

ERDÉLYI KATHOLIKUS HITSZÓNOK,

VAGYIS

**EGYHÁZI BESZÉDEK
GYŰJTEMÉNYE.**

SZERKESZTI

VESZELY KÁROLY,

szentszéki ülnök és baróti plébános.

II. KÖTET.

1157

Ara i. st. o. c.

KOLOZSVÁRTT,

1857.

a róm. kath. lyceumi nyomda betűivel.

16808

ERDÉLYI KATHOLIKUS HITSZÓNOK,

VAGYIS

EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE.

SZERKESZTI

VESZELY KÁROLY,

szentszéki ülnök és baróti plébános.

—

JE JA

II. KÖTET.

106818

KOLOZSVÁRTT,

1867.

kath. lyceumi nyomda betűivel.

Főpásztori engedélyvel.

NÉHAI

SZABÓ JÁNOS

apát, károly-fejérvári kanonok, királyi tanácsos és az erdélyi
főkormányshéknél az iskolai és alapítványi ügyek előadójának

ÜNNEPNAPI HOMILIÁI.

ELŐSZÓ.

Midőn néhai Szabó János ünnepi homiliáit ezennel a t. cz. magyar egyházirodalmi közönségnek bemutatni szerencsém van, bátran hivatkozom azon bírálókra, kik azokat a magyar homiletika gyöngyeinek tartják; mert ha szónoki emelkedettségre, numerusra és nyelvezetre fölülhaladják is Májer Józseféi: de páratlan bennök a logica, a szabatosság, az átlátszóság és az egésznek utolérhetlen kikerekítése. Ugyanazért nagy veszteségnek tartanám, ha elvesztek volna. És e megmentésök egyedül is az az érdem, melyet kiadásuk alkalmával magamnak vindicálok.

Azonban, hogy minden bevezetés nélkül világ elé ne bocsássam, ifjabb pályatársaim némi emlékeztetéseül, azokon feljül, miket e vállalat I. kötetének előszavában fölfejtettem, ha röviden is, elmondom, miként járt el Szabó János homiliáinak és beszédjeinek szerkesztésében, mi által ily jelességre jutott.

Valamint nincs építész, ki a szükséges anyagok beszerzése előtt építéshez foghatna: úgy nincs szónok, ki előleges készülgetés, vas-szorgalmu olvasás — Quintilian tanácsa szerént — tollal a kézben való olvasás és jegyezgetés nélkül a kitünők sorába fölvergődhetnék; még a lángész is e készülgetés nélkül csak hamar kimerül és unalmas ismétlésekbe süllyed.

Jól tudta ezt Szabónk s azért bizonyosan nem fog hi-
hetlennek föltűnni, ha azt mondom, hogy hátramaradt jegyez-
getései, melyeket előhaladt korában is előszeretettel folyta-
tott, letisztázott munkáit fölülhadják. Első helyen szent
Ágoston örökszépségű munkái valának, azok, melyekből me-
ríteni szokott. És ki is az, kí Szabónk beszédjeiben és ho-
miliáiban ez egyházatya szépségeinek oly szerencsés felhasz-
nálását észre nem venné, szellemének némi lengését itt-ott
nem érezné?

A szent atyák munkái mellett, a külföld legjelesb szó-
nokai azok, kiknek remek beszédjeikből hosszabb kivonato-
kat találunk irományai között, kiket oly szerencsésen utá-
nozott, hogy beszédjein sehol a plagium legkisebb jelét föl
nem ismerhetni; annyira érté az: *in succum et sangvi-
nem convertere*-féle kívánalmat. S hogy ő a tanulmányo-
zás e nemét öntudatosan folytatá, mutatják Horácz azon szavai,
melyeket egyik gyűjteménye elejére saját kezével oda jegyzett:

„*Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quisque
Speret idem. Sudet, multumque laboret
Ausus idem. Tantum series juncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris.*“

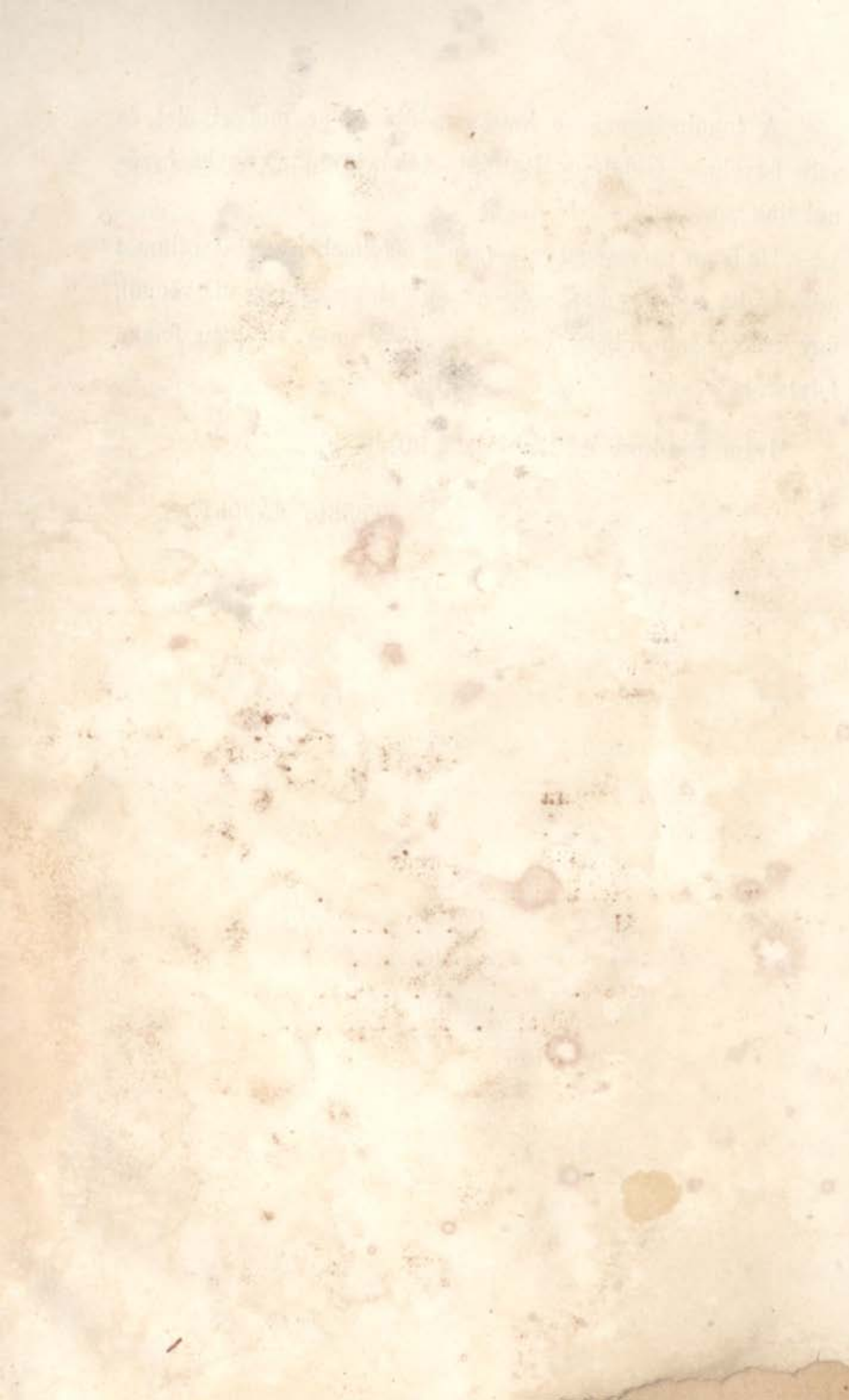
Már életírásában említém, hogy a kolozsvári páratlan
fekvésű köz-sírkert vala az, melynek kies fő- és mellékútain
legszívesben tévé meg szokott napi sétáit. Kik e sétáiának
társai vagy tanúi valának, édes emlékezetben tarták, mint
dolgozta át és tette sajátjává olykor sétaközben az azelőtt
elolvasott beszédremeket, mely aztán papírra téve oly ere-
detinek tűnék föl, mintha írója soha amarról beszélni sem
hallott volna.

A tanulmányozás e kettős módja és az emberi élet és szív figyelmes észlelése által juthat tehát kitünőbb egyházi szónokaink sorába.

Ha Isten egészséget és —nemes értelemben vett—otiumot adand, ha a t. cz. közönség e vállalatot pártolása alá veendi, úgy Szabó János beszédjeinek kiadását még szívesen fogom folytatni.

Irád Baróton, 1867-ki jan. 30-án.

VESZELY KÁROLY.

T A R T A L O M.

	Lap.
Karácson napjára	1
Karácson napjára	8
Szent-István első vértanu napján	16
Szent-István vértanu napjára	23
Vizkereszt napjára	30
Gyertyaszentelő Boldogasszony napjára	37
Gyümölcsoltó Boldogasszony napján	43
Húsvét-hétfőn	51
Urunk mennybemenetele napjára	58
Pünkösd-hétfőre	67
A szent apostolok napján	73
Szent István király napján	80
Kis-Asszony napjára	87
Szent Mihály napján	94
Minden szentek napjára	102
Új év napjára	113
Alkalmaztatott közintés és könyörgés idejére	121
Kalaz. szent József napján	122
Beiktatási beszéd	130
Beszédvázlatok	142
De merito animae	145
A tökéletesedés akadályai	147
Az élet nyomoruságairól	150
Az evangéliumi boldogságokról	151

Karácson napjára.

Evangelium sz. Lukács 2, 1—14.

Valamit olvasánk, valamit hallánk a szent evangéliumból, mind illeti az a mai napnak felséges tárgyát, mind méltó az a megfontolásra KK! Augusztus a császári székben, József és Mária a sanyaru utban, az emberré lett Isten az istállóban, a vigyázó pásztorok a nyáj mellett, az örömet hirdető angyalok fényes megjelenésben, mind oly dolgok ezek, melyek alkalmasak minket világosítani, szent érzésekkel betölteni, lelkünkben építeni; s ez az oka KK! hogy nem vevék fel az evangéliumból bizonyos igéket, az egész evangélium legyen ma ájtatos, de egyszersmind rövid elmélkedésünknek tárgya. Utat mutatok én, mint kellessék annak nevezetesb cikkelyeit rendre megfontolnunk, kövessetek engem kész szívvvel és figyelmetes elmével!

Parancsolat mene ki Augusztus császártól, hogy beiratnék az egész világ, — és ennek vala mind, hogy bevallanák magukat, kiki az ő városába. Nem ok nélkül jegyzi meg a lelki dolgok között ezen világi dolgot az evangélista KK! az isteni gondviselésnek álmétkodtató utai tündöklének itten; ugyanis Mária Názáretben lakik és már a szüléshez közelít, hogy ezen várost elhagyja, eszébe sem jut, pedig a Messiásnak Betlehemben kell születnie a jövendölések szerént; hogy megyen ez végbe? Mária szent József házában vagyon, pedig Jézusnak istállóban kell születnie, hogy teljesedik ez be? Mária egy ácsnak jegyese, pedig Krisztusnak Dávid király maradéknak kell ismertetnie, hogy eshetik ez meg? A világi uralkodó parancsolja, hogy számba vétessék az ő népe és imc beteljesednek minden intézetei az urak Urának. Ne is mondja senki, hogy történetből esett egybe Augusztus parancsoiatja

Krisztus születésével; mert mi a történet? Mi a való szerencse? Oly eset volna ez, melynek nincs oka, nincs semmi elintézése; már pedig lehet-e valami ok nélkül, lehet-e valami vaktában a mindeneket látó és rendelő bölcs Istennél? Csak nálunk van helye ezen nevezeteknek: történet, eset, szerencse, a kik kevesebbé látjuk okát az Isten végzéseinek, mint a csecsemős az ő anyja dolgainak; de nincs vak szerencse annál a véghetetlen bölcseségnél, ki a tenger fövenyét megszemelte; nincs történet annál a kegyes gondviselőnél, ki hajunk szárait is megszámlálta. Ha nem volt történet, vajjon nem csodálatosan határozta-e arra az Isten Augustus akaratját, hogy épen akkor számláltassa népeit? Vajjon láthatatlanul nem egy angyal hordozta-e az ő tollát? Ezt sem mondhatni KK! Vannak napjai, vannak módjai az Isten csodáinak; de közönségesen szólván, engedi ő szent Főlsége az embereket szabad akaratjuk szerint cselekedni, s egyszersmind használja cselekedeteiket a maga szent intézeteinek elérésére. Önként foly lefelé a víz, és hajtja vele az ember az ő malmát; önként véteti számba népeit egy császár és beteljesíti az által az örökkévaló a maga szent végezését; önként követik az emberek ezerféle hajlandóságukat, kinézéseiket, hasznukat, és mindenkor eléri mellettök az Isten is a maga célját; sőt a mi rossz cselekedeteinket is tudja használni a mennyei Gondviselés a mi javunkra, és szolgáltatja az erénynek. Egy vitéz csak a maga dicsőségét keresi, és ki tékozolná oly bátran életét igaz hazafiságból? Egy gazdag csak mutogatni akarja tehetőségét, jó izlését, és ki ruházna annyi szegényt, és ki tartana annyi száját felebaráti szeretetből? Egy orvos talán csak élni akar tudományja után, és hánynak nem tartja meg életét? Elveszti a helytelen szándéku ember minden igyekezetének érdemét, de nem veszti el a Mindenható az ő céljának elérését; oly jó az Isten, hogy a roszból is jót tud kihozni; oly bölcs a gondviselésben, hogy a hiba által is véghezviheti azt, a mit az erénynek kell vala véghezvinni.

De mit teszen ezen kifejezés: hogy beirattatnék az egész világ? Tehát az egész világnak parancsolt-e Augusztus? Itten az isteni gondviselésnek megint egy nevezetes ágára akadtunk KK! Róma városa kicsiny kezdetből annyira ment, hogy Augusztus idejében már az akkor ismert világnak igen nagy részét bírta; ki gondolta volna pedig, midőn ez a vitéz nép némely nemzetet háboru által, más barátság színe alatt meghódított, midőn most egy pallérozottabb nemzettől maga szelidül, majd egy magánál vadabbat megszelidített. Ki gondolta volna, hogy ez mind annyi útja volt az Istennek, Krisztus evangéliumának annál hamarabb esendő kihirdetésére és a világot boldogító keresztény hitnek annál messzebb való kiterjesztésére?

Világnak hatalmasai! Ti talán csak magatoknak áldoztok, midőn hadakoztok, népeket hódítotok, országokat rontotok, bontotok, összekapcsoltok; oda fönn, oda fönn van egy hatalmas, a ki mindenkor bizonyos végből engedi meg az országoknak gyarapodását vagy hanyatlását, noha mi emberek nem mindenkor tudjuk, mi végből. Kicsiny lélek az, ki a világ viszontagságai közt ingadoz, mint a széltől hanyatott nádszál; a keresztény bölcs a mindeneket kormányzó kéznek nyújtja kezeit, és meg sem rezzen, midőn roppant birodalmak támadnak, vagy összeomolnak.

Midőn Augusztus parancsa mindeneket mozgásba hozott: fölmeé József is Galileából, Názáret városából Judeába, a Dávid városába, mely Betlehemnek hivattatik, mivelhogy Dávid házából és nemzetségéből vala, hogy bevallaná magát Máriával, a neki eljegyzett nehézkes feleségével. Dicsőséges példája ez az engedelmességnek KK! József és Mária Dávid király maradékai és egy idegen nemzetü fejedelemnek engedelmeskednek; Mária közel van a szüléshez, az idő hideg, az út hosszú, a tehetség vékony, mégis engedelmeskednek; pogány, bálványimádó a császár, a ki paran-

csol, ők igaz Isten tisztelői, és mégis engedelmeskednek. Több az, hogy maga enged itt a világi hatalomnak az Isten fia; mert noha méhében hordozza vala még ezen szentséges fiut az anyja, mindazonáltal az a fiu vezérlette már akkor az anyát. Oh mit nem teszen már itten az ember oktatására az emberré lett Isten! Szent Pál mondja, hogy engedelmes volt mind halálig; de mitől fogva volt engedelmes, nem mondja. Ime itt látjuk, hogy engedelmes volt még anyja méhében. Ez így levén, csoda-e már KK! hogy a mi szent hitünk azt kívánja, hogy minden ember a felsőbb hatalmasságnak engedelmeskedjék szintúgy, mint az Istennek? Csoda-e, hogy apostoli tanítás szerént a szolgák uroknak, az alattvalók az elüljáróknak, és minden ember a világi törvénynek tartoznak engedni, nem csak szemre, hanem szívből, nem csak félelemből, hanem lélekismeret szerént? A jó keresztény jó polgár, és a ki rossz polgár, nem jó keresztény az, ha imádságaival le akarja is az Istent húzni az égből.

Lőn pedig, mikor ott valának — így folytatja beszédét az evangelista — betelének a napok, hogy szülne és szülé az ő első szülött fiát és betakarta őt posztóba és a jászolyba helyhezteté, mert nem vala helyök a fogadóban. Micsoda beszéd! Tehát Dávid király fiának nincsen helye Betlehemben, Dávid városában? Tehát a menny és föld Urának a barmok istállójába kell szorulni? Tehát durva posztóba takarva jászolyban fekügyék az, ki a selymet, tollat, aranyat, ezüstöt teremtette? Minket tanított már születésében, minket akar jobbitani KK! Alacsonyágban született ő, hogy a mi kevélységünket megszegyenítse; szegénységben született, hogy a mi telhetetlenségünket megörvosolja; sanyaruságban született, hogy minket a kényességtől, puhaságtól, tiltott testi gyönyörűségektől elvonjon. Eredj már pogány régiség, díszesítsd Nagy Sándor születését azzal a mesével, hogy azért égett el a Diana temploma Efesusban egy éjjel; mert, szülvén Olympia,

elment vala hazúl az istenásszony az ő segítségére; illik igen is ily költemény oly istenekhez, kik másutt levén, nem tudnak otthon házukra vigyázni. A mi Istenünk megtestesül a földön és egyszersmind uralkodik az égben, jelen van mindenütt. A mi szent hitünknek szerzője épen azzal teszi dicsőségessé a maga születését, hogy megvet minden világi dicsőséget; épen azzal bizonyítja isteni bölcsességét, hogy az embereket akarván üdvözíteni, semmit nem veszzen magának azokból, a mik miatt az emberek üdvösségöket el szokták kockáztatni. Eredj már te is keresztény pogányság, szinleld a religiót kívül, belül pedig mondjad szivedben, hogy egyszer él az ember; a tiszteletben, a gazdagságban, a testi gyönyörűségekben áll a boldogság, megcsufola téged a jászolyban fekvő szótalan isteni kiseded; mert ha tekintjük egyfelől az ő alázatosságát, szegénységét, sanyaruságát, másfelől a világ ítéletét, erkölcsét, javaslatát, nem lehet ily gondolatra nem ütődnünk: vagy Krisztus hibázik, vagy a világ. Krisztus mindennel birván, semmit magának nem veszzen, hogy minket egy tartósabb, egy helyesebb, egy nemesebb boldogságnak keresésére tanítson; tehát a világ hibázik, midőn ezen mulandó, elegendes és alávaló jókban helyeztetni boldogságát.

Azonban nem mind istálló, nem mind posztó és jászoly, nem mind alacsonyság, a mit szemlélünk Jézus születésén, tündöklök itt az emberi csekélységben az isteni felség: Pásztorok valának azon tartományban — úgy mond az evangélista — kik vigyáznak és őrzik vala az éjjeli vigyázásokat az ő nyájoknál, és ime! az Úr angyala megállta mellettük, és az Isten fényessége körülfogá azokat. Úgy tetszett t. i. Üdvözítőnknek, hogy mind születésén, mind halálán összekapcsolatnék a szolgálai forma és az isteni felség; jászoly bölcsője, mikor születik; kereszt az ágya, mikor meghal; itt barmok a társai, ott a gonosztevők: de születésén isteni fényesség támad, halálát a nap és hold gyászolja; ott angyali

ének hallszik, itt a föld megindul, a holtak feltámadnak. Mit hozzon ki már most ebből a józan elme? Boldog, a ki meg nem botránkozik bennem, úgy mond egy helyen Üdvözítőnk; boldog, a ki hiszen ő benne, látván rajta a többet mint emberi erőt: bölcseséget, felséget; boldog, a ki szereti is őt, látván rajta az értünk fölvevett szegénységet, szenvedést, alacsonyságot.

De mit teszen az, hogy alávaló pásztorokat küld az angyal az isteni kisednek udvarlására? Vajjon nem azt-e, hogy Krisztus csak az alávalóknak szeretője? Nem KK.! mert ha hívta magához a pásztorokat angyala által, hívta azután a napkeleti fejedelmeket is egy csillag által; ha hívta itt a nemtelent, hívta ott a nemest; ha itt a szegényt, ott a gazdagot; ha itt az együgyűt, ott a bölcsét. Nem azért jött t. i. hogy az állapotokat megváltoztassa; hanem hogy a legalávalóbb emberben is az emberiségnek becsületét visszahozza; mert ki vette azelőtt számba az emberben az embert? Becsületett azelőtt a születés, a hatalom, a gazdagság, becsületett minden az emberben, csak az ember nem. Ezt, ezt a hibát jobbitá meg Üdvözítőnk, midőn a szegény pásztorokat legelőször is angyali jelenéssel és szentséges személyének látásával megörvendeztette. Pirulj el kevély gögös-ség! Azt veted te meg embertársadban, a mit az Isten becsült; azt utálod másban, a mi benned is a legelső, t. i. az embert.

Ne féljete! — így szóla az angyal a pásztorokhoz — mert ime nagy örömet hirdetek nektek; mert született ma nektek Üdvözítő, az Úr Krisztus, a Dávid városában. Ugyan nagy öröm, gondolja magában némely világ fia vagy leánya, egy oly tanító, oly törvényhozó született nekünk a ki mindenben kedvünket szegi! Mi szabadon akarnánk élni; ő azt tanítja, hogy tagadjuk meg magunkat. Mi boszut akarnánk állani; ő azt parancsolja, hogy szeressük ellenségünket. Mi lágy párnát szeretünk; ő

reszttel kínál; derék öröm! — Ha ilyenek vagyunk mi is KK! akkor valójában nem lehet örömünk a Krisztus születésében; de vagyon, vagyon még ép elme, mely meggondolja, hogy más az embernek elrendeltetése, mint a barmoknak, tehát másnak kell lenni életének is; van még józan ész, mely látja, hogy az örök boldogságra teremtettünk; de oda a bűn után önerőnkől el nem juthatunk. Mekkora öröm az ilyennek, hogy született Üdvözítő, ki vérével bűneinket elmossa; hogy adatott közbenjáró, ki az embert az Istennel megbékéltesse; hogy vagyon jóra tanítónk ez életben, boldogítónk ez élet után! Oly öröm ez, melyet angyali szóval hirdet; oly öröm ez, melyet csak a tiszta, vagy igazán tisztulni akaró szív érezhet.

Lőn az angyallal — így fejeződik be a fölvelt evangelium — lőn az angyallal a mennyei seregek sokasága, dicsérvén az Istent és mondván: Dicsőség a magasságban az Istennek, és a földön békeség a jóakaratu embereknek! Ez a két főczélja vala t. i. Krisztus születésének, hogy Istennek dicsőség, az embernek békeség legyen. Teljesítette is az elsőt Üdvözítőnk, mivel az ő szent tanítása a bálványokat lerontá, a pogányságot kiirtá, a világgal az igaz Istent megismertető; teljesítette a másodikat, mivel módot szerzett az embernek a bűntől való megtisztulásra és szive nyugodalmának helyreállítására. Dicsőség az Istennek, békeség az embernek! Mondhatott-e ennél nagyobb áldást az angyali sereg? Hozhatott-e ennél a földre drágább kincset a testté lett Ige? Oh mily irtóztató dolog! ha mégis káromoltatik inkább, mint dicsőítetik általunk az urnak szent neve. Oh mily siralmas állapot! ha mégis békétlenkedik bennünk a lélek és nincs nyugta szívünknek. Dicsőség Istennek, békeség az embernek! Rajtunk áll mindezen két áldást magunkra fordítanunk KK! Megismervén egyszer a Teremtőt, ne áldozunk Mámennak, Vénusnak, Bachusnak s más idegen isteneknek; sőt világos-

kodják a mi jó cselekedetünk az emberek előtt, hogy magasztalják a mennyei atyát. Így leszen dicsőség az Istennek. A mi pedig a másikat illeti, nyugodjunk meg mindenekben az Isten gondviselésén, melynek fényes példáját látók Augustus parancsolatjában; legyünk engedelmesek, mint József és Mária, kövessük azon jóságokat, melyekre tanít a jászolyban fekvő Jézus: az alázatosságot, a kevéssel való megelégedést; egy szóval legyünk jóakaratuak és tisztaszivűek; így leszen mi bennünk és általunk másban is békeség az embernek is. Ámen.

Karácson napjára.

Evangelium sz. János 1, 1—14.

Hogy szent János evangélista sashoz hasonlittatik és sassal rajzoltatik, a most felolvasott evangelium az oka KK! Négy csodálatos állatot látott vala t. i. egykor lélekben Ezechiél próféta, melyek közül egyik az emberhez, másik az oroszlánhoz, harmadik az ökörhöz, negyedik a sashoz hasonlított, és ezen négy állat a négy evangélistára szokott alkalmaztatni a szerént, amint kiki kezdi az ő könyvét. Szent Máté Krisztus emberi nemzetsége lehozásán kezdi és azért emberi ábrázat az ő czimere; szent Márk keresztelő Jánosnak a pusztában való kiáltásán kezdi, és azért oroszlán vagy on melléje festve; szent Lukács Zachariásnak ó testámentomi papságán, azaz ökrököt és bárányokat áldozó hivatalán kezdi és azért ökörfő is van az ő képe mellett, a mint gyakran látjátok. De sas a szent János czimere, mert fölemelkedik a mennyeiekre, belát a magasságbélinek szentséges titkaiba, Krisztusnak öröktől fogva isteni születésén kezdi irását: Kezdetben vala az Ige, és azután ereszkedik le időben lett emberi születésére: az Ige testté lön. Hozzá teszi pedig azt is ez a saslátású apostol, miképen viseltetett a világ az emberi testben megjelent Istenhez, és így két dolgot ád ő

előnkbe a mai jeles napon, melyet az incarnatióról, megtestesülésről, karácsonnak mondunk. Egyik az örök Igének megtestesülése, másik a megtestesült Igének az emberektől való elfogadtatása. Az első talpköve a mi hitünknek; a második próbaköve erkölcsünknek. Legyetek tehát figyelemmel, míg az evangelium szavai után röviden fejtegetem mindakettőt!

ELSŐ RÉSZ.

Többféleképen nevezi a szent irás ama jászolyban fekvő nagy kisdedet, hogy értésünkre adja azon istenségét, melyre nézve egy az atyával, valamint emberségére nézve hasonló mihozzánk: nevezi fiúnak, hogy őt az atyával egy állatúnak, egy természetűnek higyük; nevezi az atya fényességének, hogy őt örökkévalónak ismerjük, a minthogy egyidősek a ragyogó sugarak a nappal; nevezi Igének, hogy az ő örök születésében semmi testi, semmi emberi dologról ne gondolkodjunk. Megjegyzést érdemel pedig az, hogy az apostolok és evangelisták közt egyedül sz. János adja Krisztusnak ezen nevet: Ige, melyet Üdvözítőnk sem ád sehol magának. Mi lehet ennek az oka? Az KK! hogy még Krisztus Urunk eljövetele előtt találkoztak némely görög bölcsészek; kik azt tanították, hogy vagyon az Istennél egy λογος = szó, beszéd, ige, mely által cselekszik ő mindent e világon; de ezt a λογος-t = igét, vagy nem tartották ők valami személynek, hanem csak az Istennek mindenható akaratját értették rajta, vagy valamely kisebb személynek tartották az Istennél. Krisztus Urunk eljövetele és megint mennybemenetele után megtérvén a hitre ezen pogány bölcsék közül némelyek, egybezavarák a maguk bölcsészetét a keresztény religióval, azt kezdék tanítani, hogy isteni ige, de az Istennél alább való ige testesült meg Krisztusban, és így megfertőztették a szent hitet már bölcsőjében, még szent János idejében, ki legtovább élt az apostolok között. Ezeknek megczáfolására ragadá tehát irótollát ez az apostol ezen okból nevezé ő is Krisztust Igének, de az Atyá-

val egy istenségü, egy hatalmu, egy örökkévalóságú Igének, amint ezt szent Jeromos és más az apostoli időkhez közel való írók bizonyítják.

Csak ezen czélja is szent Jánosnak, csak ezen föltétele is ellenállhatatlan bizonyosága Krisztus Istenségének; de halljuk az ő szavait: Kezdetben vala az Ige, és az Ige Istennél vala és Isten vala az Ige, — mindenek általa lettek és nála nélkül semmi sem lett, — ő benne vala az élet, és az élet az emberek világossága vala. Fontoljunk meg minden szót KK! Mit teszen itt ez a szó: kezdetben? Mózesnél olvassuk: Kezdetben teremté Isten az eget és földet. Ott annyit teszen kezdetben, mint az időnek elején, azaz: előbb az eget és földet teremté, azután a többit; de szent Jánosnál egyebet teszen kezdetben; mert azt mondja ő, hogy mindenek az Ige által lettek, tehát az Ige mindenek kezdete előtt is volt. Ha mindenek kezdete előtt volt, tehát neki kezdete nem volt, ő örökké való és azért annyit teszen itt kezdetben vala, mint öröktől fogva vala az Ige. Mit teszen tovább az, hogy az Ige Istennél vala és mégis Isten vala az Ige? Meg kell itt különböztetnünk a két személyt, mivel más az, a kinél valaki vagyon, meg más, a ki vagyon valakinél; az Istennél vala tehát az Ige, azaz: az Atyánál vala a Fiu. De a személyek különbségében meg kell ismerünk az isteni természetnek egységét; mert Isten vala az Ige is, mely az Istennél vala; tudjuk pedig, hogy nem lehet több Isten egynél, és így kitetszik innen az is, hogy az Ige az Atyától különböző személy, az is, hogy isteni személy.

Mit teszen végre az, hogy mindenek az Ige által lettek, az Ige vala az emberek élete és világossága? Tehát kimarad-e a világ teremtéséből és kormányzásából az Atya és Szent-Lélek Isten? Nem KK! egy Isten a szent Háromság, úgy lettek tehát és vannak ma is mindenek egyik személy által, mint a másik által; de szent János az Igét, a Fiu em-

liti itten, hogy őt nem valami kisebbnek, hanem épen azon mindenható Istennek lenni bizonyítsa, a ki által lettek mindenek és a ki nélkül nem lett semmi.

Elbeszélvén szent János, mi volt az Ige öröktől fogva, lebecsátkozik már arra, mi lett ő az időben: az Ige testté lön, úgymond: az Ige testté lön, azaz: a ki kezdet nélkül az Istennél vala mindenkor, emberi kezdetet vett a szent Szűznek tiszta méhében, és a ki által lettek mindenek, az szolgálai ábrázatot vett magára mindenek üdvösségökért. Isten levén, ember fiává lett, hogy minket embereket Isten fiaivá tegyen. Az Ige testté lön, azaz: épen volt benne az isteni és emberi két természet; mert fölvette ugyan az embert, a mi nem volt; de egészen megtartotta az Istent is, a mi volt öröktől fogva; egyenlő maradt mennyei Atyjával az isteni felségben, és egyszersmind hasonló lett mihozzánk, az egy vétket kivevén, mindenben. Mint ember így szól vala: az Atya nagyobb nálamnál; mint Isten így: én és az atya egy vagyunk; emberségét mutatta, midőn éhezett, szomjuhozott; istenségét, midőn őt kenyérrel néhány ezer embert jól tartott. Az Ige testté lön nem úgy, hogy az Isten csak testet vett magára, és azt az emberi lélek helyett elevenítette, a mint talán némelyek gondolkodnak; hanem testté, azaz emberré lön úgy, hogy az ő szentséges testében megvolt az emberi lélek is, az Istenség is egyszersmind. Mindazonáltal ha kettő is volt benne a természet, nem volt kettő a személy; mert úgy egyesült benne az istenség az emberséggel, hogy isteni személylyel bírt, isteni méltósággal fényeskedett az emberség, mint mikor egy nagy császár valamely kised tartománynak fejedelme is egyszersmind, és mégis nem fejedelmi, hanem nagy császári hatalommal, méltósággal és tisztelettel vagyon kised tartományában is. De mit mondék? Mi lehet e földön hasonló a mennyekiekhez? Micsoda példával lehetne megvilágosítani az Ige megtestesülésének titkát?

122. ... tudunk azt, hogy — amint szent Athanasius mondja

—valamint a test és lélek egy ember, úgy az Isten és ember egy Krisztus, non conversione divinitatis in carnem, nem annyiban, mintha az Istenség testté változott volna, sed assumptione humanitatis in Deum, hanem mivel az emberség isteni méltóságra fölvétetett, és azért isteni, azaz véghetetlen annak értelme, isteni szent testének is tisztelete. Ennyit teszen az, hogy az Ige testté lön. Lássuk már miként fogadta el őtet a világ.

MÁSODIK RÉSZ.

Midőn testté lett és mi köztünk lakozott az örök Ige, háromféleképen viseltettek irányába az emberek; némelyek őt el nem ismerték; némelyek, ha megismerték is, be nem fogadták; némelyek megismerték, be is fogadták. Azokról, a kik meg nem ismerték, így szól az evangelium: E világon vala az Ige, és a világ ő általa lett, és a világ őt meg nem ismerte. Mekkora lelki vakság! Egy ember küldetik előre az Istentől, keresztelő szent János, ez bizonyoságot teszen a világ előtt az igaz világosságról, Krisztusról, sőt ujjal is rá mutat: Ime az Isten báránya! és a világ őt meg nem ismeré. Holtakat elevenített, a tengernek és szeleknek parancsolt, egyéb jelekkel bizonyítá Krisztus, hogy a világ általa lett, és a világ őt meg nem ismeré. Oh hány nemzet nem ismeri máig is őt! hány millió nem ül máig is a sötétségben és a halál árnyékában, semmit sem tudván ezen igaz világosságról! De bizzuk ezeknek sorsát az Isten ítéletére; vajjon mi keresztényekül ismerjük-e igazán Krisztust? Arra, hogy valakiről elmondhassam: ismerem az embert, nem elég az, hogy teste állásáról és ábrázatjáról megkülönböztetem őt másoktól; hanem szükség ismernem az ő gondolkodása módját, indulatját, hajlandóságát, jellemét; mert ez inkább az embernek mivolta. E szerint ismerjük mi talán mindnyájan Krisztust kívülről, hallottuk születését, csodáit, életét, kínba

lálát, látjuk és gyakoroljuk az ő szent religióját külsőképen; de ismerjük-e Jézus lelkét, az ő szent akaratját, az ő üdvösséges rendeléseinek belső mivoltát? Ne csaljuk meg magunkat KK! a világ őt még nem ismeré; ha tehát a világ szerént itélünk, gondolkodunk, élünk, bizonyosan nem ismerjük mi is. Krisztus szegénységben születik és lelki szegénységet tanít: a világ gazdagságot keres tilalmas utakon is; Krisztus szelid és alázatos szívé: a világ másokat letapod, hogy maga fölemelkedhessék; Krisztus sanyaruan él, kinok közt hal meg: a világ a testet kecsgetteti; Krisztus el-lenségeiért imádkozik: a világ gyalázatnak tartja a bosszuért bosszut nem állani. Most kérdem tehát, ismerjük-e mi Krisztust, ha a világ szerént gondolkodunk? Nem, a világ őt még nem ismeré.

A meg nem ismerésnél még több volt őt be nem fogadni: a maga tulajdoniba jöve, úgy mond az evangelium, és az ővéi be nem fogadák őt. Tulajdoniba jött, ime itt megint egy bizonyosága az ő Istenségének! mert kinek tulajdona a világ, ha nem az Istennek, ki azt alkotta? Kinek ővéi egyáltalában az emberek, ha nem az Istené, ki őket a maga képére teremtette? Tulajdonába jött, midőn a világra jött, és hogy bánának vele az ővéi? Jászoly vala bölcsője születésekor, nem vala hová lehajtsa fejét életében, keresztfa vala ágya halálakor; így fogadá őt az ő nemzet-sége. És ők ugyan meg is adták az árát istentelenségöknek, úgy, hogy ma is hordozza azon átkot a szétszort zsidóság, melyet önnömagokra mondottak az ő eleik, midőn kiáltották: az ő vére mi rajtunk és a mi fiainkon. De beszéljünk most magunkról! Tulajdonába jö Krisztus, oh keresztény ember! midőn birni akarja a te elmédet, mert tőle van eszed, tőle tudományod, és hogyan fogadod őt? Tudsz arról gondolkodni, mit tégy tested javára: nem tudsz arról elmélkedni, a mit ő szenvedett lelked boldogítására; kapsz fél napot is mulatságra: nem kapsz félórácskát a lelki ta-

nításra; oly ritkán vagy a prédikáczió, mint a becsületes ember a korcsomán. Nem restelled-e, mint valami megveendő dolgot az ő szent törvényének tanulását? Nem facsarod-e el szavait, ha titkot foglalnak magokban? Nem hagyod-e ki a vallásból, ha ő mondotta is, az oly czikkelyeket, melyek inyedre nincsenek? Tulajdonába jő Krisztus, midőn az Atyával és Szent-Lélekkel szivedben akar lakni, és hogyan fogadod őt? Ah! kizárod az Üdvözítőt és szállást adsz lelkedben az ördögnek és minden cselekedeteinek: a kevélységnek, bujaságnak, irigységnek, gyűlölségnek. Tulajdonába jő Krisztus, midőn Szent-Lélek templomává akarja tenni testedet, és miképen fogadod őt? Neki adod tagjaidat a bűnnek, mindenféle feslettségnek szolgálatára, és a menyinyiben rajtad áll, kész vagy ismét megfeszíteni és megcsufolni Üdvözítődet. Egyszóval tulajdonába jő Krisztus, midőn egy szükölködőnek képében szállást kér házadnál, segítséget tehetségedből, alamizsnát javaidból, és hogyan fogadod őt? Jaj neked, ha azt hányhatja ő szemedre ama nagy napon: éheztem és nem tápláltál, mezitelen voltam és nem ruháztál, utazó voltam és be nem fogadtál.

Voltak azonban és vannak olyanok is, a kik őt befogadták, és mit mond ezekről az evangelium? Valamennyien befogadák őt, hatalmat ada nekik, hogy Isten fiaik lennének, — kik nem a vérekből, nem a férfiunak akaratjából, sem a testnek akaratjából, hanem az Istentől születtek. Hallod por és hamu! mily dicsőségre emeltetnek, a kik Krisztust befogadják. Testből és vérből születtek ugyan ők is, mint emberek; de Istentől születnek mint keresztények. Istentől születnek igen is, de nem természetökre nézve, mert ez egyedül Krisztus tulajdona, kit egyetlenegy szülöttnek mond az evangelium; láttuk, úgymond, az ő dicsőségét, mint az Atya egyetlenegy szülöttjének dicsőségét. Mivel tehát minden igaz keresztény Isten fia, és még is Krisz-

tus egyetlenegy fia: következik, hogy ő nem fogadott, nem időben fölvetett, hanem öröktől fogva születő valóságos fia. Istentől születnek, mondám, a keresztények kegyelem, fölvetés, fogadás által; ennyit tett t. i. értünk a megtestesült Ige. Ő asszonytól született, hogy mi az Istentől szülessünk; ő ember fia lett, hogy mi Isten fiai legyünk. Ezt mi gyakran halljuk KH! ezt mi hiszszük és mi nemes tüzet gerjeszt ez bennünk? Oh testhez és hívsághoz ragaszkodott szívnek hidegsége! Ha egy király fiának fogadna, kevély volnál: az Isten fogadott fiának, és számba sem veszed, magadat a legaljasabb cselekedetekkel nemteleníted. Ha király fia levén, reád nézne a korona öröksége, készülnél az országlásra: Isten fia levén, a mennyország öröksége néz reád, és nem teszed alkalmatossá magadat annak birására, sőt teszed méltóvá elvesztésére. Eszmélkedjünk fel ezen lelki hidegségből KK! és valahányszor a vétek alacsonysága késztet minket, jusson eszünkbe, mekkora méltóságra magasztalt minket az Isten fia, midőn ma érettünk magát a mi emberi romlandóságunkig lealázta; Ő az Atyának örök Igéje levén, testté lett: mi a testiéről emelkedjünk fel a lelkiekre; Ő az egek ura levén, keskeny jászolyban fekszik: mi a földieknek szoros határin túl terjeszkedjünk igyekezetünkkel a mennyei véghetetlenségre. Háromszor mutatjuk be ma a szent mise áldozatát, hármassz születését jelenti ez a mi főpásztorunknak és egyszersmind áldozatunknak, a testté lett Igének: született ő öröktől fogva az Atyától mint Isten; született időben szűz anyjától mint ember; szülessék ma a mi sziveinkben, mint Üdvözítő. Ámen.

Szent-István első vértanu napján.

Szent leczke apost. cselek. 6, 8—10. és 7, 54—60.

Tegnap szenteltük a mártirok Urának örvendetes születését: ma üljük az első mártirnak dicsőséges halálát; tegnap az Isten fia emberi testbe öltözvén, e világra jött: ma szent István az emberi testből kivetkezővén, elhagyta e világot, bevitetett a mennyei örömbé; ma tehát az elolvasott szent leczke legyen ájtatos elmélkedésünknek vezetője; abban iratik le az ő erkölce, nagy lelke, győzedelmé; abban foglaltatik a mi épülésünkre is bőséges oktatás, sok üdvös-séges intés. De tudnunk kell először KK! hogy minekelőtte elszéledtek volna a világ térítésére az apostolok, hét böles és szentéletű férfit választottak segítségül az egyházi kisebb szolgálatok véghezvitelére, a kik diaconusoknak, azaz egyházi szolgálknak neveztetek; mindazonáltal hirdették ők is az Isten igéjét, kereszteltek, osztották az Úr szent testét, a mint ezt maig is megteszik a diaconusok az anyaszentegyházban. Ezen diaconusok, ezen hét férfiú közül vala szent István mártir, kinek most szenvedését az apostolok cselekedete könyvének előadása szerént megfontolni indulunk. Legyetek csendességgel!

István teljes levén malaszttal és erővel, nagy csodákat és jeleket cselekszik vala a népben. Három mondatik itten szent Istvánról: az először, hogy teljes volt malaszttal, azaz: bőven birta azt a belső isteni segítséget, mely az elmét világosítja, a szívet jóra mozdítja; az tovább, hogy teljes volt erővel, azaz: állhatatos volt a jónak mind véghezvitelében, mind védelmezésében; az végtére, hogy nagy jeleket és csodákat cselekszik vala a

népben, azaz: természet felett való dolgokkal, p. o. betegek, nyomorultak gyógyításával bizonyítja vala általa az Isten Krisztus evangéliumának valóságát. A mi bennünket illet **KK!** teljeseek lehetünk mi is malaszttal, ha nem vetjük meg a Szent-Lélek által bennünk gerjesztett szent indulatokat, hanem inkább érdemesekké tesszük magunkat több-több kegyelemre az imádság és jó cselekedet által; teljeseek lehetünk erővel is, ha igyekezünk magunkon uralkodni, ha gyakoroljuk állhatatosságunkat a kísértetek meggyőzésében és a kedvetlenségek eltűrésében. De hogy tehetünk jeleket és csodákat a népben? Megszűntek már ezek, minekutána gyökeret vert a világon Krisztus hite, valamint megszűnik az öntözéstől a kertész, minekutána jól megfogant csemetéje. Tehet ugyancsak ma is néminemű csodát az ember, ha teljes malaszttal és erővel; csodát teszen ma egy szép személy, ha tiszta életű; csodát a tehetős ifju, ha nem bolondja a divatnak; csodát a gazdag, ha alázatos és könyörületes; csodát a megbántódott, ha a rosziert jóval fizet; csodát a kereskedő, ha felebarátját meg nem rövidíti. Oh vajha gyakran történének ma ilyen csodák! Becsületére válnak azok a religiónak, bizonyítják ezek az evangéliumnak isteni voltát.

Nem nézheték el a zsidók a keresztény hitnek terjedését; támadának tehát némelyek a zsinagógából, mely nevezetik a libertinokénak és czireneiekének és alexandriaiakénak és azokénak, kik Czilicziából és Ázsiából valának, vetekedvén Istvánnal; azaz: idegen országokból jött zsidók is tartanak vala zsinagógákat, gyűléseket, iskolákat Jeruzsálemben, és ezeknek tanítói kezdének először is szóval ellenkezni szent Istvánnal. Úgy van ez t. i. a világon, mindenkor támad ellensége a jónak, és soha sincs valami üldözés nélkül, a ki kötelességét pontosan teljesíti. De jól van ez **KK!** tövisen terem a rózsa, tűzben tisztul meg az arany, az ellenkezés, az üldözés, szenvedés dajkája és tökéletességre hajtója az erkölcs-

nek; avagy nem tudjuk-e, mennyire emelte egy buja Putifárné a József tisztaságát, mennyire a két gonosz vén ember a Zsuzsánna ártatlanságát, mennyire a tüzes kemence a babiloniai ifjak állhatatosságát? Szükség igen is az emberben a religió és az Istennel való barátság az illetén próbáknak kiállására; de viszont szükségesek a próbák és sanyaruságok is a religiónak, jámborságnak, erkölcsnek tisztítására, növekedésére, tökéletes voltára. Sőt világi ügyeinkben is nem látjuk-e, mennyit használ az embernek mások ellenkezése? Hányat nem emelt fel már a letapodni akaró irigység, mint Józsefet az ő testvériének roszasága? Hányat nem boldogítottak már az ő vesztére készült üldözői? Az ellenkező megismertet minket magunkkal; mert megmondja nekünk az igazat, melyet jó barátunk elhallgat; az ellenkező vigyázókká, okošakká teszen minket a nekünk vetett kelepcei által; az ellenkező éleszti igyekezetünket és mintegy kényszerít ez által a gyarapodásra, mint a sűrűségben levő fát kényszerítik az őt összeszorító többi fák az egyenes növése. Ne várjuk tehát, hogy ellenkezés nélkül legyünk a világon, csak az egekre hagyatott ez a boldogság; azon legyünk inkább, hogy hasznot vegyünk kárunkra törekedő ellenségünkől, mint az orvos a méregből is orvosságot készít. Vagy attól tartunk talán, hogy előli a rosz a jót, megfojtja az üldözés az erényt? Nem állhatnak vala ellené a sz. István ellenségei, úgy mond a sz. leczke, nem állhatnak vala ellene a bölcseségnek és a léleknek, mely belőle szól vala. Legyen csak bennünk az a bölcsesség, melynek kezdete az Úrnak félelme, szóljon csak belőlünk a szent lélek, az ártatlanságnak lelke, az igazságnak, de egyszersmind kegyességnek lelke, tapodhatja akkor állhatatosságunkat a gonoszság, de el nem tapodja, valamint a surolás fényesíti a vasat, el nem rontja.

Akarván a vakon buzgólkodó zsidókat megvilágosítani szent István, egy hosszas beszédben megmutatá a szent

ból mind azt, hogy a názárethi Jézusban betöltek a régi jövendölések; mind azt, hogy a zsidó nemzet nem csak Krisztust ölte meg, hanem eleitől fogva mind üldözte a prófétákat, és mit nyere a szent férfiú ezen beszédével? Hallván ezeket, dúl-fúlnak vala szívökben és fogukat csikorgatják vala reája; így jár t. i. ma is az ember, többnyire haragot vesz magára a jó intésért; betörik a feje, ha igazat szól. De el kell-e azért hallgatnunk, mint a néma ebeknek? Szent István kötelességből szólott, igazán szólott, kegyesen szólott, reménységgel szólott. Ime azon körülmények, melyekkel tartozunk mi is megszólalni a hibáért; szóljon, a kinek kötelessége, a szülő, a pap, a tanító, az öreg, az elüljáró; szóljon, de igazat, ne gyógyítson egy hibát más hibával; szóljon, de szeretettel, mint a szép eső, nehogy indulatossága mindent elrontson, mint a sebes zápor; szóljon végtére kivált ott, a hol reménység lehet a jobbuláshoz; visszatér sokszor kötelességére, a kiről nem is vélnők, ha ő vissza nem tér, legalább ne vétkezzünk mi is elmulatván kötelességünket.

A zsidók agyarkodásából észrevévén szent István, hogy el van tőkélve az ő veszedelme, mivel tehát teljes volt szent Lélekkel, az égre tekintvén, látá az Isten dicsőségét, és Jézust állani az Isten jobbjá felől és monda: Ime nyitva látom az egeket és az ember fiát állani az Isten jobbjá felől. Kétség kívül nem maga az Istenség, nem maga a mennyei dicsőség vala az, a mit látott szent István még életben levén; hanem egy természet felett való felséges túnemény, melyet az Isten mutatott az ő bajnokának vigasztalására és erősítésére; mert nem lehet az Istent testi szemekkel látni. Úgy vagyon, nem lehet az Istent testi szemekkel látni; emeljük fel mégis szent Istvánnal minden inségeinkben, minden veszedelmünkben szívünket KK! Látjuk ott az Isten dicsőségét lelki szemekkel, látjuk Jézust állani az Istennek jobbján, és mily erőt, mily

bátoritást nem adhat ez nekünk? Igen is látjuk ott azt a Jézust, kit az irigység nép-lázasztónak, eszem-izomembernek, ördögösnek, Belzebubnak kiáltott; mekkora vigasztalás ez nekünk a mi rágalmaztatásainkban? Látjuk ott azt a szükkölködő Jézust, kinek a sem volt, a hová fejét lehajtsa; mekkora könnyebbség ez a mi szegénységünkben? Látjuk a megostoroztatott Jézust, a latrok közt függő Jézust, a kinok és csufságok közt meghaló Jézust; mekkora megnyugtató ez a mi nyavalyáinkban, megaláztatásainkban, üldöztetésekben? Látjuk egy szóval a már megdicsőült és minket is a maga dicsőségébe váró Jézust; mekkora biztatás ez akárminemű szenvedéseinkben? Világ, világ! te ma vigasztalsz, holnap megkeserítesz; ma fölemelsz, holnap megalázasz; csak a religió nyújthat állandó vigasztalást, csak az Istenhez ragaszkodó lélek az a köszál, melyet meg nem mozdíthatnak dühös habjai a változó világ tengerének.

Az említett szókra még nagyobb dühösségbe jönnek a szent István ellenségei, és nézzük meg, mit cselekesznek? Felkiáltván ők nagy szóval, bedugák füleiket és egyenlő akarattal reá rohanának és kiveték a városból, hogy megkövezzék. Nincs itten törvény, nincs ítélet, a harag, a dőlczeg indulat cselekszik itt mindent. Indulat, indulat! igaz, hogy egy oly szél vagy te, mely nélkül nem mozdulnának az ember életének vitorlái; de hány-szor nem fordítod fel a mi eszünk, lelkiismeretünk, boldogságunk hajóját? Igyekezzünk erőt venni fellobbant haragunkon KK! halaszszuk legalább, ha el nem mulaszthatjuk, mérgünknek kiütését; mind hiba, mind megbánást szülő hirtelenség az, a mit indulatosságunkban szólunk, cselekszünk, adunk vagy elveszünk.

Mit cselekesznek tovább a szent mártir ellenségei? Letevék az ő ruhájokat; mert azt parancsolja Mózes törvénye, hogy vetkezzenek le, a kik megkövezik a gonosztevőt. Istentelen szenteskedés! nem nézik, hogy ártatlant ölnek,

csak arra vigyáznak, hogy a törvénynek színe szerént öljk; szörszálhasogatók a szertartások megtartásában, szabadosok a valóságban. Látunk, fájdalom! látunk ilyent gyakran a mi napjainkban is; látjuk, mikép tud az ember szép szint adni a gonoszságnak; miként csalja, miként temeti el törvényesen embertársát. Azt mondotta egy valaki, hogy a törvények szüzek az iskolában, de gyakran kéjhölgyek az ítélőszékben, ¹⁾ hát még az ítélőszéken kívül, mikor az ember magát teszi bírónak a maga ügyében? — De hová tevék le ruháikat ezek a vakbuzgólkodók? Egy ifjunak lábaihoz, ki Saulnak hivattatik vala; tehát ez az ifju is megegyezett szent István halálán, sőt annyiban kövezte is őt, hogy őrizte minden kövezőnek ruháit. És ki volt ez a Saul? A nemzetek tanítója, Krisztusnak választott edénye, szent Pál apostol. Istenem, mily csodálatosak a te munkáid, mily hathatós a te kegyelmed! Érd Uram a mi szívünket szent malasztoddal és Pálokká teszesz minket a Saulokból, hiveket formálsz az üldözőkből, Ábrahám fiait teremtesz a kövekből; nem kell két-ségbe esnünk senkinek megtérésén.

Mit cselekesznek végre a gyilkossághoz már törvényesen neki készült zsidók? Megkövezik vala Istvánt. Szóval kezdették a vetélkedést, dül-fúlással, agyarkodással folytatták és kövekkel végzik. Elein tartsd magadat zabolán oh ember! Ha egyszer elragad indulatod, oly nehezen parancsolsz annak, mint a meredekségről lebocsátott kőnek.

De láttuk eléggé, mit tevének a gyilkosok; lássuk már, mit cselekszik a szent vértanu. Megkövezik vala Istvánt, ki imádkozik és mond vala: Uram Jézus, vedd hozzád az én lelkemet! Ime KK! mivel kell foglalatoskodni az embernek az ő vége felé főképen; a lélek az, melynek örök sorsát elválasztja az utolsó óra; tehát a lelket kell ekkor elkészíteni, hogy méltóképen jelenjék meg az Isten színe

¹⁾ Leges in scholis virgines, in foro saepe meretrices.

előtt. De megijed a beteg, ha papot, imádságot emlegetünk neki. Oh kegyetlen kedvezés! kimélték a beteget és örökre veszedelmezíték a bűnöst; átalldjátok egy szempillantatig megszomorítani az élet, és végnélküli bánatra faszítjátok a megholtat. Uram Jézus, vedd hozzád az én lelkemet! Mily boldog, a ki ezt teljes bizalommal mondhatja el a világból való búcsuzásakor! Az teheti ezt, az folyamodhatik Jézushoz bátorsággal halála óráján, ki igaz szolgája, tisztelője, barátja volt Jézusnak életében. Helyre hozza ugyan némi-nykor sok esztendőknél gonoszságait egy türelmes óra; de többnyire a milyen az élet, olyan a halál. Egy volt a megtérő lator, öten voltak a bolond szüzek, kik a midőn későre olaj után nyargaltak, a menyegzőből kizárattattak.

Él még a köesőben Krisztus bajnoka, él még, és minekutána imádkozott magáért, már most könyörög üldözőiért és térdeire esvén nagy szóval kiálta mondván: Uram! ne tulajdonítsd nekik ezen vétket. Ő volt t. i. az első abban, hogy Krisztusnak az érte felvállalt kínos halált kínos halállal visszaadta; ő volt az első abban is, hogy a kereszteni ellenségeiért könyörgő Jézusnak dicső példáját követte. Ne mondd már, oh keresztény! hogy bántóinknak megbocsátni, ellenségünket szeretni oly nehéz parancsolat, hogy azt csak Krisztus tehette; megtette ezt sz. István egy csupa ember, de magát meggyőzni tudó sz. ember; sőt megtette már az előtt Saul iránt sz. Dávid, egy ő testamentomi ember; de az Isten szive szerént való ember. Tökéletesség tehát ellenségünket szeretni, nem lehetetlenség; tökéletesség, melyhez az a haszon van kötve, hogy az Isten is kezd szeretni minket, nona ellenségei voltunk. Oh hányszor, oh mily nagyon nem bántottuk mi ő szent Felségét! Kárhozatos az a szolga, ki nem engedi el szolgatársának kevés adósságát, holott kész az ő ura neki elengedni számtalan adósságait.

Uram, ne tulajdonítsd nekik ezen vétket. Ily imádsággal, ily tökéletesség gyakorlásával fejezd be életét sz.

István; mert midőn ezt mondotta, elaluvék az Urban. Ime, hogy hal meg az igaz ember! jóság az ő végső pihenése, élni tanít az ő halála. Elaluvék az Urban: nem egy külsőképen csendes halált kell itt értenünk, melyen semmit sem lehet építeni, mivel csak a testnek és nem a léleknek állapotját jelenti; vérző sebekkel, kékellő daganatokkal, tagrándulások közti költözék el e világból a szent mártir, és mégis így fejezi ki magát a szentírás: elaluvék az Urban; elaluvék t. i. mert csak egy időre hagyá itt megköveztetett testét, ismét fölébreszti és dicsőségesen fölveszi azt valaha a föltámadásban; az Urban aluvék el, mert az Urhoz mene föl tiszta lelke az ő bajnoki koronájának elvételére. Oh boldog elaluvás! melylyel csak a földön szünik meg érezni az ember, de az egekben kezdi élni az Isten házának tiszta gyönyörüségeit. Oh áldott elhunyas! mely kiveszi a lelket a testnek börtönéből és általviszi azt az Isten fiainak szabadságába. Ezen szent álomnak megszerzésére, ilyen boldog végnek elérésére tegyük magunkat érdemesekké KK! Ha a vértanukat kell követnünk, van mit szenvedjünk; ha üldözőinket kell szeretnünk, vannak kövezőink; ha Krisztus bajnokinak kell lennünk, van bennünk mi ellen harczoljunk; ha utmutatók kelleneek, van szent István mártirban, van a többi szentekben, van kiváltképen a mártirok Urában, kire nézünk. Ámen. —

Szent István vértanu napjára.

Evangelium, sz. Máté 23, 34—39.

Egy örvendetes születés vala tárgya tegnapi ünnepünknek, egy dicsőséges halál a mainak KK! Tegnap az örök Ige testté lett, ma egy szent férfit a gyilkosok keze által a testből kivetköztetett; tegnap Krisztus e világra jött, hogy bizonyosságot tegyen az igazságról; ma szent István erőszakosan kővetett a világból, mivel védelmezte az igazságot; szen-

vedett mind a kettő, az igazságért szenvedett mind a kettő; méltó vala tehát, hogy a mártírok urának születését és az első mártírnak halálát egymás után tartsa az ünneplő kereszténység.

De nem volt véletlen, nem váratlan az igazságért való szenvedés Krisztus tanítványaira nézve; előre megmondotta, több ízben megjövendölte ezt, és elkészítette előre övéinek szívét a mindent tudó mennyei mester. Hallók csak a mai evangéliumban is, miképen beszéle a zsidók seregéhez és a papi fejedelmekhez, mily világosan szemökre hányá, hogy majd üldözni, ostromozni, megkövezni, öldökölni fogják az igazságnak hirdetőit. Urunknak ezen beszédje leszen tárgya az én mai beszédemnek is KK! üdvösséges oktatás fejlődik ki annak minden cikkelyéből; vegyétek figyelmetességgel.

Ime én, így szól Krisztus urunk a zsidókhöz és a reá irigykedő főpapokhoz, ime én hozzátok prófétákat, bölcséket és írástudókat küldök és azok közül megöltök, megfeszítetek, megostoroztok a ti zsinagógáitokban és üldözitek városról-városra. Úgy is lett, a mint urunk megjövendölte. Első volt szent István, a kit ők megköveztek, azután ostromozták, öldösték az apostolokat, üldözték, városról-városra kergették a tanítványokat; látta a világ sütögettetni, vagdaltatni, kioztatni az ártatlanokat Krisztus hiteért; látta patakkal folyni a számtalan mártírok véré; mégis győzött az evangelium, elterjedt Krisztus tudománya, mert hiában kegyetlenkedik ott a gonzság, a hol isteni erő által védelmeztetik az igazság. De miért ada akkor, miért ad ma is az Isten annyi ártatlan bárányt a farkasok körmei közé? Miért nézi el, hogy az igazmondónak betörik a feje, hogy a hatalmas elnyomja az árvát, özvegyet; hogy a pénz, az erő, a ravaszság, a személyválogatás előli az igaz ügyet? Nem volna-e jobb, ha megakadályoztatna minden rendetlenséget? Hallgass el emberi okosság! azt véled-e, hogy tanácsot adhatsz a bölcs Istennek?

Azt véled-e, hogy már mennyországban vagy, a hol nincs sirás, nincs kiáltás, nincs fájdalom többé? Ez a világ a szabad akarathoz helye, nem köti meg itt az ember kezét az Isten, hogy azt a tüzre, vagy vízre, jóra vagy rosszra ki ne nyujthassa; ez a világ a megpróbáltatásnak, az érdemszerzésnek helye; miként tisztulna meg az arany tűz nélkül? Miként gyakoroltatnának a béketűrésnek, az állhatatosságnek, a nagylelkűségnek, a tántoríthatatlan hívőségnek legnemesebb erényei üldöztetés, sanyaruság nélkül? Boldogok, a kik üldözést szenvednek az igazságért; mert ők mennyeinek országa.

Hát ha a religio dolgában a mi részünkről vagy az igazság, szabad-e üldöznünk a tévelygőket? Keveset különbözik a zsidók dühösségétől az ilyen buzgóság is KK! Oly buzgóság ez, mely szent Pál szava szerint nincsen a tudomány szerint; mert az üldözés elronthatja, de meg nem téríti tévelygő embertársunkat; oly buzgóság ez, mely nincsen Krisztus lelke, értelme szerint, ki így fenyíté meg tanítványait, midőn tüzet kívánnak vala Szamaria városára, mivel ez be nem bocsátotta Üdvözítőnk: Nem tudjátok, ki lelke vagytok. Hála az egeknek! le is csillapodott már ez a vakbuzgóság; nem gyújt ma tüzet, nem húz kardot, nem kohol vasilincset a tévelygés ellen a pallérozottabb és értelmesebb világ. De egyszersmind, oh emberi gyengeség! elhagyván egyik hibát, nem estünk-e a másikba egyszersmind? Megkimélvén a tévelygőnek személyét, nem kezdjük-e egyszersmind hideg vérrrel elnézni, sőt talán helyben hagyni tévelygését? A vakbuzgóság helyébe nem csuszott-e be egy tágas közönbösség — indifferentismus — egy különbséget nem ismerő mindegyesség? Ha egyik közölünk fejéret mond, a másik feketét, nem lehet igaz mind a kettő; igaz hit tehát nem lehet több egynél. Ha azért meg vagyunk győződve a magunkénak igaz voltáról, ellenkező atyánkfiában különböztessük meg az embert a vélekedéstől; szeressük az

embert, gyűlöljük a tévelygést, kiméljük felebarátunk személyét, igyekezzünk tanítással és kivált jó példával elrontani hibás vélekedését, ez a keresztény türelemnek szabálya, erre tanít minket szent István mártir példája is, ki szeretetből inti, dorgálja vala a tévelygő zsidókat, hogy megtérnének; de ugyan szeretetből esedezik vala a kövezőkért, hogy meg ne büntettetnének. ¹⁾

Megjövendölvén Krisztus urunk a zsidóknak, miként fognak ők üldözni Isten követjeit, megjövendölé azt is, mi fogná e miatt őket érni; ti azt vizitek végbe, úgy mond, hogy reátok jöjjön minden igaz vér, mely a földre ontatott, az igaz Ábel vérétől fogva Zachariásnak a Barachiás fiának véreig, kit megöltetek a templom és az oltár között. Bizony mondom nektek, eljönnek mindezek erre a nemzetségre. Az Istennek a gonoszságot büntető igazsága tétetik itt előnkbe KK! Egy halogató igazság, mely várja a bűnösnek megtérését, valamint Jeruzsálem városát és a zsidó nemzetet annyi ártatlan vérnek kiontása, sőt a Messiásnak megölése után is sok esztendeig békével élni engedte. Egy halogató, de bizonyosan elkövetkező igazság, melynek rettenetes voltát érzette Jeruzsálem, elpusztíttatván Urunk halála után mintegy negyven esztendővel; érzi máig is a hazáján kívül megvettetésben keringő zsidó nemzet; végre egy közönséges és nem csak a zsidóknak szóló igazság, mert miért kezdé Krisztus az igaz Ábel vérétől számlálni az ártatlanok üldöztetését, ha nem hogy kiterjeszse minden időkre, minden nemzetekre az igaz ügynek elnyomattatása ellen való fenyegetését? Oh hányszor nem kiált ma is, nálunk is az Ábel vére a földből! kiált a munkások véres verejtékének eltatott bére; kiált az árvák és özvegyek föl nem vétetett,

¹⁾ Per charitatem arguebat errantes, ut corrigerentur; per charitatem pro lapidantibus orabat, ne punirentur.

vagy talán el is nyomtatott ügye; kiált az igaz örökösöknek törvényes törvénytelenység által elvétetett, vagy ki nem adott jószága; kiált a láb alá tapodtatott érdem, a hamis ráfogásokkal megrontott becsület, a méltatlanul hurczoltatott ártatlanság. És mi a következése ezen kiáltásnak? Bizony mondom nektek, eljőnek mindezek erre a nemzetségre, úgy mond az igaz ítélő bíró. Eljőnek igenis, ha nem mindenkor nyilván is, de bizonyosan. Ki tudja, minémü igazságtalanságért hordozza Istennek ostorát amaz ember, ama ház, ama nemzetség, amaz ország? Eljőnek, ha nem mindjárt is magára a huzóvonóra, legalább maradékira; itt kihal vagy elszigorodik egy család, talán elejök elvette volt a más javát, mint Ácháb a Náboth szállójét; amott összeomlik, vagy idegen lakóra jut egy ház, talán ragadományból volt építve. Eljőnek, ha nem e világon is, a hol emberek ítélnek, minden bizonynyal az Isten ítélő széke előtt, kinek füleibe felhat az ártatlan vérnek kiáltása: bizony mondom nektek, eljőnek mindezek erre a nemzetségre. Mit cselekszel tehát, oh hamis lelkű! midőn a máséból gyűjtesz, a máséból építesz, a máséból pompázol, a másét akarod hagyni gyermekeidnek? Irtóztató szó, de apostoli szó: haragot gyűjtesz magadnak a harag napjaira, gyermekeidnek pedig az Isten ostorát, a pazarlást, a perlekedést, a végső pusztulást hagyod örökségül.

Térjünk vissza az evangeliumra, mit mond tovább a zsidók eleinek Üdvözítőnk? Jeruzsálem, Jeruzsálem! ki megöli a prófétákat és megkövezed azokat, kik hozzád küldettek, hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint a tyúk szárnyai alá egybegyűjti csirkéit, és nem akartad? Itt Krisztus szeretete adatik előnkbe KK! az a mi üdvösségünkön munkálódó, az a mi lelkünk javáért mindent elkövető szeretete, melyet ő a fiastyúknak hasonlatosságával akar velünk értetni és éreztetni; a tyúk eledelt mutat csir-

kéinek, Krisztus leszálla mennyből, hogy lelki kenyeret osztogasson az emberi nemzetnek; a tyúk szárnyai alatt nyugtatja és ápolgatja csirkéit: Krisztus külső és belső kegyelmének segítségével enyhíti a hiv. lelket; a tyúk a maga veszedelmével is védelmezi csirkéit a ragadózó madarak ellen: Krisztus nem áttalja kinok közt meghalni, hogy mi örökké éljünk. És miképen felelünk meg mi Üdvözítőnk ekkora szeretetének? Úgy, oh fájdalom! úgy többnyire, mint Jeruzsálem. Hányszor akartam és nem akartál? ezt veté szemére Urunk ezen háládatlan városnak, és nem ezt mondhatja-e ő minden megátalkodott bűnösnek? Hányszor akartam, úgymond, hogy szárnyaim alá szaladj az erkölcsstelenség útjáról? Szólítottalak igémnek hirdetői által, hivatalak más jámbor lelkek intései által, ösztönöztelek jó példák által: és nem akartál, sőt kerülted a prédikációt, rossz néven vetted az intést, csúfoltad a jó példát. Hányszor akartam, hogy kivergődjél gonosz szokásodból? Belső sugallások által világosítottam elmédet, természet felett való malaszttal mozdítottam, unszoltam szivedet: és nem akartál; elfordítottad elmédet az üdvösséges gondolatoktól, elnyomtad szivedben a jobbulásnak gerjedelmeit, igyekezted elaltatni lelked ismeretének fürdálásait. Hányszor akartam, hogy mintegy kényszerítve is ráhajtsalak a megtérésre? Most jókkal megáldottalak, hogy jobbra térj háládatosságából; majd megint nyavalyával, kárvallással, üldözéssel látogattalak, hogy eszedre jöjj az inség kemenczében: és nem akartál; kevélykedtél, bujálkodtál áldásaimmal, békételenkedtél, káromkodtál ostorom alatt; hányszor akartam tehát üdvösségedet és nem akartad? Sok esztendeig vártalak és nem akartál; elmúlt ifjúságod tüze, lejtteni kezdettél életed tetejéről: még sem akartál!

Oh megátalkodott emberi akarat! vádolhatod-e azután Krisztusodat, ha megvonja tőled végtére szent kegyelmét és magadra hágy téged vesztédnek útján? Halljuk, mit mond ő

végre a zsidóknak: Ime pusztán hagyatik néktek a ti házatok; mert mondom nektek, nem látok engem mostantól fogva, míg azt mondjátok: áldott, a ki jő az Ur nevében. Így végzete Urunk a főpapokhoz és a nép eléhez tartott intéseit és ezzel kiméne a templomból, végképen oda hagyá őket. Ime pusztán hagyatik a ti házatok, rettentő szó, borzasztó ige! Lehet-e siralmasb állapot KK! mint az, ha eltávozik tőlünk Jézus, és pusztán hagyja lelkünk házatát? A pusztaházban nincs többé semmi ékesség, nincs semmi butor: és mi ékesség van egy lélekben az isteni kegyelem nélkül? Mi drága, mi becses találtatik ott, a hol nem találtatik erény, nem érdem, nem istenes szándék, nem egy üdvösséges gondolat? A pusztaház a szemét és az ocsmány állatok lakhelye; mennyi tisztátalanság, hányféle undok vétek nem telepedik meg egy oly szívben, melyből kiköltözött a Szent-Lélek? Végre a pusztaház kezd hasadozni, dűledezni és összeomlik; nézd el végső romlásodat, oh megátalkodott és átalkodásod miatt Jézusodtól elhagyattatott szerencsétlen lélek! lassankint mulnak az esztendők, terheseznek a nyavalyák, oda lesz a test, és te, — te, a kinek mennyország volt készítve, te, a kiért hiában folyt Krisztus vére, te élesel örökre a minden okos teremtménynek végső céljától, az elfogyhatatlan boldogságtól.

Óvjuk magunkat ezen megépíthetetlen pusztaságtól, ezen helyrehozhatatlan végső romlástól, KH! Ha igazmondókat, lelki jóra intőket küld hozzánk az Isten, ne üldözzük, mint a zsidók, hallgassuk inkább őket, mint sebeinknek orvosloít. Ha hatalmunk, erőnk, tudományunk vagyon, ne nyomjuk el azért a gyengébbet, ne talántán kiáltson ellenünk az igaz Ábel vére, a meghurczoltatott ártatlanság. Ha ellenben üldöz minket a világ, vagy ha el akarják ragadni lelkünket a gyönyörűség, testiség, feslett élet tisztátalan madarai, szaladjunk Krisztus szárnyai alá, tőle kérjünk segítséget, tőle tanuljunk alázatosságot, türelést, tiszta életét, ellenség-szeretetet, egyéb

erkölcsöt, hogy majd midőn meg kell jelennünk szent színe előtt, örömmel és bizalommal mondhassuk: áldott, a ki jó az Úr nevében. Ámen.

Vizkereszt napjára.

Evangelium, sz. Máté 2, 1—12.

A mai jeles ünnepet némely külsők hibásan három király napjának, a mi népünk a még sők helyütt szokásban levő házak szenteléséről vizkereszt napjának, az anyaszentegyház pedig epiphániának, Urunk megjelenése, kinyilatkozása, megismertetése napjának nevezi, KK! Ma jelent meg t. i. Üdvözítőnk a messze földről jött bölcseknek; ma nyilatkoztatta ki isteni küldetését, megkeresztelkedvén a Jordánban és galamb képében magára szállítván a Szent-Lelket; ma ismertette meg először csodatevő erejét is, a vizet borrá változtatván a kánai menyegzőben. De ezen három dolog közül ugyancsak legnevezetesebb az első, minthogy az evangeliumot is arról olvastatja ma az anyaszentegyház. Maradjunk tehát mi is csak e mellett, KK! és igyekezzünk fejtegetni s megmagyarázni a hallott szent igék erkölcsi értelmét. Bőséges azokban a lelki tanulság, figyelmezzetek!

Mikor Jézus Betlehemben született, ime mágusok jövének napkeletről Jeruzsálembe, mondván: hol vagyon . . . imádni jöttünk ötet. Sem a szent írás, sem a régiség hagyománya nem mondja, hogy ezen szent férfiak királyok voltak; azt sem, melyik tartományból jöttek; azt sem, hogy Gáspárnak, Menyhárdnak, Boldizsárnak neveztettek; még azt sem, hogy éppen hárman voltak; tehát a mi itten bizonyos, csak az, hogy mágusok, azaz: bölcs férfiak, és a napkeletiek szokása szerint, fejlődési emberek érkeztek messze földről; a többi mind gyökeretlen vélekedés, de olyan vélekedés, mely sem a hitnek,

sem az erkölcsnek nem árt semmit. Az pedig sokat is használ, KK! ha a helyett, hogy ezen napkeleti bölcsek méltósága, hazája, neve, száma körül szemfüleskednénk, megtekintjük inkább az ő hívségöket a mennyei hívás követésében, és felindulunk Jézus buzgó keresésére. Ők kívülről az égen egy rendkívül fényes csillagot láttak; de egyszersmind belől is a láthatatlan isteni malaszt által világosítottak. Kell-e nekünk fényesebb csillag, mint Krisztus tanítása és példája? Kíváncsiak-e több kegyelem, mintsem a mennyi külső ösztönöket és belső gerjedelmeket érzünk magunkban a jóra? Ők az isteni hívásra rögtön útnak indultak; hány esztendőfolyva hálogatjuk mi megtérésünket? Ők hazájok édességét elhagyták, a hosszas út terhével nem gondoltak; mikor leszünk mi készek némely kedvtőléről lemondani; némely alkalmatlanságot felvállalni az Istenért? Láttuk, úgy mondanak ők, az ő csillagát napkeleten. Ne hibázzunk ezen igék értésében, KK! Voltak régente eretnekek, kik azt hitték, hogy minden embernek különös csillaga van, mely az ő sorsát meghatározza, és ezen tévelygésöket imez igék helytelen értésével támogatták. Vajjon nincs-e meg ma is ezen tévelygésnek holmi diribdarabja némelyikünkénél? Vajjon a babonás nevelés, csiziónak s más ostoba könyvecskéknek olvasása miatt nem fakad-e ma is némelyikünk ilyen fohászokodásra: szerencsétlen csillag alatt születtem! könnyű volna az ilyen embert a tiszta égre kivezetni, hadd látná, hogy a csillagok nem járnak, nem származnak, nem tűnnek el úgy, mint az emberek születnek és meghalnak. De még világosabban szól az együgyű elmének szent Gergely, midőn azt hozza elő, hogy Esau Jákobbal egy pontban, tehát a csillagoknak egyforma állapotjában született, még is a kettőnek sorsa, élete felettébb különbözött; következésképen a csillagoknak a mi sorsunkra semmi befolyásuk nincsen.

Hallván Heródes király a napkeleti bölcsek kérdésését, megháborodék és egész Jeruzsálem ő ve-

1e. Egy részről nem lehet csodálni Heródes megütődését, KH! mert a zsidók hibás vélekedésénél fogva oly Messiást vár vala ő is, ki el fogná foglalni a királyi széket és világi dicsőségben uralkodnék; de más részről csodálatos még is, hogy ő a Messiás eljövetelét s a csillag jelenését Isten munkájának hitte, mégis azon boszongott, sőt igyekezett is ellenállani a Mindenható rendelkezésének, csak hogy a királyi székben megmaradjon. Úgy van a dolog; ha valamihez felettebb ragaszkodik az ember, később az Istennel is ellenkezni, mintsem kedvelt tárgyától megválni. És mit nyerezen makacsságával? Azt, hogy az Istent az ő munkájában meg nem gátolhatja, magát pedig epeszi és bűnbe keveri. Tanuljunk meg ebből, KK! semmi mulandóba nem helyeztetni boldogságunkat; netalántán attól elesvén boldogtalanok legyünk. Tartsd egy gyermekben minden gyönyörűségedet; elepszd annak halála. Tedd egy hivatalba minden szerencsédet; szerencsétlenné teszen annak el nem nyérése és még inkább elvesztése. Kösd egy személyhez, kösd a gazdagsághoz szivedet; vigasztalhatlanná teszen téged egy halál, egy égés, egy változás. Nádszálhoz támaszkodik az, ki veszendőségre építi boldogságát. Nem, nem azt teszi ez, hogy semmivel se gondoljunk, magunkat ügyibe (derekasan) semmire se adjuk, mint valami mások terhére élő Diogenes. Azt sem teszi ez, hogy ama mindenhez fogó, semmivel sem bíró módjára most ide, majd amoda kapdossunk, hanem azt, hogy embere legyünk rangunknak, vagyonunknak, mesterségünknek, hivatalunknak, gyönyörűségünknek, valamig az Istennek tetszik; de készek legyünk akármitől is megválni, mihelyt úgy rendelik az egek; valamint a katona élete veszedelmével is megtartja az örálló helyet; de elhagyja azt vezére parancsára.

Megháborodék tehát Heródes és eltökélé magában a született Messiás elvesztését. Nézzük meg már, mit cselekszik e végre; nézzük, miként fondorkodik! Először is összehgyűjtve a papi fejedelmeket és irástudó-

kat, tudakozódik tőlök, hol születnék Krisztus? Azok pedig mondának neki: Juda Bethlehemében; mert úgy van megírva a próféta által. Hogy Heródes a helyről tudakozódik, ez legalább megegyez az ő testi okosságával; de mit mondjunk a papi fejedelmek magukviselőtéről, kik a kérdésre bizonyos feleletet adtak s tovább nem mozdultak? Másoknak Krisztust megmutatták, magok fölkeresni elmulatták; másokat jó útba igazítottak, magok a roszban maradtak. A bölcsek idegen országban fölkeresik az Üdvözítőt, a főpapok otthon nem látják; amazok egy csillag jelenésére imádják, ezek a szentírás nyilvános szavai mellett is el nem fogadják; mily kárhozatos az ő restségök, ekkora könnyebbség mellett! Tudnunk kell, KK! hogy valamint azon egy cselekedetnek nem mindenkor egy az ő érdeme, hanem mentől bajosabb valami jót véghezvinni, annál nagyobb az érdem: úgy a rosz cselekedetnek gonoszságát is terheli az elkerülhetésben való könnyűség, a szándék, a példa, a következés. Így vétkezik p. o. a törvénszegéssel az együgyű, a neveletlen ember; de inkább a tudós, a nevelt, a pallérozott; vétkezik az ifju, ha fajtalan, de inkább az idős; vétkezik, a ki alattomban rosz és csak magának árt, de inkább, a ki másokat is betránkoztat. A kinek sok adatott, sok kéretik attól, kire sokat biztak, többet keresnek azon, úgy mond Üdvözítőnk.)

Tudja már Krisztus születésének helyét Heródes; de az annál bizonyosabban megeshető gyilkosság okaért tudnia kell idejét is: azért titkon hivatván a mágusokat, szorgalmasan megtanulá tőlök a csillag idejét, mely nekik megjelent vala. Lám, mily vigyázó, mily okos a gonosztevő az ő istentelen szándékának véghezvitelében! Mily tapogatva jár az ember világi ügyének eligazításában! Csak akkor nincs elég ész nálunk, mikor a hi-

1) Sz. Luk. 12, 48.

bákat, a vétkeket kellene magunkban megölnünk; csak lelkünk ügyében nem tudunk eléggé szemeskedni: a világ fia i okosabbak a világosság fiainál a magok nemében, úgy mond ismét Üdvözítőnk. ¹⁾

Kitanulván e szerént Krisztus születésének helyét is, idejét is Heródes, ki gondolta volna, hogy nem küld mindjárt katonákat Bethlehembe, kik az isteni kisdedet fölkeressék és megöljék? Okosabb ő, semhogy istentelenségét dobra üsse; menjetek el Bethlehembe, így szól az idegen bölcsenek, kérdezősködjétek szorgalmasan a gyerekekről és mikor megtaláljátok, üzenjétek meg nekem, hogy én is elmenvén imádjam őtet. Oh éktelen ravaszság! gyilkosságot forral a szive és imádást emleget szája. Nem, nem volt szükséges a világnak egy Machiavelli, hogy kétszinségre tanítsa; minden időben tudott a rútnek szép szint adni a gonoszság. De talán soha sem tudott úgy még is, mint a mostani időkben, KK! A nemzeti csinosodással úgy tenyészik ma a színlés, mint a burján a veteménynyel; a pallérozott társaságokban úgy forog ma a tettetés, a hizelkedés; a fondorlás, mint a rossz pénz; kiki visszaadja annak, a kitől kapta. Bajosabb ma átevezeni a hazugság és gorombaság közt, mint Ulisszesnek volt Scilla és Charibdis közt. Ilyen t. i. az ember, nem könnyen tart közép-utat; őszinte akar lenni, és ravaszszá válik. Ugyan nincs-e tehát kivezető fonal ezen útvesztő szövevényből? Vagyon atyámfia! Legyen jámbor intézeted és nem szükség, hogy mézes legyen beszéded; ne mondj ki mindent, a mi sziveden vagyon, ez gyermeki gondolatlanság; de ne is mondj semmit, a mi sziveden nincs, ez gyalázatos ravaszság. Az okos ember jár némelykor titkos úton, de tekervényest nem keres. A fondorkodó palástolja ártalmas intézeteit és úgy jár, mint a ki szegeket dug el a zsákba.

¹⁾ Sz. Luk. 16, 8.

Miután a Mágusok hallották a király beszédét, elindulának Bethlehembe, és ime a csillag előttök megyen vala mindaddig, míg eljutván megállta fönn, a hol a gyermek vala; látván pedig a csillagot örülének igen nagy örömmel. Lám, KK! mikép könnyíti az Isten azoknak útját, a kik igazán keresik Krisztust. Lám, mikép örvendeztetí és vigasztalja az Úr a jámbor lelkeket az erény tövises útján! Nem nehéz Jézust megtalálnunk, csak valósággal akarjuk; nem oly komor az istenes élet, mint azt a világ festi, csak a jót egész eltökéléssel kövessük.

Bemenvén a házba a mágusok, megtalálák a gyermeket az ő anyjával Máriával és leborulván imádnak őtet; nem ütköznek meg szegény állapotján; mert emlékeznek, hogy hozzája isteni szózat által hivattak; nem botránkoznak meg szolgálai sorsán; mert tudják, hogy oda csillag által vezettettek. A mint ők itt viseltettek Krisztus személyéhez, úgy kell nekünk viseltetnünk a Krisztus által szerzett szent hithez. Látunk visszaéléseket az anyaszentegyházban; látunk, oh fájdalom! hibákat az egyházi személyekben is; de megvessük-e azért azt a szent religiót, melynek másfelől tudjuk isteni eredetét, csodálatos terjedését s fennmaradását? Feladjunk-e az üdvösség eszközein azért, hogy sokan azokkal nem élvén, vagy visszaélvén, magokat kárhözatra ejtik? Nem, KK! nem illik a hivatal méltóságát megvetni azért, hogy méltatlan némely hivatalbéli; nem kell kitépnünk Isten földéből azért a búzát, mivel abba a gonosz ember konkolyt hintett.

Az imádás után megnyitván kincsöket a bölcsék, ajándékot adának a kis Jézusnak: aranyat, tömjént és mirhát. Ugyanezen ajándékokkal kedveskedhetünk mi is Üdvözítőnknek, KH! segéljük a nyomorultakat, adakozzunk a szegénynek és aranyat adtunk Krisztusnak, ki azt mondja ítélet napján: a mit egygyel cselekedtetek az én hiveim

közöl, azt mind velem cselekedtétek. Tiszteljük az Urat nem csak ajakinkkal, hanem lélekben és igazsággal, és tömjént adtunk Krisztusnak, mely az imádságnak és tiszteletnek példázatja. Őrizzük lelkünket a bűnnek rothadtságától; erősítsük lelkünket a keserűségben, és mirhát adunk Krisztusnak, mely a rothadás ellen való keserű fűszer.

Elvégezvén istenes követségöket a szent fejedelmek, visszaindulnak már hazájokba De merre? Feleletet vevén álmokban, hogy vissza ne menjenek Heródeshez, más úton térének tartományukba. Ime, hogy csalattatik meg a gyilkos az ő csalárd várakozásában. Csak úgy van, a mint irta a bölcs: Nincs bölcsesség, nincs okosság, nincs tanács az Úr ellen. ¹⁾

De próbál ő egyet mégis Jézus elvesztésére; ha nem szolgál a titkos hamisság, szolgál — gondolja magában — a nyilvános erőszak. Elküldi katonáit, megöleti Bethlehemben a gyermekeket, és hogy annál bizonyosabban eltalálja, megöleti mind a két esztendősokeket, sőt ha talán valami szomszéd helységbe vitetett volna az isteni kised, megöleti az egész vidékben. Mit kegyetlenkedel az ártatlanokon, oh istentelen! Öleted, a kiket nem keressz; s akaratod ellen is Aegyptusba vitetik és megtartatik, a kit keressz; nincs bölcsesség, nincs okosság, de hatalom sincs az Úr ellen. Oh mily utálatos állat az ember, ha a zabolátlan indulat vezeti őtet. Testiebb, földiekhez ragaszkodóbb a baromnál, ravaszabb a rókánál, kegyetlenebb a tigrisnél, a mint látjuk Heródesben. Oh mily felséges teremtmény az ember, ha engedi magát Istentől vezéreltetni! Csillag gyanánt világoskodik akkor neki a religió által támogatott okosság, eleven akkor az ő hite, tiszta az ő szándéka, feddhetetlen erkölce, állhatatos türese, istenes minden útának kezdete és vége, a mint látjuk a napkeleti bölcsekben. Az ő hitökkel, állhatatosságukkal keressük mi

¹⁾ Péld. 21, 30.

Krisztust, KK! Feltaláljuk őt nem már Bethlehemben szé-
génységben, a hol elvegye ajándékunkat; hanem amott a
mennyei Jeruzsálemben, a hol ő ajándékoz meg minket elfogy-
hatatlan boldogsággal. Ámen.

Gyertyaszentelő Boldogasszony napjára.

Evangelium sz. Luk. 2, 22—32.

A mai evangeliumnak két szakasza van, a mint vehe-
tétek észre, KH! Az egyikben foglaltatik a Boldogságos Szűz-
nek tisztulása és az ő szent fiának bemutatása; a másikban
az öreg Simeonnak dicsérete, vigasztalása és éneke. Lehet-
pedig a mai ünnephez illendőbb, lehet-e a mi épülésünkre
hasznosabb, mint ezen szent tárgyaknak megfontolása? En-
gedjétek meg tehát, KH! hogy maradjak ma is az Isten igé-
jének fejtegetése mellett és vegyétek az evangelium értelmét
figyelmetességgel.

Minekutána elérkeztek az ő tisztulásának
napjai, Mózes törvénye szerént, Jeruzsálemben
vivék őt, hogy bemutassák az Úrnak; a mint
megiratott az Úr törvényében: Hogy minden
figyermek, ki anyja méhét megnyitja, az Úr-
nak szenteltessék; és hogy aldozatot adjanak
a szerént, a mint megmondattott az Úr törvényé-
ben, egy pár gerliczét, vagy két galambfiat. Két
törvényt teljesített itt a szűz Anya, KH! az egyik azt tar-
totta, hogy az asszony, ha fiat szült, tisztátalan legyen negy-
ven napig; ha leányt, még tovább is; mely időnek eltelésé-
vel menjen fel a templomba áldozatra és imádságra; ezt tel-
jesítette Mária önnönmagára nézve. A másik törvény azt ki-
vánta, hogy minden elsőszülött figyermek az Úrnak szentel-
tessék és a templom szolgálatában hagyattassék, vagy pedig
váltassék meg őt ezüst sikluson; ezt teljesítette Mária fiára nézve.

Ha tekintjük már a tisztulás törvényét, mily dicső példáját adá itt az Isten anyja az engedelmességnek, az aláztatosságnak, a megeledésnek! kitetszik engedelmissége abból, hogy az ő törvény őt nem kötelezte úgy, mint a mely csak a természet rendjén méhökben fogadott és szült asszonyokról szólott; mégis azt ő magavonogotás nélkül örömet és pontig teljesítette. Kerülte t. i. a botránkozást, mely a csodálatos fogantatás és születés titkát meg nem tudó népnél a tisztulás szertartásának elhagyásából származott volna. — Emberi akarat, meddig fogsz agyarkodni az olyan törvény ellen, mely téged kötelez, midőn az Isten anyja azt is beteljesíti, mely őt nem kötelezte? Meddig fogsz törvénytelen tetteiddel másokat rontani, midőn a szent Szűz mások épülésére nézve azt is megteszi, a mit vétek nélkül elhagyhattott volna? Nehéz olykor nekünk a törvény megtartása; de okosan sir-e a gyermek, hogy kiveszi kezéből a kést az ő szülője? A mi Atyánk, a mennyei törvényhozó, a mi vesztünket távoztatja, midőn ezt vagy amazt nekünk megtiltja. Nehéz a törvény megtartása; de helyesen patvarkodik-e a beteg, hogy keserű szereket rendel neki az orvos? A mi orvosságunkat, a mi javunkat eszközli a mennyei törvényhozó, midőn ezt vagy amazt parancsolja: nem az Isteunek tehát, hanem minmagunknak használunk, ha a parancsolatokat megtartjuk, ha józanon, ha keresztényi módra élünk. — Kitetszik aláztatossága abból is, hogy feláldozta tiszta szüzességének dicsőségét, nem átallotta közönséges asszonynak láttatni, csak hogy a törvénynek eleget tegyen. És ártott-e valamit neki ezen aláztatosság? Nem annyival nagyobb-e ma mind mennyben, mind földön az ő dicsősége? Ne akadjunk fel minden szón, minden rangbeli hátramaradáson, KH! a fellegek nem rontják el a napot, sőt nem sokára emelik tündöklését: úgy fényességére, nem eltemetésére szolgál az érdemnek egy ideig való elmellőzése a nagyságnak. Olyan a tisztelet, mint az árnyék, követi azt, a ki fut előle, fut at-

tól, a ki kapdos utána. — Kitetszik végre a Boldogságos Szűznek elégedettsége abból, hogy nem adhat bárányt áldozatul, a mint a tehetősöknek rendelte a törvény, csak egy pár galambbal vagy gerliczével végzi megtisztulását a szegények sorában; megnyugodott a maga állapotjával, megegyező az ő szive egész végzésével az Úrnak. Oh elégedettség! te vagy az a ritka kincs, melyért hiába fúrja az ember a hegyeket, hiába úszza a tengert, hiába futkossa a földet; a szivben lakozol te, de a tiszta szivben, a kívánságokon uralkodó szivben. A lélek nyugta nem azé, a ki sokat bír; hanem azé, a ki keveset kíván; a keresztény bölcs tud a kevéssé bővelkedni, midőn a dobzódás, a kevélység, a divat soha sem mondja: elég!

Mit mondjak már a bemutatás törvényéről? Azért kívánta régente az Isten, hogy neki szenteltessék minden elsőszülött, mivel az aegyptombeliek első szülöttjeinek halálával szabadította vala meg kiválasztott népét a rabságból; de mi köze volt Jézusnak az Aegyptomból való kiszabadulással? Nem vala-e inkább az egész emberi nemzetet kiszabadítandó az örök kárhozat rabságából? Épen e végre mutattatik ő be az Úrnak, KH! Kezdette érettünk való áldozatát megtestestülésének első szempillantásától még szűz anyjának méhében; folytatta azt ma a templomban Mária és az öreg Simeon karjain; beteljesítette a kereszt karjain a Kálvária hegyén. Egy áldozat volt egész élete; nem volt egy percz is, melyben értünk nem érdemlett, a mi üdvösségünkért nem áldozott, nem fáradott, nem szenvedett volna. És mi azért tölünk a köszönet? Mi foganatja van ily felséges példának? Tanuljunk ebből, KH! tanuljuk oly hasznossá tenni éltünket, a milyenné csak tehetjük. Némely ember csak ingyen élődik a világon s akkor kezd valamit tenni, mikor már keveset tehet; hány vagyon ki akkor sem. Használjon a növendék állapot-tanulással és maga-készítésével; az emberkor munkával és igyekezettel; az öregség legalább tanácsccsal és

intéssel. A mennyi nap életünkben, annyi a nekünk kiosztott gira; mindenikkel lehet kereskednünk, mindenikről számat kérnek, ha elássuk. Tanuljuk viszonyozni Krisztus áldozatát, és ha Ő már élete kezdetén bemutatta magát mások üdvösségeért; ne válaszszuk mi a végső órát a magunkéért. A ki ifjúságát a gyönyörűségnek, emberkorát a világnak, vénségét az Istennek akarja szentelni, nem úgy tesz-e, mint némely rest szolga, ki egész nap oda kering, és estve kerekedik haza gazdájához? Oh mekkora a kár annyi idő elvesztegetésében, annyi jó alkalom elszalasztásában, annyi kegyelem megvetésében? Oh mekkora a veszedelem a jobbulás halogatásában? De siessünk az öreg Simeonhoz.

Ennek a szent öregnek dicséretét, vigasztalását és énekét olvassuk a mai evangélium második szakaszában. Dicsérete így van: Egy ember vala Jeruzsálemben, Simeon nevű, igaz és istenfélő férfiu, várván Izrael vigasztalását, és a Szent-Lélek vala őbenne. Egy izraelitának ekkora dicsérete megpiríthat sok keresztényt, kedves Hallgatóim! Őt csak Mózes törvénye oktatta: minket az evangélium; ő csak a régi pátriárkák példájára nézhetett; mi a Krisztuséra; ő a jónak ez élet után következő jutalmait csak homályban és távolról várta: nekünk világos ígéreteink vannak a boldog halhatatlanságról. Mekkora gyalázat tehát nekünk, ha ő igaz, mi igazságtalanok; ha ő istenfélő, mi pedig istentelenek vagyunk; ha ő Szent-Lélek hajléka, mi ördög edényei vagyunk. Nagy számadás rosz kereszténynek lenni; mert nagy kegyelem kereszténynek lenni.

Vigasztalását Simeonnak így olvassuk: Feleletet, azaz: isteni jelentést vett vala a Szentlélektől, hogy halált nem lát, míg meg nem látja az Úr Krisztust. Tehát a Lélek által templomba méne és mikor beivék a gyermek Jézust az ő szülői, ő is ölébe vevé őt és áldá az Istent. Szerencsés öreg! végső órádat nem keserítik

elmult esztendeid; buzgó reménységedet csodálatos sugallással erősíti a Szent-Lélek, reszkető karjaid már ölelik azt, kit az egek meg nem foghatnak. De mit irigyeljük mi az ő sorát, KH! Ime, velünk lakozik; ime, nekünk adja magát, egyesül velünk ez a szerelmes Jézus, kit Simeon csak karjain tartott! Ime — úgy mond — én veleték vagyok világ végezetéig. Vegyétek és egyétek, ez az én testem. A ki eszi az én testemet és iszsa az én véreimet, énbennem marad és én őbenne. Oh csodálatos szent asztal, melynél a halandó az élet Urát magához veszi! Oh mennyei vendégség, melyben a dicsőség királya a hív lelket magának eljegyzi! De Simeonnak kell lennünk, KH! hogy ezen nagy szentségben vigasztalást érezzünk; Simeonnak, azaz: megigazultaknak, istenfélőknek, Szent-Lélek hajlékainak. Jöjjetek hozzám mindnyájan! Krisztusé ez a kegyes hívás; jaj tehát annak is, ki hozzája nem jő; annak is, ki méltatlanul járul.

Halljuk már micsoda kifejezésekre fakad, miként énekel örömeiben a szent öreg! Most bocsátod el Uram szolgádat békeségben a te igéd szerént; mert látták szemeim Üdvözítődöt, kit szerzettél minden népek elejébe világosságul, a pogányok megvigasztalására és dicsőségül a te népednek, Izraelnek. Mily fontos igék, mily nemes gerjedelmek! Csak mese a hattyuról, hogy keservesen énekel halála előtt; de valóság Simeonról, hogy örömmel éneklé vég-óráját. Már most békében halok meg — úgymond — mert láttam az Üdvözítőt. E világtól megválni és nem félni, az örökkévalóság utjának indulni és még örvendezni, oh mily ritka szerencse, megirigyelhető nagylelkűség. Az teheti meg ezt, KH! kinek lelki szemei látják az Üdvözítőt, a ki hallgat tanítására, követi példáját, használja érdemeit, várva-várja dicsőségét. A bölcsész egész életében tanul meghalni, hogy halálakor ne féljen; a jó ke-

resztény egész életében tanul meghalni, hogy végóráján ör-
vendezhessen.

De nem csak saját örömét énekli a szent öreg, jövendöl is a karjain tartott isteni kisedről: Látták — úgy mond — szemeim Üdvözítődöt, kit szerzettél világossággul a pogányoknak megvilágosítására és dicsőségül a te népednek, Izraelnek. Úgy is lett, a mint jövendölte, KH! Világossága lett a pogányoknak Krisztus; mert általa oszlott el a bálványozás sértésége, általa ismerte meg a világ az ő Alkotóját, általa tanulta meg az ember a maga rendeltetését. — Dicsősége lett Izraelnek Krisztus; mert noha nagy része a zsidóságnak őt máig is el nem fogadta, mindazáltal nagy dicsőség Ábrahám igaz maradékinak az, hogy tőlök vette emberi eredetét, közölök választott apostolokat a világ megújítója. Igen is ő világossága a pogányoknak, vagy is az egész világnak, és ez az oka, KH! hogy ma gyertyákat szentelünk és hordozunk az ő tiszteletére és saját lelki épületünkre. Mi egyéb pedig ez a szentelés, hanem oda fel, a világosság Atyjához bocsátott könyörgés? Mi a szentelt gyertyáknak haszna, ha nem az, hogy a látható világosságról annál könnyebben, érezhetőbbképen emelkedjünk ama lelki igaz világosság Krisztus ismeretére, szeretetére, és követésére?

Átalában mirevalók templomainkban az égő gyertyák, ha nem arra, hogy példázzák és gerjeszszék bennünk a hit világosságát és az Istenhez való szeretetnek lángját? Halljátok, KH! miként imádkozik a gyertyák szentelésekor az anyaszentegyház: Uram Jézus! Te vagy a világosság, ki megvilágosítasz minden e világra jövő embert, öntsd ki áldásodat ezen gyertyákra és szenteld meg azokat kegyelmednek világosságával, és engedd meg kegyesen, hogy valamint ezek a gyertyák, látható tüzsel meggyújtatván, az éjjeli sötétséget elkergetik: úgy a mi

szívünk láthatatlan tűzzel, azaz: a Szent-Lélek fényével megvilágosíttatván, mentek legyenek minden vétek vakságától, hogy megtisztulván lelki szemeink, láthassuk, mi kedves Előtted és mi hasznos üdvösségünkre, hogy ez élet sötétes veszélyei után amaz elfogyhatatlan világosságba eljutni megérdemeljük.

Ez így lévén, mit mondhat józanon ezen szertartásról a földerült elme? Mit érthet a testből és lélekből álló ember természete, ismerő tiszta okossága? A gunyoló pajkosságot pedig hagyjuk mentére, KH! leghathatósb megczáfolása minden ellenvetésnek az, ha külső szertartásunkat belső jobbulásunkkal védelmezzük; ha a látható dolgokkal a láthatatlanok annál könnyebb megfogására és keresésére élünk; ha az érzékek alá eső ájtatoskodás által lelkünkben épülünk, hogy erkölcsünkben tökéletesedjünk s az Isten ígéretere méltóknak találtsunk.

Ime, ez a célja az egész religiónak, ez a hitnek és törvénynek; ez minden ájtatosságnak és a mai ünnepnek és szertartásnak is. Ma a legtisztább sz. Szűz a megtisztulás törvényét teljesíti; kövessük engedelmességét, alázatosságát, megelégedését. Ma Krisztus a templomba bemutatattik; mutassuk be magunkat vele együtt tiszta, szent és kellemetes áldozatul az Urnak. Ma az öreg Simeon az Üdvözítőt karjain hordozza, hordozzuk mi szívünk karjain, hogy általa, mint igaz világosság által, vezéreltetvén az élet homályos szövevényeiben, eljuthassunk az örök világosságba. Ámen.

Gyümölcsoltó Boldogasszony napján.

Evangelium, sz. Luk. 1, 26—38.

Mi legyen mai jeles ünnepünk tárgya, világosan előadja az elolvasott evangelium, KK! Már eljött vala az idő, hogy beteljesednének az Ábrahámnak s Dávidnak tett ígé-

reték és a prófétáknak jövendölései a Messiásról; már elvégezte vala az isteni bölcsesség, hogy a világnak megváltót, az embernek mennyei tanítót, a bűnösnek üdvözítőt adna; már terhben vala szent Erzsébet asszony Krisztus előkövetjével, keresztelő szent Jánossal; azért elküldetéek Gábiel angyal, hogy megjelenené szüz Máriának az isteni rendelést; engedelmeskedett a szent szüz és természetfeletti módon méhébe fogadá az időben megtestesült örök Igét; anyja lön az emberré lett Istennek. Ime, ez az elolvasott evangelium foglalatja; ez a mai ünnepnek tárgya. De fontoljuk meg czikkenkint Gábielnek és Máriának beszélgetését, KK! bővséges kútfeje, nemes tárgya ez egy félórányi ájtatos elmélkedésnek. Valami nagyot adhat az ég, azt hirdetik az angyal szavai; valami szent lehet a földön, az tündöklök a szüznek feleleteiben. Halljuk figyelmesen!

Üdvöz légy malaszttal teljes! az Úr teveled, áldott vagy te az asszonyok között; ez vala az angyalnak beköszöntése. Mily rövid és mily sokat foglaló köszöntés! malaszttal teljes, azaz: Te az Istentől sok kegyelmet vettél, és azt tiszta szüzességeddel, tökéletes magadviseddel által addig nevelted magadban, míg a kegyelemnek teljes voltára jutottál. Az Úr teveled, azaz: szeret téged, oltalmaz, vezérel, boldogít téged az Isten. Áldott vagy te az asszonyok között, azaz: részedről az érdem, Isten részéről a választás minden teremtmények fölibe emelt téged; röviden: örülj te, ki tökéletes vagy tennenmagadban, legkedvesebb az Úr előtt, legáldottabb minden teremtmények közt. Oh különös szentség, melyet angyali szózat dicsér! Mily nagy képzelettel ne legyünk mi Mária felől, KK! ne tartasuk-e mi Isten után legnagyobb tiszteletben azt a szent szüzet, kinek ily felséges dolgok mondatnak, és nem hizelgésből, hanem igazán mondatnak, mert angyal által mondatnak? — Világ leánya! mit szeretnél te inkább a kettő közül, hogy mondják felőled: azt-e, hogy teljes vagy

malasztal; vagy azt, hogy teljes gazdagsággal, észszel, kellemetességgel? azt-e, hogy az Úr teveled; vagy azt, hogy merő urfiak udvarlói, nagy urak, hercegek forgolódnak körülötted? Azt-e, hogy áldott vagy te az asszonyok közt; vagy azt, hogy legszebb vagy te minden fehérnépeknél? Csak úgy van, KK! többnyire inkább kapunk a világiakon, mint a lelkieken, és miért? mert a világiaknak gyönyörúsége jelenvaló és érezhető, a lelkieknek öröme ellenben jövőendő és most még csak érthető. Boldog, ki fel tud emelkedni az érzéki állatiaságból az értelmességre! Boldog, ki a földiekről fel tud repülni azon gondolatnak szárnyain, hogy ha érezhető is a jelenvaló gyönyörúség, de mulandó; ellenben, ha most még csak érthető is a jövőendő öröm, de örökké tartó.

Midőn Mária az angyal köszöntését hallotta, megháborodék az ő beszédén és gondolkodik vala, minemű volna ez a köszöntés. Tisztaság, alázatosság, okosság tetszik ki a szent szűznek ezen magaviseletéből. Tisztaság, mert megretten még egy angyalnak is nyájas beszédén; alázatosság, mert megháborodik inkább, nem hogy örvendene a dicséreten; okosság, mert meggondolja, honnan jó, mit jelent, hová czéloz az édesgető köszöntés; vigyázatra, védelemre teszi magát. Ime a tükör, melybe nézzetek keresztény szűzek és egyéb fehérnépek! Vannak nektek is ékes köszöntőitek, de azok nem angyalok; vannak, kik sokkal mézesebb beszéddel édesgetnek titeket, mint az angyalé vala; elszédít a hízeltetés, ha nem tudtok rettegni, ha nem gondolkodtok idején a veszedelemről; mert mit kíván némely férfi, midőn titeket magasztal, ha nem azt, hogy megalázhasson? mit akar, midőn szépségteket dicséri, ha nem azt, hogy erkölcsiképen rútakká tehessen? Így csalta ki a mesében a róka a holló szájából a sajtot, midőn teste állását és tollait dicsérte. Tanuljatok tehát félni; mert töredékeny az edény, melyben a tisztaság kincsét tartjátok; veszedelmezitek azt, ha a sokaságban felettébb bátran jártok; a szűzek kötelessége

félni és a férfit minden beszédétől tartani. ¹⁾ De nem csak a fehérszínűeknek, mindnyájunknak hasznos a dicséretektől egy kevéssé tartanunk, KK! Hasznos azokon okosan gondolkodnunk; mert minden dicséret nélkül is csakugyan többeszkét tart kiki magáról, mintsem kellene; mi lesz aztán belőlünk, ha minden hízlekedésen puffadunk, ha minden szép szót valóságra veszünk? A mivelt világban úgy szereti az ember felebarátját, hogy meg nem szűnik neki módos igékkel és a valóságtól köntöst váltott hízlekedésekkel kedveskedni; de e mellett úgy szereti önmagát is, hogy mind elhiszi, midőn felebarátja neki ugyaneffélékkel kedveskedik. Nem annyit teszen-e ez, mint csupa rossz pénzt járatni, adni, venni? Nem annyit-e, mint merő hazugságban, üres színben, örökös megcsalattatásban élni? Ne hízlekedjünk magunknak és nem csábíthatnak el minket mások hízlekedései. Jobb a bölcsőtől megfeddetni, mint a bolondok hízlekedésével megcsalattatni. ²⁾

Látván az angyal a szűznek megháborodását, így szólítja meg ötét: ne félj Mária, mert kedvet találtál az Istennél; ime méhedbe fogadsz és fiat szülsz, és az ő nevét Jézusnak hívod. Ez nagy léssen és a Magosságbeli fiának hivattatik, és néki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának széket, és országolni fog a Jákob házában örökké és az ő országának nem lesz vége. Mily fényesek Krisztusról ezen jövendölések, hogy ő nagy, hogy Isten fia, hogy Jézus, azaz: Üdvözítő, hogy király lesz! De miképen teljedtek ezen jövendölések? Ime, a Jákob háza helyett az istálló; a Dávid széke helyett a kereszt; a végnélküli országlás helyett az időnap előtt szenvedett kínos halál! Oly király t. i. Jézus Krisztus, a ki az új Izraelen, a kereszténységen, országol; oly király, ki a kereszténységen is nem

¹⁾ Trepidare virginum est, et omnes viri affatus vereri. S. Ambrosius. — ²⁾ Préd. 7, 6.

világi hatalommal, hanem lelkiképen országol, és azt vallja magáról: az én országom nem e világból való. ¹⁾ Oly király, kinek országlásának soha sem lesz vége; mert országol a földön az ő anyaszentegyházán segítő kegyelmével világ végezetéig, és országol mennyben az ő hivein boldogító jutalmával örökké, végnélkül. Legyünk hív alattvalói ezen lelki, ezen üdvözítő, ezen örökkévaló királyunknak, KK! Tartsuk meg az ő törvényeit; nem tilt ő egyebet, hanem csak a mi nekünk ártalmas, nem parancsol ő egyebet, hanem csak a mi nekünk hasznos. Adjuk meg neki az adót; nem kíván ő tőlünk egyebet, hanem csak szívünket. Harczoljunk vitézen az ő ellensége ellen; nem más ez, hanem a vétkek, a gonosz vágyódás. Így nagy királynak szolgálni, annyi, mint uralkodni; így kegyes király ellen pártotütni annyi, mint az ő boldog országától örökre eltávozni.

Ime, fiat szülsz, a Magasságbelinek fiát, a Messiást, az örökkévaló királyt fogod szülni; ily fényes ígéretet és egy angyal által az Istentől hozott ígéretet melyik leányzó nem fogadott volna két kézzel? melyik nem tapsolt volna örömben? melyik nem kezdette volna magát azonnal akármely királynénál nagyobbra tartani? Azt írják, hogy Neró anyjának azt jövendölték egyszer, hogy az ő fia országolni fog, de őt meg is fogja ölni; és mit felelt erre a gögös asszony? Ha megöl is, csak hogy országoljon. Máriának egy isteni, egy nem ölö, hanem üdvözítő fiu jövendöltetik, és mit mond rá? Miként leszen ez? így szól az angyalhoz, mert én férfiat nem ismerek. Készebb ő lemondani az isteni anyaságról, mintsem a szüzességről. Oh milyen tisztaság! oh mekkora alázatosság egyszersmind! Épen ez a lemondás tette őt még méltóbbá a Magasságbelinek választására; épen ez a két jószág tette Isten anyjává, szent Bernárd eme kiejtése szerint: szüzességével érdemlette, alá-

¹⁾ Sz. Ján. 18, 36.

zatosságával méhbe fogadta. ¹⁾ Férfiat nem ismerék, fogadott örökös szüzességet tartván ezen ígék szerint Mária, miért engedte magát szent Józseftől eljegyeztetni? Isteni bölcs rendelésből, KK! azért is t. i. hogy a szep-lötelen férfiuban mind szüzességének védelme, mind Aegyptusba való szaladásakor és egyéb inségeiben gyámola legyen; azért is, hogy a legtisztább szüz, csodálatosan meggyümölcsöznén, a zsidóktól mint valami tisztátalan személy meg ne köveztessék; azért is végre, hogy a szentséges magzat, kit eleinte a világ Isten Fiának lenni nem tudott, legalább törvényes születésnek és Dávid maradékának ismertessék. — De fontoljuk kevésbé Mária fogadott szüzességét, KK! Vég-hetetlen itt a különég a más szüzek tisztaságától, egyetlenegy itt minden. Más szüzek azt fogadják, a mit szent Pál javasol, a mit a szent atyák dicsérnek, a mire a kereszténység virágzásában sok jeles példa van: Máriának szüzessége sem javaslója, sem példája nem volt az egy isteni belső sugalláson kívül; ő volt az első, ki ezt az ő törvényben ismeretlen tökéletességet kezdette; e mellett más szüzek dicséretet nyernek tiszta életökkel: Mária megvettetést választott, a szüzességet választván, mivel szokatlan volt a zsidóknál a nőtelenség, gyalázatos a magtalanság. Csoda-e aztán, hogy minden asszonyok felett tetszett az Úrnak ily szüzeséggel, és az örök Igét fogadta méhébe ekkora alázatossággal? De mire magasztalom én Mária szüzeségét a mai világban, melyben nem hogy becse volna a szüzeségnek; de már ritkaság az ifjúságban a szemérem, a házasok közt a hűség, az özvegyek közt az igaz özvegység? egy oly világban, melyben az ember csak a testnek él, csak a testet cifrázza, hizlalja, gyönyörködteti! egy oly világban, melyben az ember számba sem veszi az Isten színe előtt elkövetni azt, mit egy becsületes ember láttára szégyenlene! Mit mondok? Hal-

¹⁾ Virginitate placuit, humilitate concepit.

doklik már a szégyen is, és még talán csak az van hátra, hogy szent Ágostonként azt szégyenljük, hogy még valamit szégyenlünk. ¹⁾ Mondanám, oh fajtalan keresztény! hogy Krisztus tagja az a test, melyet megfertőztetsz; mondanám, hogy a Szent-Lélek temploma az a szív, melyet ördög barlangjává teszesz; de van-e már nálad foganatja az efféle felsőbb és szentebb mozdító okoknak? Gondold meg tehát legalább azt, hogy sokszor hosszas gyomorrágást okoz egy kevés mézízlelés; sokan szerettek magoknak örök gyötrelmet a futó gyönyörűséggel. A kinek esze van, más példáján tanul; esztelen az, a ki a magáén sem.

Megnyugtató az angyal a tisztasága iránt szorgalmazkodó szüzet, és bizonyossá tévé, hogy az ő meggyümölcsözésére nem szükség férfiat ismernie: a Szent-Lélek száll tereád, úgymond, és a magasságbelinek ereje megárnyékoz téged, és azért a szent is, mely tőled születik, Isten fiának fog hivattatni. Nevezetesek ezek a végső szók, KK! Ime, úgymond némely, azért hivatik Krisztus Isten fiának, mert férfiu nélkül isteni erő által született; nem azért, hogy Isten. Úgy vagy, ezért is hivatik Isten fiának; de nem csak azért: mert az az Ige lőn testté a szűz méhében, mely szent János evangéliuma szerint kezdetben, azaz: öröktől fogva az Istennél vala, mely Isten vala, mely által lettek mindenek és a mely nélkül nem lett semmi; nem csak úgy Isten fia tehát Krisztus, mint időben Máriától csodálatosan született ember; hanem úgy főképen, mint az Atyától öröktőlfogva születő és vele egytermészetű isteni személy; és ez az oka, KK! hogy a Boldogságos Szüzet Isten anyjának hívjuk. Oly embert szült t. i. ki Isten is egyszersmind, és megfoghatatlan módon fentartja magában a két természetnek különbségét az isteni személynek egységében.

¹⁾ Pudet non esse impudentem.

További meggyőződésére és egyszersmind örvendeztetésére Máriának előhozá szent Erzsébet példáját is az angyal: ime, úgymond, Erzsébet a te rokonod, ő is fiat fogadott vénségében, és ez hatodik hónapja annak, ki magtalanak hivattatik; mert nem hiszen az Istennél lehetetlen semmi ige; mintha mondotta volna: megtörtént csoda által, hogy egy öreg és azonkívül is magtalan asszony méhébe fogadjon: tehát megtörténik az is, hogy egy szűz férfi nélkül szüljön. Nagyobb csoda ez, mint a másik; de a Mindenhatónak oly könnyű egyik, mint a másik. Mit felele erre Mária? Miként végződék ez a szent beszélgetés? Ime, az úr szolgálója! legyen nekem a te igéd szerént. Oh szentséges felelet! eleven hit, mély alázatosság, tökéletes engedelmesség, Isten akaratján való megnyugvás szól itten. Oh szerencsés válasz! ez testesíté meg a szűznek tiszta méhében az örök Igét, ez ada a világnak Megváltót, a bűnös embernek közbenjárót; ez tette a csupa embert Isten anyjává; ez tette meg, hogy a teremtmény az ő Teremtőjét szülné. Mindazonáltal való az, a mit szent Ágoston mond, hogy boldogabb volt Mária az Isten fiát elméjébe, mint méhébe fogadva; szerencsésebben hordozta szívevel, mint testtel. ¹⁾ És ez azon boldogság s azon szerencse, melyben mi is osztozhatunk Máriával; kövessük az ő hitét és engedelmességét, az ő tiszta és alázatos voltát, az ő türesét és egyéb jóságait, ez által fogadhatjuk és hordozhatjuk mi is szívünknek méhében Krisztust, ez által beolthatjuk mi is lelkünkbe az üdvösségnek gyümölcsét. Ámen.

¹⁾ Beatior fuit Maria concipiendo mente, quam ventre; felicius gestavit corde, quam carne.

Husvét-hétfőn.

Evangelium sz. Luk. 24, 13—35.

Mai elmélkedésünk vezérfonala az elolvasott evangelium fejtegetése, KK! tudniillik oly emlékezetes történet, a feltámadott Krisztus oly nevezetes megjelenése foglaltatik abban, hogy méltó azt czikkenként megfontolnunk. Három dolgot különböztetek meg pedig Üdvözítőnk itten való magaviseletében, először: miként adja magát az utazó két tanítványhoz; másodsor: miként beszélget velök; harmadsor: miként válik el tőlök. Ez a három ugyanannyi szakaszra osztja beszédemet. Figyelmezzetek!

ELSŐ RÉSZ.

Ketten Jézus tanítványai közül azon nap mennek vala egy Emmausnevű kastélyba. És ők beszélnek vala egymással mindazokról, a mik történtek. És lőn, midőn beszélgetnének, maga Jézus is elközelgetvén, velök ment; az ő szemek pedig tartóztatva valának, hogy őt meg ne ismernék. Veszitek-e észre ezen igékből, KK! miként találkozik Üdvözítőnk a két tanítvánnyal? Találkozik Jeruzsálemen kívül, az Emmausba vezető úton, a csendességben. Nem is egy könnyen akad Jézusra az ember a város mulatságai, a világ lármái között; vond félre tehát néha magadat, oh jámbor keresztény! Keress olykor egy kevés csendességet, hogy szived ügyét közölhesd Jézusoddal, csak ott találod fel őt, a hol magadat a külső zajban el nem veszted. — Találkozik tovább Urunk tanítványival, és pedig azon a napon, a melyre virradóra feltámadott vala, husvét napján; ki ne csodálja, ki ne imádja ezen jó pásztor szeretetét, ki

mindjárt feltámadása után elszéledett nyája összegyűjtésén dolgozik, eltévedt juhái után indul? Eltévedt juh vala ez a két tanítvány is, nem csak azért, hogy oda hagyták az apostolok és a többi tanítványok nyáját Jeruzsálemben; hanem főképen azért, hogy megcsökkentek hitökben, a mint ide hátrább szavaikból megtetszik; de visszatéríté őket a jó pásztor; visszatéríti ő a mi eltévedt lelkünket is, ha nem szaladunk tőle, midőn keres minket. — Találkozték igen is velök akkor, mikor épen róla beszélgettek és elméjükben forgaták, a mik történtek vala Jeruzsálemben. Úgy kellene, KK! hogy mi is erősebb hittel, de hasonló szeretettel, mint ez a két tanítvány, gyakran meggondolnók magunkban, néha beszélünk is jó barátunkkal, uti, vagy házas társunkkal, gyermekeinkkel azokat, a mik történtek Jeruzsálemben; a miket cselekedett, a miket szenvedett, a miket hagyott ez életben, a miket szerzett érettünk ez élet után Krisztus. Ily szent beszélgetéssel láthatatlanul Jézust tennők uti-társunkká, és nem nyernénk-e többet, mint a hiábavalósággal, a más kisebbségébe került tréfával, a fajtalan kifejezésekkel, a vallás gunyolásával, a káromkodással? A mi van az edényben, az foly ki belőle? a milyen a beszéd, olyan a szív. — Végre találkozték velök, de mint valami ismeretlen: az ő szemek tartóztatva valának, hogy őt meg ne ismernék, t. i. olyannak mutatá magát nekik Krisztus külsőképen, milyen vala ő az ő gondolatjokban belsőképen. Ők Urunk dolgait beszélték; de még istenségét és elrendeltetését nem tudták: innen Urunk is velök volt, és mégis előttök idegen volt. Oh hányszor nincs velünk Krisztus anélkül, hogy rá ismer-nénk! Egy áldás, egy fölemeltetés, egy váratlan jó száll mi ránk, és mi a vak szerencsének, vagy saját érdemünknek tulajdonítjuk; pedig az Isten van velünk, hogy szívünket magához édesgesse. Egy igaz mondást kapunk barátunktól, egy feddést elüljárónktól, egy szemrehányást ellenségünktől és mérgelődünk; pedig Krisztus szólított meg, hogy hibánkat

észrevegyük. Egy betegség, egy kárvallás, egy szomorú eset ér minket, és békételenkedünk; pedig Jézus vezet minket az ilyen tövises utakon az életre. Nyissuk fel tehát ilyenkor hitünk szeméit, KK! ismerjük meg és fogadjuk háladatosan a láthatatlanul velünk társalkodó, velünk beszélgető és minket vezérlő Krisztust. De halljuk már, miként beszélget ő a két tanítvánnyal.

MÁSODIK RÉSZ.

Micsoda beszédek ezek, miket egymásközt forgattok és szomorúak vagytok? Ily kérdést tőn Krisztus a habozó tanítványoknak, mint mikor az orvos kérdezéssel tapogatja a beteg nyávalyáját. Felele egyik: Te vagy-e egyedül idegen Jeruzsálemben, s meg nem tudtad, a mik lettek e napokban? Disztelenül hangzik ez a felelet Krisztusról; de oh mely igen illik az némely emberre, ki kereszténynek vallja magát, és mégis oly jövevény az új Jeruzsálemben, az anyaszentegyházban, a hit és erkölcs dolgaiban. a szentségek gyakorlásában, szóval lelke ügyében, mintha nem volna Mózes, nem volnának prófétái, mintha nem volnának papok és tanítók, kiktől megtudhassa, a mit legszükségesebb tudni egy embernek, az örök életre vezető utat. — Továbbis kérde Urunk a tanítványokat, miről beszélgetnének? És mondnának: a názárethi Jézusról, ki próféta-férfit volt, hatalmas a cselekedetben és beszédben az Isten és az egész nép előtt, és mi módon adták őt a főpapok és a mi fejedelmek a halál kárhoztatására és megfeszítették őt. Ez a beszéd jó szivre, sajnálkodásra, sőt hitre is mutat a tanítványokban; de mily gyenge hitre! csak olyanra, mely Krisztust közönséges prófétának tartja, de az ő szorosabb isteni eredetéről semmit sem tud. Mi pedig, úgy mondanak ők tovább, mi pedig reméljük vala, hogy megszabadítja Izraelt. Ez a beszéd nem csak gyenge hitre, hanem reménységre is vékonyra mutat a tanít-

ványokban. Micsoda? Tehát mivel megfeszítettett a názárethi Jézus, nem szabadítja-e meg már Izráelt? Vagy talán azt remélték vala ti, hogy a rómaiak birodalma és nem az örök halál hatalma alól szabadítja meg ő a népet? De várjuk el, hadd beszéljék ki ők egészen magukat, mert elvárá Krisztus Urunk is. — Harmad napja most, így szólnak tovább, hogy ezek lettek. De némely asszonyok is megrettentének minket, kik a koporsónál voltak és nem találván az ő testét, megjöttek mondván: hogy ők, angyali látást is láttak, kik élni mondják őt. És némelyek közölünk a koporsóhoz mentek és úgy találták, a mint az asszonyok mondták, őt pedig nem találták. Eddig a tanítványok. Mi jó ki már egyéb ezen beszédből, hanem egy kétségeskedés, egy elmebeli habozás? Szerették ők Krisztus személyét, de istenségét nem tudták; reménylették ők általa boldogságukat, de kinszenvedésén és halálán megütköztek; hallották feltámadását, de annak egész hitelt nem adtak. Ilyen volt szívbeli állapotjok, melyet kívül is mutat vala szomorúságuk.

Elhallgatván Krisztus Urunk a kétségeskedő tanítványok beszédét, keményen szólítja meg őket: Oh balgatagok és késedelmes szívéek mindazok elhívésére, miket a próféták mondtak! E szerint keményen szólítja meg őket, de üdvösségesen! keményen, de a mint szükséges vala elaludt hitőknek fölébresztésére. Csipős volt a hal epéje, de megnyitá a vak Tóbiás szeméit: így sokszor észére hozza hibás felebarátunkat a szives dorgálás, sokszor megint elaltatja, magerősíti a bűnöst a rosztban a kimélő hizelkedés, a kegyetlen kegyesség. — Oh balgatagok és késedelmes szívéek a hívésre! Vajjon nem érdemli-e meg ezen feddést ma is sok hitben kételkedő? A két tanítvány látta Krisztus csudáit, megvallotta, hogy ő mind tetteiben, mind szavaiban hatalmas próféta volt Isten és ember előtt; mégis kezdett ben-

ne kételkedni, mivel nem tudta gyalázatos halálát az ő isteni küldetésével megegyeztetni. Épen így veszti el hitét ma is sok keresztény; tudja ő egyfelől az ő religiójának igaz voltát nyilván és meggyőzőleg bizonyító okokat; de másfelől holmi ellenvetéseket, csufolódásokat hall vagy olvas, melyeket nem tud megfejtteni és mi lesz belőle, ha nem egy kételkedő, egy habozó? Halljad, miként kell itt magadat viselned, üdvösségedet szerető lélek! (tanuld meg azt, hogy egy nyilvános dolgot okosan nem szoktunk kétségbe hozni holmi mellette levő mellékes homályosságért, mint a nap világát a rajta levő foltokért; tehát ha némely megfejtetlen ellenvetések akadnának is elő a religió ellen, mégis okosan nem állunk el annak egyszer nyilván megmutatott valóságától. De tanuld meg tovább azt is, hogy egy ellenvetést sem hozott elő még a hitetlenség, melyre bőséges és megnyugtató feleletet ne adtak volna a keresztény bölcsek; csak az a baj, hogy ezen feleleteket megtanulni nincs ideje, nincs elméssége, nincs módja minden embernek. Mit kell tehát tennünk? Többet tudok én a religió dolgában sokaknál, sokan megint többet tudnak nálamnál; ha azért oly ellenvetésre akadok, melyet magam megfejtteni nem tudok, nem hozom azért kétségbe a religiót, hanem mással, magamnál tudósabbal közlöm a dolgot, és a mit én meg nem fejthetek, megfejtí más. Így bánni, azt vélem, okosság; ellenkezőt mivelni és a magunk értetlensége miatt kétségeskedésbe keveredni, balgatatagság. — Oh balgatatagok és késedelmes szívűek a hitre! Nem ezeket kellett-e szenvednie Krisztusnak és úgy mennie be az ő dicsőségébe? Ezen kérdéssel világosítja vala a kétségeskedő tanítványokat Üdvözítőnk, és ezt elkezdvén Mózesen és mind a prófétákon, magyarázza vala nekik minden irásban, melyek ő felőle valának. Kellett igen is szenvedni Krisztusnak, de nem külső kényszerítésből, hanem önként vállalt és magára vett szükségből, egy oly szükségből, melyet nem a te-

hetetlenség tett rá, hanem hozzánk való szeretetének nagy volta, KH! hogy kell nekünk is szenvednünk; erre nem szükség a szent írást előhozni, elkezdvén Mózesen és mind a prófétákon; erre elég próféta kiki magának; csak az itt a mesterség, hogy érdemesen szenvedjünk és dicsőség legyen befejezése a mi szenvedésünknek is, valamint a Krisztusénak. Ő Isten fia volt: mi bűnös emberek; ő másokért szenvedett: mi magunkért; ő éktelen sokat szenvedett: a mi fájdalmaink kevesebbek; enyhíti tehát az ő példája a mi keservünket, de érdemet is ad az ő szenvedése a mi szenvedésünknek, ha egybe tudjuk elegyíteni a mi könnyeinket az ő szent vérével. Azonban beszéd közben Emausba érkezék tanítványival az ismeretlen Jézus; itt ismerteté meg magát, itt válék el tőlök, lássuk miképen.

HARMADIK RÉSZ.

A kastélyhoz közelgetének, a hová mennek vala, és Jézus tetteté, mintha tovább menne. Oh mekkora különbség ezen tettetés és a ravasz emberek kétszínűsége között. A ravasz ember tetteti magát, hogy mást vizre vigyen: Krisztus idegen ábrázatot veszen, hogy tanítványait világosságra hozza; a ravasz ember meg akar mást csinálni: Krisztus ki akarja verni övéit a csalatkozásból; a ravasz ember azt mutatja, a mi ő nem, és hazudik hol szóval, hol cselekedettel: Krisztus azt mutatta, hogy tovább menendő és valósággal tovább is megy vala, ha nem talált volna tanítványiban akkora szeretetet és az ő lelki oktatásához akkor a kívánságot, hogy őtet megmaraszszák. De megmaraszták, sőt kényszeríték őt mondván: maradj velünk, mert beestveledik és már elhanyatlott a nap. Maraszszuk mi is magunknál Jézust, KK! sőt kényszerítsük őtet szállást adván egy útnak, segítséget egy ügyefogyottnak az ő nevében. Igenis, kényszerítsük őt buzgó könyörgéseink által, hogy térjen be és maradjon a mi szívünk hajlékában, kivált

mikor körülvesznek minket a kísértetek, mikor a testiség miatt be kezd estvéledni a mi elménk, és hanyatlik lelkünkben az erkölcs napja; kettőztessük ekkor könyörgésünket, kénszerítésünket. Hát még mikor életünk napja hanyatlik, mikor a halálnak szomoru estvéje közelget! Maradj meg, oh el ne hagyj, kivált ekkor, édes Jézus! netalán kivettessünk a külső sötétségre.

Megmarada ő tanítványival és midőn letelepedék velök, vevé a kenyeret és megáldá és megszegé és nekik nyújtja vala, és megnyilatkozána az ő szemeik és megismerék őt. Oh mily édes lehetett nekik ezen szempillantat! mit gondoltak, mit éreztek ők akkor magukban? De csak egy szempillantat vala ez, mert Jézus elenyészék az ő szemeik elől; elenyészék igenis, mert elég ideig volt velök a föltett célra, az ő kételkedősök elvételére és vigasztalásukra. Elenyészék szemeik elől; de megmaradott elméjükben az ő hite, meg szívökben az ő szeretete. Az úton látták őt és nem ismerték: most már ismerik, noha nem látják. Egyszóval elenyészék; de mi következése lön annak, hogy rá ismerének Jézusra? Egyik következése vala a hitben való megerősödés. Csak az, KK! csak az kételkedhetik ma is a hitben, a ki nem ismeri Jézust, nem látja által az ő tudományának szentségét, az ő rendeléseinek felséges voltát. — Más következése vala az öröm, mely még az úton kezdődött, ott gerjedez vala már szívök, midőn vele beszélgetének. Nincs is tisztább öröm, mint a mely Jézus ismeréséből származik; a világ keserőségeit elviselhetővé teszi ez a lelki öröm. Meg más következése vala a serénység: felkelvén azon órában visszatérének Jeruzsálembe, hirdetének Krisztus feltámadását, erősíték a hitben azokat, a kik szintúgy kételkednek vala még, mint ők eleinte kételkedtek; nem rest t. i. nem munkátlan a Jézust ismerő lélek, serényen munkálja ő a maga üdvösségét, serény felebarátjának segítségére, kivált lelki javára.

Látjátok KH! mily kívánatos következései vannak Jézus megismerésének! Mindnyájon útzólok vagyunk e mulandó életben, mint a mai két tanítvány, mindnyájunknak kíván útítársa lenni Krisztus, csak hallgassuk az ő beszédét, vegyük be az ő sugallásit, mindnyájunknak megáldja, megszegei és nyújtja ő a mennyből alászállott kenyeret, csak úgy vegyük őt, hogy nyiljanak meg szemünk az ő további ismerésére. Megszegetett ez az angyalok kenyere a keresztfán a mi váltságunkra, megszegetett a végvacsorán a mi táplálásunkra, megszegetett az evangelium hirdetésében a mi oktatásunkra: boldog a ki vele útzózik, a ki magánál marasztja őt, a ki megismeri őt ezen szentséges kenyér megszegésében. Ámen.

Urunk mennybemenetele napjára.

Evangelium szent Márk. 16, 14—20.

Minekelőtte fölvétetett volna mennybe az Úr Jézus, minekelőtte az Isten jobbjára ültetett volna a kereszten függött emberség, megdorgálá tanítványait, parancsolatot ada nekik, ígérte tőn nekik, a mint hallátok az elolvasott evangeliumból; megdorgálá, hogy feltámadását eleinte nem hitték; megparancsolá, hogy az evangeliumot hirdessék; megígéré, hogy a hivek csodákat tesznek; és minekutána ezeket szólotta volna, fölvéteték mennybe. KH! miről illik ma nekem inkább szólnom, mintsem a miről ma maga édes Üdvözítőnk szólott? Avagy elmélkedhetünk ma fontosabb tanulságokról, mint a melyeket ő ma tanítványinak adott? Jertek tehát, KK! vizsgáljuk tovább is a mai evangeliumnak értelmét, én előre megyek az abban foglalt tanulságokat fejtegetvén; ti kövessetek engem csendesen, figyelmeztvén!

I. Először is szem ökre hányá Üdvözítőnk az ő tanítványinak az ő hitetlenségöket és szívök ke-

ménységét, hogy azoknak, a kik látták őt, hogy feltámadott volna, nem hittek. Méltó szemrehányás; mert előre megmondotta, e mellett pedig annyi csodákat tett előttök, oly nyilván megmutatta nekik isteni hatalmát, hogy semmit sem kételkedhettek arról, hogy feltámadásáról való mondása is nem fog meghiusulni; és mégis, mily nagy vala hitetlenségök? A koporsótól jövő asszonyok megvívék nekik a hirt és ők bolondságnak tarták beszédöket; a feltámadott Krisztus megjelenék nekik ajtóbetéve, és ekkor is találkozott egy, ki nem hitt, valameddig testén a sebek helyét meg nem tapogató; nem valának-e tehát méltók a dorgálásra? Méltó szemrehányás, mert az apostolokban hibás vala ez a hitetlenség de felettébb hasznos mireánk nézve; mert ha ők minden vizsgálódás nélkül egy könnyen hittek volna, talán méltán gondolhatnók, hogy megcsalatkoztak; most pedig, a midőn látjuk, mily nehezen hittek, a midőn olvassuk, hogy ujjaikat sebeibe dugták, elevészük most minden kételkedésünk, erősödik hitünk; ennyire jót szokott kihozni a rosszól is a Mindenható; ennyire megszenvedi ő sokszor, hogy az emberek némely hibát elkövessenek; de az ő bölcs gondviselése úgy kormányozza a dolgot, hogy nagyobb hibáknak vágattassék el az útja ez által; sőt többre megy szent Ágoston és azt mondja: oly jó az Isten, hogy semmi rosszat meg nem engedne, ha oly bölcs nem volna, hogy még a rosszól is jót kihozni nem tudna. Ki ne szeresse őt ekkora jósaágért? Ki ne csodálja ekkora bölcsességét? Tovább, méltó szemrehányás, de kegyességgel és szeretettel esett szemrehányás. Oh! vajha így mennének végbe a mi dorgálásaink! Vajha a szelidségnek és türelemnek lelke követné a mi intéseinket! Keresztény atyák, urak, asszonyok, gazdák, nevelők, elüljárók! mérsékeljétek indulatotokat, midőn valakit dorgáltok, ha azt akarjátok, hogy intésetek szívökre hasson azoknak, a kiket dorgáltok; a csendes eső meghatja, termékenynyé teszi a földet, a zürzavaros zápor elmosa, gyökéből kiszag-

gatja a már megfogant veteményt is. Egyszóval méltó szemrehányás, de az apostoloktól is fölvetett és haszonra fordított szemrehányás, úgyannyira, hogy ők ezen hitetlenségök hibájának eltörlésére készek voltak hitőket vérökkel pecsételni. Megdorgál minket is, KH! megdorgál minket is, valahányszor hibázunk, Krisztus, mert mi egyéb a lélekismeretnek az elkövetett vétek után való furdalása, ha nem a szemrehányó Istennek belső szava? Boldog az ember, a ki elfogadja ezen dorgálást; mert nem sokára föl kel bűnéből, kibékül Istenével, nem vetemedik a gonoszságnak fenekére. Jaj ellenben az embernek, a ki hallomását a kis bíró vádolásaitól elfordítja; a ki külső multságokat, foglalatosságokat vadász, hogy belső furdalásait elnyomja; ki szántszándékkal kerüli magát, hogy tulajdon lelkével szembe ne kerüljön; jaj az ilyen embernek, mert lassankint csaknem érezhetlenné válik benne a lelkiismeret, mint a munkás ember tenyerén a megvastagodott bőr; szokása, azaz: második természete lesz a vétek; ha nem lehetetlen is, de felettébb bajos és mindenkor kétséges az ő megtérése.

II. A szemrehányás után következik a parancsolat: elmenvén — úgymond — az egész világra, hirdesétek az evangéliumot minden teremtetett állatnak, a ki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözüli; a ki pedig nem hiszen, elkárhozik. Az egész világra küldettek tehát az apostolok; minden okos teremtmények hivattattak az evangéliumra, nem úgy, mint a Mózes által kihirdetett ó testámentombeli törvényre, mely egyedül a zsidó nemzetet kötelezte; honnan vagyon mégis, hogy nem keresztény az egész világ? honnan, hogy nem vallja az evangéliumot minden okos teremtmény? Istennek titka! Magasságbelinek elrejtett tanácsa! ki vizsgálhatja meg a te ítéleteidet? ki fürkészheti ki okait a te végzéseidnek? Útat vesz az az elme, mely oly dolgokat feszeget, melyeknek csak te nálad vagyon a kulcsa; tudjuk, KK!

tudjuk, hogy a mint Üdvözítőnk parancsolta és meg is jö-
vendölte, hirdettetett már az evangelium az egész világon;
de miért nem vétetett be egyformán az egész világon? ezt
az Isten tudja, mi nem tudhatjuk. Tudjuk tovább, tudjuk,
hogy egymásután megtért a világnak nagyobb része; de miért
nem egyszerre? miért hamarább a déli részek, mint az ész-
aki tartományok? miért hallotta Krisztus nevét későbbben a
chinai, mint a szerecsen? ezt az Isten tudja, mi nem tud-
hatjuk. Tudjuk egy szóval, tudjuk, hogy mikor egy nemzet
elfogadta Krisztus hitét, akkor más nemzet elvesztette azt;
így virágzott a hit a törökök roppant tartományiban, mikor
a mi édes hazánkat még pogányság lakta: ma mi kereszté-
nyek vagyunk, ők megszűntek azok lenni; így merő vadság
vala még Amerika, midőn Áfrikában a mezők is Krisztus
dicséretétől csengettek: ma az Ámerikában utazók messzire
hallják a szent misére egybegyült kereszténység énekét, el-
lenben Áfrikának nagy részét Mahomet sötétsége elborította;
miért történtek ezek? Ezt az Isten tudja, mi nem tudhatjuk; mit
törjük tehát azon fejünket, a mi előttünk ez életben el van
rejtve? Mit igyekezünk az eget ujjunkkal fölérni? Egy dol-
got különösen jegyezzetek meg itt, KK! vannak emberek,
kik a józan okosságon kívül semmi religiót ismerni nem
akarnak, azon okból főképen, hogy a keresztény hitet nem
vallja egészen minden nemzet. Vegyétek fel már igazán ité-
lő lelkek! közönséges-e az okossággal való józan élés széles
e világon? Nincsenek-e chinaiak, kik a megholtak lelkeinek
enni adnak? Nincsenek-e indiaiak, kik a megholt férfinak
feleségét megégetik, hogy felesége legyen a más világon is?
Nincsenek-e más ennél is vadabb nemzetek, kik elöregedett
atyjokat, anyjokat megölni jóságos cselekedetnek tartják,
avagy a kik azt hiszik, hogy annál több jót tesznek minél több
ellenséget megesznek? Ekkora balgatagság, ekkora oktalanság
uralkodván sok nemzetnél, még sem tagadja azt senki,
hogy a józan okosság az Istentől való, noha nincs elterjedve

az egész világon. Mily igazságtalan dolog, mily indulatból származó ítélet volna tehát a keresztény religiónak is isteni eredetét elítélni csak azért, hogy nincs egyenlő virágzásban széles e világon? Adjunk inkább hálákat a világosság Atyjának, KK! hogy kihozott minket a pogányságnak sötétségéből, és imádkozunk azon embertársainkért, kik még ma is a halálnak árnyékában vannak. Isten ajándéka a hit, és annál nagyobbra becsülendő ajándék, hogy mindenkinek nem adatott és nekünk is érdemünk nélkül adatott; Isten ajándéka a hit, de számadásunkat és kárhozatunkat öregbíti, ha vele erkölcsünk jobbítására nem élünk. De mit teszen tehát az: a ki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözül? Nem mondhatja-e a roszéletű: én hiszek és meg vagyok keresztelkedve; tehát üdvözülök? Nem, KK! nem mondhatja ő ezt; mert nem hiszen ő úgy, a mint kell, azaz: nem hiszen eleven hittel, szeretet által munkálkodó hittel, következőképen üdvösséges hittel. Csak a jámbor keresztény beszélhet úgy, ki, a mit szájával mond, annak cselekedetével ellene nem mond.

III. A parancsolat után jó az ígéret: azokat pedig, a kik hisznek, úgymond Üdvezítőnk, ezek a jelek követik: az én nevemben ördögöket üznek ki, új nyelveken szólnak, kígyókat vesznek fel, és ha valami halálóst isznak, nem árt nekik, a betegekre teszik kezeiket és meggyógyúlnak. Ezen ígékben megütközhetik valaki és így gondolkodhatik magában: Krisztus jeleket, csodákat ígért azoknak, a kik hisznek; de én semmi jeleket, csodákat nem tudok tenni: tehát vagy nem hiszek én, vagy ígéretét nem teljesíti Krisztus. De föl kell vennünk, KK! hogy a csodatételek nem a mostani időkre ígértettek, midőn már a keresztény hitben születünk és neveltetünk; hanem az anyaszentegyház kezdetére, midőn a zsidókat és pogányokat meg kellett téríteni, a mi nem történt volna, ha csak ők a keresztény hitnek isteni eredetéről a csodatételek által meg nem győztettek volna. Így öntözgeti

a kertész is az ujonnan ültetett csemetéket, hogy gyökeret verjenek; megszünik az öntözéstől, ha egyszer gyökeret vertek. Nem elég ez a hitetlen embernek, ő tovább megyen és így beszél: én is hittem volna, ha ezeket a természet feletti jeleket láttam volna, de addig nem hihetek, valameddig csodákat nem látok. Vakmerő beszéd! zabolátlan kívánság! Tehát nem elég-e a te meggyőztetésedre az, hogy ezen jelek valaha megtörténtek? Hogy pedig voltaképen megtörténtek, bizonyos abból, hogy Üdvözítőnk azokat nyilván megigérte. Mert tegyük, hogy ő nem volt Isten; de ugyancsak magok a hitnek ellenségei is megadják neki, hogy ő egyike volt a legbölcsebb embereknek: már pedig nem egy esztelenhez illő dolgot cselekedett volna-e, ha olyast ígért volna, a miről tudta, hogy meg nem fog történni? Nem tette volna-e ez által kockára becsületét? nem látta volna-e előre, hogy e miatt mindenkitől csalónak fog tartatni?—Bizonyos abból is, hogy ezt az evangelisták azután több esztendővel megirták, azaz: épen akkor irták, a midőn azon jeleknek szerteszét a világon kellett történniök. Ugyanis merné-e ma valaki a maga neve alatt azt írni, hogy ezen városban némely ember új és az előtt nem tudott nyelven beszél, betegeket orvosság nélkül gyógyít, holtakat támaszt, egyéb csodákat tesz? Nem mondanák-e neki szemébe, hogy hazudik? Épen e szerént, hogy mérték volna írni az evangelisták, hogy a hívőkkel ilyen amolyan jelek történnék, ha a világ látta volna, hogy nem történnék? De bizonyos főképen abból, mert a világ elfogadta a Krisztus hitét. Ugyanis így kell fölvennünk a dolgot: Krisztus annak megbizonyítására, hogy az ő tudománya Istentől való, megígéri, hogy a kik benne hisznek, csodákat tesznek. A világnak nagyobb, miveltebb, tudósabb része elfogadja az ő tudományát, mint Istentől valót; tehát vagy látta a világ, hogy megtörténnék a csodák, melyeket Krisztus Urunk ígért, vagy kellett lenni egy időnek, melyben az embereknek nem volt szemök, hogy lássanak, nem fülök, hogy halljanak, nem

eszök, hogy a dolgot megítéljék. És valójában, KK! hogy is terjeszthette volna ki Krisztus hitét tizenkét halász csodatételek nélkül a világon? Krisztus hitét, mely hadat indít a testnek és vérnek, az indulatok zabolázását parancsolja és szoros törvényeivel a világba merült szíveket magától elijeszti! Tizenkét halász minden világi bölcsesség, minden gazdagság, minden fegyver és emberi eszköz nélkül! Krisztus hitét! Tizenkét halász a pogány philosophusok bölcselkedései és gonyolódó írásai ellen állván, a császárok és fejedelmek tilalommal, sőt számkivetéssel, tüzzel, vassal, halálos büntetéssel ezen hitet még bölcsőjében megfojtani ügyekezvén? Ez, ez lesz vala a legfölségesb csoda, ha a világ ily körülményekben minden csodatétel nélkül megtért volna; ennyire bizonyos, hogy a Krisztustól ígért jelek valaha megtörténtek. És nem elég-e, kérdem még egyszer, nem elég-e, hogy valaha megtörténtek? Hitetlen ember! te hiszed, hogy állottak valaha Babilon csodálatos falai, noha ma helyök sem látszik; hiszed, hogy volt valaha egy csaknem hihetetlen nagyságu emberi kép rézből öntve, a mely egyik lábával Ázsia szélén, a másikkal Rhodus szigetén állott, noha ma darabjai sincsenek meg; hiszed több effélét a nélkül, hogy magad látnád, mert okosan nem kételkedhet arról, hogy mások látták: miért mondd tehát, hogy nem hiszed Krisztusban, ha csodákat nem látsz, holott vakmerő nyakasság nélkül nem tagadhatod, hogy az első időbeli keresztények látták? Vagy kívánhatod-e méltán, hogy az Isten a te kedvedért a régi csodákat megújítsa? Ám legyen úgy, meg teszi ezt ma érted az Isten, te jeleket látsz és megtérsz; de elé áll ötven, hatvan esztendő múlva ismét egy nyughatatlan elme, ő is hinne, úgymond, ha látta volna, a mit te láttál, ő is csodát kíván arra, hogy higyen; legyen úgy, lát ő is, de a később időkben megint támad hozzá hasonló gondolkodású; teljesítse-e már egymás után mindenik kívánságát a csoda mennyei erő? szolgálatjára legyen-e minden agyafurt embernek a természetén bölcsen uralkodó Isten? Nem, nem

teszen ő ma csodákat azért, hogy mi higyük; mert tett valaha anyaszentegyháza kezdetén, és ez elég arra is, hogy mi higyük; az első keresztényeknek szükségesek valának a jelek, hogy meggyőződjenek: a mai keresztényeknek szükség felett valók, mivel a régente történt jelekkel ők is meggyőződhetnek. De bocsássuk már a csodát kívánó hitetleneket, mert nem a meg nem győződött elme, hanem a megvesztegetett szív szól belőlök és végre talán mi is csodát kívánunk tőlök, midőn kívánjuk, hogy higyenek; csoda volna t. i. jól hinni, és mégis oly rosszul élni.

IV. Miután ezeket szólotta volna az Úr Jézus, azaz: miután megdorgálta tanítványainak hitelenségét, megparancsolta az evangelium hirdetését, ígéretet tett a csodatételekről, fölvéteték mennybe és ül az Istennek jobb-ján. Két dolog adatik itt értésünkre, KK! egyik az, hogy az Úr Jézus fölvéteték mennybe; onnan jött t. i. hogy kinokat, megaláztatásokat szenvedjen, és oda ment vissza, hogy diadalmat és dicsőséget vegyen; onnan jött, hogy minket megváltson; oda ment vissza, hogy nekünk örök lakóhelyet szerezzen. Ki írja le már ezen fölmenetelnek felséges pompáját? Mondjátok meg ti, hív tanítványok! mit éreztetek szívetekben, midőn láttátok a dicsőség királyát a fellegeken föllemelkedni; ti, kik láttátok vala őt a hóhéroktól a magas keresztre emeltetni? Oh mily különböző ez a két látás! Oh mily ellenkező a keresztre és az egekre való felmagasztaltatás! Ez t. i. a dolgoknak örvendetes változása ő reája nézve, és nem ez leszen-e valaha mireánk tekintve is? Ó a mi fejünk, mi az ő tagjai vagyunk; vajjon a hová előre fölment ma a főnek dicsősége, nem váratik-e oda a tagok remény-sége? Ó a mi pásztorunk, mi az ő juhaink vagyunk; vajjon nem ott rendeltetett-e a hív nyájnak örökös lakó helye, a hol ma megdicsőítettett a nyájnak életét is juhaiért adott őrzője? Végy tehát vigasztalást kereszteid alatt már majd-majd elhanyagolt keresztény! elközelget végre reád is ama bol-

dog haza, melyet most szent Pál kifejezése szerint csak távolról köszöntesz; de meg kell azt érdemlened, valamint megérdemlette Krisztus; és hogy megérdemeljed, tűrnöd, szenvedned kell érette, valamint tűrt, szenvedett Krisztus. — A másik, mi itt értésünkre adatik, az, hogy ül az Istennek jobbján; emberségére nézve vétetett fel mennybe, emberségére nézt ül az Istennek jobbján; de mit teszen itt ülni? Nem úgy ül ő, a mint mi ülni szoktunk; mert a megdicsőített testnek nem levén fáradsága, nincsen szüksége a tagoknak azon alkalmas helyezettetésére; nem is úgy ül ő az Istennek jobbján, mint mi szoktunk embertársaink mellett jobb kézről ülni, állani vagy járni, mert nem levén az Istennek teste, nincsen következképen sem jobb, sem bal testi keze; tehát nyugalma jelentetik ezen kifejezéssel: ül; hatalma, méltósága ezzel: az Istennek jobbján ül; nyugalma önmagára nézve, hatalma miránk tekintve. Ül tehát mennyben, azaz: nyugszik e földön véghezvitt fáradságos munka után az Úr Jézus. Oh semmi rosszal nem elegyített boldog nyugalom! ki adja meg nekünk, hogy éretted sok ugyan és terhes, de mégis némely örömmekkel olykor-olykor elegyített keserőségeinket csendesen viseljük? Oh minden jók bőségével tökéletes nyugalom! ki adja meg nekünk, hogy éretted világi gyönyörőségeinket, melyek a keserőségtől soha sem épen mentek, feláldozzuk? Oh végnélküli örökös nyugalom! Ki adja meg nekünk, hogy te éretted az erkölcs útján egy ideig méltóképen fáradozzunk? Az Istennek jobbján ül, azaz: isteni hatalommal bír az Úr Jézus; ő adhatja meg tehát mindezeket nekünk. Igenis hatalma vagy a kegyelmeket osztogatni úgy, mint a maga véghetetlen érdemü vérért kiöntött Megváltónk; és ne folyamodjunk-e hozzá lelki segítségért, midőn minket a rosra vezető kísértetek körülvesszenek? Hatalma vagyon szent Atyját nekünk engesztelni úgy, mint az Isten és az emberek közti közbenjárónak; és ne ragaszkodjunk-e könyörületességéhez bocsá-

natért, midőn minket a gyarlóság megejtett? Végre hatalma vagyon az eleveneket és holtakat, a jókat és gonoszokat megítélni úgy, mint az Istentől rendeltetett ítélőbirónak; és ne készüljünk-e félelemmel és rettegéssel azon nagy napra, a melyen az ő szent színe előtt meg kell jelennünk? Oh Megváltónk! erősíts minket a véték ellen; oh közbenjárónk! engeszteld szent Atyádat megesésünk után; oh ítélőbiránk! könnyörülj rajtunk a te elődbe való menetelnek óráján, hogy valamint te ma mennybe felmenvén, ülsz az Istennek jobbján, úgy mi valaha, midőn a mennyből másodszor eljövendesz, a te jobboldra álltassunk. Ámen.

Pünkösd-hétfőre.

Evangélium sz. Jánosnál, a 3-ik részben.

Az elolvasott szent evangélium előbb az Istennek az emberekhez való jóságát, azután az embereknek az Istenhez való roszaságát teszi előnkbe, KK!

I. Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött fiát adná; így szól Megváltónk, beszélgetvén Nikodémussal. Jegyezzük meg ezen ígéket, KK! Az Isten, a magában véghetetlenül boldog, a ránk nem szorult Isten szerette; a világot, a bűnös, a háládatlan, az ellene fellázadó világot szerette, és pedig, hogy egyszülött fiát adná, úgy szerette. Nem volt elég, hogy kihozta az embert a semmiből; nem, hogy urává tette őt az egész földnek; nem, hogy atyai gondviselésével gyámolítja őt: tulajdon szent fiát is érette adá, annyira szerette. A ki ezt meg nem gondolja, csak testiképen él, olyan mint az oktalan állat; a ki meggondolja és mégis az ő mennyei atyjához viszont szeretetre nem gerjed, alábbvaló az oktalan állatnál, mivel az oktalan állat is háládatos jötevője iránt.

II. Egyszülött fiát adá tehát az Isten, hogy minden, a ki benne hiszen, el ne vesszen, hanem örök

élete legyen. Örök életre tarthat tehát számot minden, a ki az Isten fiában hiszen; de úgy, ha eleven, ha a szeretet által munkálkodó hittel hiszen; a cselekedetek nélkül való, a megholt hit nem csak nem üdvözít senkit, hanem még inkább neveli számadását; mert a végre adatott a hit, hogy annálfogva megjobbuljunk; a végre világosított meg az elménk, hogy a jót kövesse szívünk: mintegy eszköz gyanánt levén tehát a hit, annyi volna keresztény jámborság nélkül üdvözölni akarni, mintha valaki jó gazdának akarna láttatni, mivel ekéje vagyon, ha azzal nem szánt is; avagy ha tudós kívánna lenni, mivel sok könyvvel bir, noha azokat nem forgatja is. A hit üdvösségünknek kútfeje; ha annak erkölcsi javaslásait teljesítjük, a hit kárhozatunknak öregbítője, ha szentül gondolkodván istentelenül élünk.

III. Továbbá is magasztalja az Úrnak irántunk való kegyességét az evangelium; mert nem küldötte, úgymond, az Isten az ő fiát a világra, hogy megítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön a világ általa. Vegyük fel, KK! mily sokat tett ez az Isten fia az üdvösségért, és mily keveset kíván ahozképest mitőlünk! Ő, Isten levén, ember lett; egek ura levén, szolgálai alakot vett: tőlünk pedig csak azt kívánja, hogy emberek levén, emberek maradjunk, állati alacsonyyságra ne vetemedjünk. Ő, midőn övé volna a világ és annak minden java, oly szegény állapotot választott, hogy annyit tulajdona sem volna, a hová fejét lehajtsa: tőlünk pedig csak azt kívánja, hogy a föld javaival mértékletesen éljünk, tehetségünk szerént szűkölködő embertársunkon könyörüljünk. Ő engedte tagjait általlyuggatni és a keresztre szegeztetni: tőlünk pedig csak azt kívánja, hogy feszítsük meg gonosz indulatainkat, vétkes kívánságainkat szabadon ne bocsássuk; végre Ő erőszakos, gyalázatos, kínos halált szenvedett: tőlünk pedig csak azt kívánja, hogy úgy éljünk, a mint halálunk óráján kívánnók, hogy élünk legyen; egy szóval: Ő mások üdvösségeért tette meg a

sokat, és tőlünk azt kívánja, hogy mi a magunk tulajdon üdvösségünkért tegyük meg a keveset. Ennyire nem jött megítélni, hanem üdvözíteni a világot. Ne bizzuk el azonban magunkat, hanem félelemmel és rettegéssel munkáljuk üdvösségünket; mert eljő még egyszer, már nem alacsony szegénységben, mint régente, hanem hatalommal és dicsőséggel; eljő, már nem hogy megítéltessék, mint valaha, hanem hogy megítélje a világot.

IV. Ez pedig az ítélet, így szól tovább és fordítja az embereknek az Istenhez való roszaságára beszédét Üdvözítőnk, ez pedig az ítélet, hogy világosság jött a világra és inkább szerették az emberek a sötétséget, mint a világosságot, mert az ő cselekedeteik gonoszak valának. Úgy vagy, világosság jött Krisztus által a világra; mert ha egybevetjük az előtte lefolyt idöket, az utána következett századokkal; ha egybetesszük a régi nemzetek, még a mivelt nemzeteknek is az isteni és erkölcsi dolgokban való tudományukat a keresztények, még az együgyü keresztényeknek is tudományával: akkora a különbség, mint az éjszaka és a nap között. De vannak emberek, kik inkább szeretik a sötétséget, mintsem a világosságot; vannak Diogenesek, kik a religió fényes napjával meg nem elégedvén, vakoskodó eszök homályos lámpájával járnak, nem ugyan, hogy embert keressenek, hanem hogy magukkal együtt másokat is a veszélybe vezessenek; vannak egy szóval hitetlenek, kik a maguk sötétségét világosságnak, ellenben a hitnek világosságát sötétségnek hívják. Ha okát kérdezzük, ök ugyan azzal állanak elő, hogy a religióban sok homály van, melyet ök által nem láthatnak; megint sok ellenvetés, mit ök meg nem fejthetnek; de mi oly szent, mi oly világos, mi oly kézzel tapogatható igazság, melyet meg ne homályosíthatna, mely ellen ellenvetéseknek koholhatna az útat vesztett emberi elme? Nem tapasztaljuk-e sokszor, hogy fölfegyverkezik az okoskodás maga a józan-

okosság ellen? Nem erősítette-e p. o. egy Hobbes, hogy az erkölcsi jó és rossz között nincs mivoltos különbség; következésképen hogy magában mindegy, ha az atyámat táplálom vagy megölöm? Nem vesztegette-e Rousseau minden elméségét annak megbizonyítására, hogy az embernek elme nélkül kellene élni, mint az oktalan állatoknak? Nem hozták-e mások kétségbe végtére még azt is, ha vajjon valósággal vagyunk-e mi a világon, vagy talán csak képzeljük, hogy vagyunk? Nem, nem a nap oka annak, hogy a vak nem lát; nem a religió homályai cselekszik azt, hogy ők nem hisznek; hanem visszaélő elméjöknek az igaz határokon kívül való eltévelyedése; kevély t. i. az ember és dicsőségnek tartja nem úgy gondolkodni, mint a többi, mintha ő fönnebb repülne elméjével a sokaság között, mint a sas a madarak között; e mellett magát rendetlenül szerető az ember és inkább akar, maga magát vezérelvén, gödörbe esni, mint az Istentől vezéreltetni; de főbb oka a hitetlenségnek mégis az, hogy megvesztegettetett az ember és megkíván a religiónak igája alól szabadulni: inkább szereti a sötétséget, mint a világosságot, mert az ő cselekedetei gonoszak. Mert egyfelől bujálkodva, törvény ellen, istentelenül élni: megint másfelől Krisztus tanításait igaznak tartani, egy örök büntetésről meggyőződve lenni, belső nyughatatlansággal, szívet rettentő gondolatokkal teljes állapot; mit teszen tehát az istentelen, hogy nyugodalmasan vétkez-hessék? Arra fordítja eszét, hogy elhitesse magával, hogy az egész religió nem egyéb, hanem költemény, az együgyűeknek ijesztése, és, a mint még a pogány Seneca is panaszolkodik, philosophusnak nevezi magát és már szabad neki minden. ¹⁾ Sajnálásra méltó emberi okosság! te a legnemesebb adománya vagy a Teremtőnek, hogy nekünk a jót megmutassad, és ime a rosznak elfedezésére, a gonoszságnak mentetegetésé-

¹⁾ Luxuriam suam in sinu philosophiae abscondit. De vit. beat.

re fordít téged az istentelen! teneked úrnőnek kellene lenni a háznál, és ime szolgálónak teszen téged a bűnben nyugodalmat kereső ember! Valaki nem akar esni hitetlenségbe, kerülje az erkölcstelenséget; mert könnyen megszűnik az jól hinni, a ki megszokott gonoszúl élni.

V. De nem csak elmebéli, hanem testi sötétséget is keres a rosra vetemedett ember; mert a mint az evangelium tovább följegyzi: minden, a ki gonoszúl cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem jön a világosságra, hogy meg ne feddessenek az ő cselekedetei. Számot tart t. i. a becsülethez a becstelen erkölcslélek is, azért igyekszik sötétben lappangani; de mily fogatlan az ő igyekezete? Többnyire, későbben, vagy elébb, de csakugyan világosságra jő az ő titkos gonoszúsága; mert olyan a világ, hogy gyakran még az ártatlanokat is gyanuba hozza, nem hogy a gonoszok rejtett útait lassankint kitanulni elmulatná. De tegyük, hogy elbúhatik valaki az emberek elől, vajjon elbúhatik önmaga és az ő tulajdon lelkiismerete elől? Kerüli ugyan önmagát a bűnös, mert belső kedvetlenség nélkül nem társalkodhatik tulajdon szívével, mely meg nem szűnik az ő vétkei szemére hányni; kerüli magát, de ottan-ottan akarátja ellen is szembe találkozik önmagával és kénytelen hallani fedéseit a kis bírónak. Oh mily keserves dolog az embernek önmagával meg nem elégedni! Oh mily boldogtalan az ember, ki csak akkor boldog, midőn önmagát el tudja felejteni! Végre, ha oly rejtekre találna is valaki, melyben ő magamagát se vegye észre, vajjon megtehetné-e, hogy elrejtse magát az Istennek színe elől? Isten előtt vagy, akárhol vagy, oh ember! Isten előtt, ki még szíved legbelsőbb rejtékébe is belát, és azt a titkos gondolatot is látja tebenned, melyet te talán magad is magadban észre nem veszesz; Isten előtt, kinek egy kezében az örök jutalom, ha jót cselekszel; a másban az örök büntetés, ha gonoszúságot követsz el. Lát mindenütt az Isten, ha

az ember nem lát is, gondold meg ezt, és nem fogsz oly dolgokba elegendni, melyekért szükség legyen a világosságot kerülnöd.

Gygesről azt költötték a régiek, hogy oly gyűrűje volt, melylyel magát láthatlanná tehetette. Vannak keresztények is, kik szeretnék ezen gyűrűt, holott pogány volt Ciceró, ki azt jegyezte meg, hogy ha ily gyűrűje volna is a bölcsnek, azért az nem viselné magát másképen, mint a nélkül viseli; mert — úgymond — nem azt keresi a jó ember, a mi titkos, hanem azt, a mi erényes. ¹⁾

A mi erkölcsös, a mi a magasságbelinek szent törvényével megegyez, azt keressük, azt kövessük tehát mindenkor, KK! e szerént világosságra jöhetünk mind Isten, mind ember előtt, mind most, mind valaha a nagy napon, a melyen kinyilatkoztatnak titkai minden szívnek; e szerént eltávoztatjuk a hitetlenség veszélyét, megerősödünk a hitben; de érdemessé, üdvösségessé is teszszük hitünket a jócselekedetek által; végre e szerént hálálhatjuk meg az Istennek hozzánk való megfoghatatlan kegyességét. Úgy szerette Isten a világot, hogy egyetlenegy szülött fiát adná érette. Úgy szeressük tehát mi is az Istent, hogy áldozzuk fel érette értelmünket, az ötle kijelentett igazságoknak hitelt adva; áldozzuk fel akaratunkat, az ő szent törvényének kedvünk szegésével is engedelmeskedve; áldozzuk fel javainkat, azokkal magunk iránt mértékletesen, szegény embertársaink iránt könyörületesen élve; áldozzuk fel kényünket, az ötle ránk bocsátott keresztet békével hordozva. Meg van így a csere, KK! Az Isten egyszülött fiát adá értünk: mi értelmünket, akaratunkat, vagyonunkat, kényünket áldozzuk neki. Melyik a nyertes? Oh mily esztelen, a ki reá nem áll! Az Istennek semmi haszna benne, hogy szeretett minket: mi örök gyötrelmet kerülnünk el, örök boldogságot nyerünk, ha viszont szeretjük őt. Ámen.

¹⁾ *Honesta bonis viris, non occulta quaeruntur.* Cicero lib. 3. offic. — Druzus háza. — *Fenestra in pectore.* —

A szent apostolok napján.

Evangelium sz. Máté 16, 13—19.

Hogy mi a szent apostolokat Isten számtalan szentei közt megkülönböztetjük és ma dicső emlékezeteket jeles ünneppel tartjuk, azt az ő érdemök és a mi kötelességünk hozza magával, KK! az ő érdemök, mert atyáink ők nekünk a hitben; a mi kötelességünk, mert maradékaik vagyunk mi nekik az anyaszentegyházban. Megkülönböztette őket a többi emberektől Krisztus urunk is, midőn a világ megtérítésére kiválasztotta; megkülönböztette, midőn oktatta, feddette, vigasztalta, hivatalukra alkalmasakká tette; megkülönböztette az evangéliumban is, midőn előbb azt kérdé: kinek mondják lenni az emberek az ember fiát? Azután pedig őket szólítá meg: ti pedig kinek mondotok engem lenni? Nevezetes ez a része a szent Máté evangéliumának, KK! fontos igazságokat foglal ez magában mind a hitre, mint az erkölcsre nézve. Vegyük fel tehát azt cikkünkint, fejtsük ki belőle az apostoli tudományt, ezzel tiszteljük az apostolok emlékezetét. Figyelmezzetek!

Jöve Jézus Fülöp Caesareájának részeire és kérdé tanítványit, mondván: kinek mondják lenni az emberek az ember fiát? Nem kérdé ezt Krisztus azért, hogy megtudja az embereknek felőle való vélekedését; mert Isten levén, tudta nem csak mit mondanak az emberek, hanem még mit is gondolnak; azért sem kérdé ezt, hogy az emberek dicséreteiben hivságosan gyönyörködjék, mert felségesb volt ő minden dicséreteinél a világnak. De megakará jobbítani a hibás vélekedéseket, oktatni akará tanítványit, azért kérdé: mit mondanak felőle az emberek?

Ezt a kérdést mi is szoktuk tenni, vagy legalább gondolni magunkfelől, KK! De mily különféle okból! Mit mondanak az emberek? kérdi ezt az istenfélő ember, szent végből, megnézi, ki előtt beszél vagy cselekszik valamit, netalán megbotránkoztassa a gyengébbet; mert vagyon ártatlan dolog is, melyet nem vihetnek végbe p. o. a szülők a gyermekek előtt, vagyon igazság is, melyet nem mondhat ki a tudós az együgyű előtt. Kövessük tehát az effélékben szent Pál intését: „Minden gonosz látszattól megtartóztatassátok magatokat“. ¹⁾ Kerüljétek nem csak azt, a mi rossz, hanem azt is, a mi rosznak látszik. — Mit mondanak az emberek? kérdi ezt a becsületes ember tisztességéből, alkalmaztatja magát sorsosaihoz az ártatlan illendőségben, hogy csodabogárnak ne tartassék; de még inkább vigyáz erkölcsi magaviseletében, hogy jó hira, neve kisebbségbe ne jöjjen. A szentírás azt mondja: gondod legyen a jó névre, ²⁾ a tapasztalás pedig azt bizonyítja, hogy a ki nem gondol becsületével, rég megszűnt gondolni lelkével. Feddhetetlenül viseljük tehát magunkat, hogy becsületünk legyen, noha az Istenért főképen és nem csupán azért, hogy becsületünk legyen. — Mit mondanak az emberek? kérdi ezt a kicsiny-lelkű ember hivságból; nem érkezik erszénye a divattal; de háza romlásával is meg kell lenni, mert mit mond a világ, ha nem jár úgy, mint más? Nem helyes némely szokás, némely viselet; de lelke sérelmével is teljesíti, mert mit mond a világ, ha nem teszen úgy, mint más? Hivságnak szerencsétlen rabja! Hát olyannak kell-e lenned, mint a mesterséges fajankó, mely erre is, amarra is fordul, ha más mozgatja, maga elszánásából, a józan okosságának választásából nem csinál semmit? Mindennek akarsz tetszeni, midőn mindent igyekezel majmolni, és nem veszed észre, hogy sokfélék az emberek vélekedései, hajlandóságai, izlése; mindennek tetszeni lehetetlenség, tetszeni akarni esztelenség.

¹⁾ Tesz. 5, 22. — ²⁾ Sirák, 41, 15.

Úgy vagyon, sokfélék az emberek vélekedései, a mint-hogy különbözők voltak azok Krisztus felől is; némelyek keresztelő Jánosnak mondják' vala őt; némelyek pedig Illésnek, némelyek Jeremiásnak avagy egynek a próféták közül. Azt hitték t. i. ezek a Caesarea tartományának lakosai, hogy vagy feltámadott halottaiból valamelyik próféta, vagy legalább a lelke ment názarethi Jézusba által. E különböző vélekedések kétségkívül hibás vélekedés, Üdvözítőnket kisebbitő vélekedés, hanem tudatlanságukhoz képest még türhető vélekedés volt; de mondom-e őt más alkalmatossággal az irigység eszem-izom embernek, néplázítóknak, ördögösnek, Belzebubnak? Végy ebből vigasztalást jámbor lélek, midőn fölfegyverkeznek ellened a gonosz nyelvek; ha kisebbiti érdemedet a világ, kisebbitette Krisztusét is; ha nyilvános gyalázatokra fakad ellened az irigység, fakadott Krisztus ellen is; már pedig boszankodjék-e azon a tanítvány, a mit eltűrt a Mester? Átkozódjék-e azért a bűnös ember, a mit elhallgatott az Isten fia? Általában jegyezzük meg azt a becsületről, KK! hogy úgy vagyon a mi hirünk mihozzánk, mint a tükör az ábrázathoz; azon egy ábrázat különbözőképen látszik a különböző tükrökben, sőt ha szép is, alaktalannak, hosszúnak, vagy éktelen szélesnek látszik némely tükörben; ime, hogy változtatja a mi hirünket a rólunk ítélő és beszélő emberek különsége! Azonban nem csak a tükrőtől, sőt főképen az ábrázattól függ a látszó képnek mivolta; a szép ábrázat mindenkor szépnek látszik a jó tükörben: a jó embernek is becsülete van a jóknál. És ebből már kettő a tanulság: egyik az, hogy legyünk olyanok, a milyeneknek kívánunk tartatni; legyünk jók, ha jó hirben akarunk élni; mert ha rút az ábrázat, nem mutatja azt szépségnek a jó tükör. Másik az, hogy ne békételenkedjünk azon, ha jók levén mégis rosztat kiált ellenünk némely ember; mert a tükör hibás, ha rútnek látszik benne a szép ábrázat; magát árulja el a rosz ember, midőn a jót kisebbiti.

Elhallgatván más embereknek maga felől való vélekedését Üdvözítőnk, tanítványait szólítja meg: ti pedig kinek mondotok engem lenni? Megfelele Simon Péter mindnyájok nevében: Te vagy Krisztus, az élő Istennek fia. Ha az Úr Jézus csupa ember, nem látom én, KK! mit monda felőle különöst szent Péter, és valamit többet, mint más emberek, kik őt Illésnek, Jeremiásnak, vagy akármely prófétának mondták; mert igaz, hogy ő Jézus Krisztusnak, az Úr fölkenntjének mondá; de nem hivattatnak-e fölkennteknek a próféták is a szentírásban? Igaz, hogy ő Jézust az élő Isten fiának mondá; de nem neveztetnek-e Isten fiainak a próféták is és minden igazak? Nem úgy Krisztus tehát ő, mint a próféták, azaz: nem csak kegyelemmel kenetett fel, hanem istenséggel; nem is úgy Isten fia ő, mint a próféták, azaz: nem fogadásból fia, hanem természetből. Ez veleje, ez érdeme a szent Péter feleletének.

És vajjon sokallá-e ezen vallástételt Krisztus? Sőt megdicséré mondván: boldog vagy te Simon Jónás fia, mert a test és vér nem jelentette neked, hanem az atyám, ki mennyekben vagy. Ezen ígéből az a tanulság, KK! hogy a boldogító hit nem a test és vér, nem a természeti okosság munkája, hanem a mennyei atyának ajándéka; azaz: utat nyit ugyan a hitre a józan elme, de bevezet és megerősít benne az Isten kegyelme. Legyünk tehát háládatosak a hitnek ajándékaért, és a mit szájunkkal vallunk, cselekedettel teljesítsük. — De miért mondá Urunk boldognak szent Pétert az ő hitére nézve, holott éppen ezen hitért ő verésket, börtönöket, üldözést szenvedett és végre kereszten halt meg? Oh ti puha lelkek! kik csak a gazdagságban, fényességben, testi kedvtöltésekben gondoltok boldogságot, halljátok, miként okoskodik még egy pogány is a ti szegyenetekre: ha elveszhet a boldog élet, csak azért is nem lehet az már boldog élet. ¹⁾ A világi

1) *Sí amitti vita beata potest, beata esse non potest. Cicero.*

jó egy ideig gyönyörködtet és elmulik; a gyakorlásba vétett hit egy ideig talán sanyargat, de végnélkülvaló boldogságra vezet.

Nemcsak megdicséri Üdvözítőnk szent Péter hitvallását, hanem meg is jutalmazá őt a következő fényes ígérettel: é n i s m o n d o m n e k e d , h o g y t e P é t e r (a z a z k ő s z á l) v a g y é s e k ő s z á l o n f o g o m é p í t e n i a z é n a n y a s z e n t e g y h á z a m a t é s a p o k o l k a p u i é r ő t n e m v e s z n e k r a j t a ; é s n e k e d a d o m m e n n y e k o r s z á g á n a k k u l c s a i t é s v a l a m i t m e g k ö t ő z e s z a f ö l d ő n , m e g l e s z e n k ö t ő z v e m e n n y e k b e n i s , é s v a l a m i t m e g o l d o z a s z a f ö l d ő n , m e g l e s z e n o l d o z v a m e n n y e k b e n i s . U r u n k n a k e z e n s z a v a i j o g o t a d n a k m i n e k ü n k , K K ! h o g y s z e n t P é t e r t e l s ő n e k t a r t s u k a z a p o s t o l o k k ö z t , k ö v e t k e z é s k é p e n a s z e n t P é t e r s z é k é b e n ü l ő r ó m a i p ü s p ö k ö t i s e l s ő n e k a t ö b b i p ü s p ö k ö k k ö z ö t t . M e r t i g a z u g y a n , h o g y a z a p o s t o l o k a z a n y a s z e n t e g y h á z f u n d a m e n t o m á n a k n e v e z t e t n e k m i n d n y á j a n , n e m c s a k s z e n t P é t e r ; h a s o n l ó k é p e n i g a z , h o g y m e n n y o r s z á g k u l c s a i t i s , v a g y i s a l e l k i h a t a l m a t e l v e t t é k ő k m i n d n y á j a n , n e m c s a k s z e n t P é t e r : d e m é g i s , h a j ó l f e l v e s z s z ü k a z e m l i t e t t i g é k e t , k ü l ö n ö s v a l l á s t t ö n o t t s z e n t P é t e r K r i s z t u s r ó l , k ü l ö n ö s d i c s é r e t e t é s i g é r e t e t t ö n K r i s z t u s s z e n t P é t e r r ő l ; m á r p e d i g m i k ü l ö n ö s t i g é r t v o l n a n e k i , h a c s a k ú g y t e t t e v o l n a ő t i s a z a n y a s z e n t e g y h á z a l a p j á v á , h a c s a k ú g y a j á n d é k o z t a v o l n a m e g m e n n y o r s z á g k u l c s a i v a l , m i n t a t ö b b i t é s n e m e g y k i v á l t k é p e n v a l ó m ó d r a , e g y t i s z t e l e t é s h a t a l o m b e l i e l s ő s é g g e l ? N e m h o z o m e l ő , m i k é n t t e l j e s í t e t t e e z e n i g é r e t é t Ü d v ö z í t ő n k f e l t á m a d á s a u t á n s z e n t J á n o s n á l a 21. r é s z b e n ; e l h a l l g a t o m , h o g y e n n é l f o g v a e l s ő n e k i s m e r t e s z e n t P é t e r t a l e g r é g i b b k e r e s z t é n y s é g , e l s ő n e k u t á n a a r ó m a i p á p á t m i n d e n k o r a z a n y a s z e n t e g y h á z ; c s a k e g y é s z r e v é t e l t t e s z e k : h a n e m t e t t v o l n a i s U r u n k a m a g a k é p é b e n e g y l á t h a t ó f e j e t , e g y e l s ő p ü s p ö k ö t a z a n y a s z e n t e g y h á z b a n , t e t t v o l n a a z a n y a s z e n t e g y h á z ö n n ö m m a g á n a k a j ó r e n d m e g t a r t á s á r a , a

mint hogy a tőlünk elszakadt egyházak megismerik a függésnek szükségét és elsőket választanak, ha nem az egész világra is, legalább külön minden megyében, tartományban. Ha tehát arról vádolnak minket, hogy mi az anyaszentegyházban egy első püspöket hiszünk, nem vádolnak egyébről, hanem hogy mi Krisztusnak tulajdonítunk egy olyan jó rendelést, melyet mimagunk is megtettünk volna.

Azon ígéretből, melyet Urunk tön szent Péternek, az ő elsőségén kívül még más fontos igazságok is következnek. Következik először, hogy az anyaszentegyház csálhatatlan tanítónk a hit és erkölcs dolgaiban; mert Urunk ígérete szerint kőszálon és úgy van építve, hogy a pokol kapui, vagy is a gonoszság lelkének semmi ostromai erőt nem vesznek rajta; már pedig nem vennének-e rajta erőt a pokol kapui? nem szünnék-e meg Krisztus jegyese lenni, ha az igazság helyett hamisságra taníthatná hiveit, ha az evangéliumi szent tudomány helyett emberi tévelygést tenne előnkbe? Bátran hi gyük el tehát az anyaszentegyház közönségesen bevett tanítását, annak hiszünk, a kiben minket Krisztus tanít, annak hiszünk, a kin a pokol kapui erőt nem vesznek — Következik tovább, hogy az anyaszentegyház nekünk törvényes elüljárónk; mert mit teszen egyebet a mennyország kulcsa a lelki főpásztorok kezében, hanem a törvényhozó hatalmat a lelki dolgokban? Engedünk mi a természet törvényének, mint emberek; engedünk a világi törvénynek, mint polgárok, engedjünk tehát az anyaszentegyház rendelkezéseinek is, mint keresztények. Maga Üdvözítőnk mondá azt szent Péternek, ha valaki nem hallgatja az anyaszentegyházát, olybá tartsd őt, mint a pogányt. — Következik végtére, hogy az anyaszentegyháznak hatalma vagyon a bűnök megbocsátására. Elég világos ez abból, a mit monda Urunk szent Péternek: neked adom mennyekországának kulcsait, és valamit megköttözesz a földön, megleszen kötözve mennyekben is, valamit megoldozasz a földön, meg

leszen oldozva mennyekben is. De még világosabban szóla erről Urunk közönségesen az apostoloknak és bennök a lelki elüljáróknak: vegyétek a szentlelket, kiknek megbocsátjátok vétkeiket, megbocsáttatnak nekik és a kiknek megtartjátok, meg vagynak tartva. 1) Úgyde, Kedveseim! miként gyakorolhatja az anyaszentegyház ezen hatalmát, ha mi bűneinket előtte meg nem valljuk? Miként oldozza fel a bírót, miként kötözi meg amaszt, ha nem tudja, kire illik a bocsánat, kire a megtartás? Mikor tehát Krisztus a maga hatalmát az anyaszentegyháznak a bűnök megbocsátására általengedte, akkor egyszersmind a maga híveit bűneiknek megvallására kötelezte. Oh kemény kötelesség! gondolja magában egy valaki, kinek bűnös életét talán a fél város tudja. Oh haszontalan kötelesség! gondolja egy más, ki világi titkos, de szövevényes ügyét jó barátjával, vagy magánál értelmes emberrel közölni hasznosnak tartja; ennyire ellankadt a hit, ennyire meghült ama régi buzgóság. Maradjunk mi az apostolok tudományában, KH! ezt ők Krisztustól hallották, és Krisztus jegyese, az anyaszentegyház által nekünk általadták. Sokat ujít a nyughatatlankodó emberi elme, sok kifogást jelent meg a test és a vér; de változnak mindezek és elmúlnak, mint a könnyű fővénydombok: Krisztus rendelése pedig kőszálon épült és a pokol kapui erőt nem vesznek rajta. Maradjunk meg mi az apostolok tudományában; ők a főnemlített igazságokért és a hitnek többi ágazataiért mindenöket elhagyták: hagyjuk el mi legalább vétkes kedvtöltéseinket; ők ezekre kimondhatatlan szenvedések közt az egész világot tanították: tanítsuk mi legalább házunk népét; ők ezekért véreket ontották: türköztessük mi legalább elménk és indulatink rendetlen szabadságát, ők ezek által mennyben boldogok és ma a földön is tiszteltetnek, igyekezzünk mi részesek lenni legalább boldogságukban, ha hol tunk után elfelejt is minket a világ. Ámen.

1) János 20.

Szent István király napján.

Evangelium sz. Lukács 19, 12—26.

Azon nemes ember, kiről a mai evangéliumi példabeszéd szól, a világ megváltója, maga Krisztus Jézus, KK! Oly nemes ember ez, ki nem csak a Dávid király véréből atya nélkül született valóságos ember, hanem egyszerismind a mennyei Atyától öröktőlfogva születő igaz Isten; oly nemes ember ez, kinek szolgálói a koronás fejek, a roppant birodalmakon uralkodó fejedelmek, szolgálója volt nemzetünknek első királya, a mai ünneplésünk dicső tárgya, szent István, szolgálói vagyunk mindnyájan. Jertek azért, KH! járjuk el figyelmetességünkkel az elolvasott példabeszédet, értsük meg, mit mond abban magáról, mit szolgálóiról ez a nemes ember; nem lehet ennél valami alkalmasabb sem sz. királyunk dicséretére, sem a magunk lelki épülésére. Vegyük fel pedig a nemes embernek először elmenetelét, másodszor odalétét, harmadszor visszajövetelét. Maga az evangélium teszi ezt az osztást, figyelmezzetek!

ELSŐ RÉSZ.

Úgy gondolkodtak eleinte az apostolok és a Krisztusban hitt más zsidók, hogy Üdvözítőnk majd meg fogja őket menteni a rómaiak igájától, vissza fogja állítani Dávid székét és abban világiképen fog országolni, egyszer nevezetesen kinézé urunk szemeikből ezt az éretlen kívánságot, és azért egy példabeszédben értésükre adá, hogy ő a földi országolás helyett fölmenend mennyekbe, hogy az alatt az ő hiv szolgálóinak kereskedni, érdemeket kell gyűjteni az örök boldogságra; visszajövend pedig ítélet napján, megadja kinek-

kinék az ő jutalmát, akkor fogja felvinni a jókat az ő dicsőségének országába. Egy nemes ember meszsze földre mene, hogy magának országot venne és visszatérne. Szokás volt Krisztus urunk idejében, hogy a zsidóországi hercegek Rómába menének királyi nevet és egy darab tartományt nyernének maguknak a rajtok uralkodó császártól és nagy pompával térnének vissza; ebből vett alkalmatosságot Üdvözítőnk a jelenvaló példabeszédre, ezen hasonlatosságból ábrázolja mennybemenetelét és ezután leendő visszajövetelét; csak egy nemes embernek, csak egy oly hercegnek mondja magát, ki egy, magánál nagyobbtól veszi az országot, mert noha egy ő az Atyával Istenségére; kisebb mindazonáltal emberségére nézve; úgy ment fel pedig mennyekbe és úgy eljövendő megint az ítéletre, mint ember; mint Isten jelen volt és van mindenütt az égen és földön mindenkor.

Minekelőtte elindulna hazul a nemes ember, előhíván az ő tíz szolgáit, tíz girát ada nekik. Mit jelent a tíz szolga, ha nem minden embert? mit a gira, ha nem minden testi és lelki ajándékot, melyet az Istentől vettünk? Itten csak általában mondatik, hogy girát, azaz: egy összeg pénz osztozata szolgáinak a nemes ember; de másutt feljegyzí az evangelium azt is, hogy egynek többet adott, másnak kevesebbet. És valósággal, KK! mely igen különbözök az Isten adományai az embereknél! Vegyük fel bár szent Istvánt, mennyivel nagyobb girát nem vett ő, mint akárki az ő alattvalói közül? Nagy Isten ajándéka volt, hogy uralkodó hercegtől született; nagyobb, hogy egy oly nemes országon, mint a magyaroké, szerencsésen országloott; legnagyobb pedig, hogy egy pogány nemzetnek közepette az igaz hitet megismerte és a tiszta erkölcs útján az isteni malaszt által vezéreltetett mind végig. — Nem lehet mégis méltó panaszunk az Istenre, hogy nem egyenlően osztogatja ajándékait; mert senkinek semmivel sem tartozik; mit morgolódhatunk tehát, hogy ennek többet, amannak kevesebbet ad,

ki mindennek ingyen ad? Nem lehet azért is, mert a mi tulajdon javunk kívánja az ég adományainak különségét; milyen volna ugyanis a világ, ha testi és lelki tehetségeire, vagyonára nézve egyenlő volna minden ember? olyan, mint a természet, ha csak egyféle füvet teremne a mező, egyféle fát az erdő, egyféle állatot a föld, egyféle madarat a levegő. Nem lehet végtére azért is, mert ha különböznek az ajándékok, különbözik a számadás is, többről kell felelnie, a ki többet vett; kevesebről, a ki kevesebbet.

Nem azért ada t. i. girát szolgálainak a nemes ember, hogy azt eldugják, vagy elköltsek; hanem azt mondá: kereskedjetek, míg megjövök. Tartozunk tehát az Isten adományival hasznot hajtani, azaz: minmagunkat tökéletesíteni, elménkkel és akaratunkkal a jónak értésében és művelésében előmenni, sőt világi állapotunkat is törvényes úton tehetségünk szerint jobbá tenni; és pedig tartozunk az adományok különsege szerint hasznot hajtani, hogy nagyobb tökéletességre törekedjék a nemes, mint a nemtelen; az eszes, mint az együgyű; az úr, mint a szolga; kevés az egy gazdagtól, a mit a szegény is megteszen; nem elég egy megélemedettben akkora jóság, a mekkorát az ifjutól is várunk. De e mellett tartozunk szoros számadás alatt hasznot hajtani. Ha idegennek ajándékozunk valamit, nem bánjuk, akármit tegyen vele; mert idegen: ellenben a jó atya számot kér gyermekétől az ajándékról is; mert atya és gyermekének javát kívánja: így megengedi ugyan az Isten, hogy magunknak, nem neki kereskedjünk az ő adományival; mindazonáltal számot kér tőlünk, mert atyánk, gondja van reá, hogy a mit ad, jóra fordítsuk. De elment már meszsze földre a nemes ember: lássuk, mi történik az ő távollétében.

MÁSODIK RÉSZ.

A nemes ember távollétében különbözőképen viselék otthon magukat az övéi; némelyek úgy, mint ellenségei; má-

sok úgy, mint hív szolgái; meg mások úgy, mint rest szolgák. Az ellenségeskedőkről így szól az evangelium: az ő polgári gyűlölik vala őt, és követséget küldének utána (nem hozzá, kétségkívül, hanem ahoz, kitől ő királyságot kér vala) mondván: nem akarjuk ezt rajtunk uralkodni. Kik értetnek már ezeken, ha nem a zsidók, kiknek nagy része nem fogadá el Krisztus lelki országlását és máig is más Messiást, más királyt kér magának az Istentől? kik értetnek, ha nem a Mahomet követői és a hitetlenek s a vallástalanok, kik lerázták magukról a szelid Jézus kellemetes igáját és könnyü terhét. De értetnek itten a gonosz erkölcsű keresztények is, a kik csak indulatjoknak engedelmeskednek, és midőn tisztaságot, józan életet, felebaráti szeretetet, feddhetetlen erkölcsöt parancsol nekik Krisztus, azt felelik, ha szóval nem is, de cselekedetökkel: nem akarjuk ezt uralkodni rajtunk.

Ellenben a hív szolgák, teljesítvén urok parancsát, kereskedének a nekik adott girákkal és nyerének is azokon, ki többet, ki kevesebbet. Ilyen hív szolgák voltak az apostolok, kik Urunk mennybemenetele után a tőle adatott tanítással és a Szent-Lélektől vett ajándékokkal a világ megtérítésében fáradoztak. Ilyen hív szolga volt nemes nemzetünk apostola is szent István, kinek — ha sok volt girája — sok volt keresete is. Mire fordította ő fényes születését? Arra, hogy magát tökéletesítse és megmutassa, hogy a kihnél nagyobb, azoknál jobb is. Mire királyi hatalmát? Arra, hogy az országot rendbe hozza, a népet boldogítsa. Mire kincsét és vagyonát? Arra, hogy mi az ország szükségeitől felül maradt, abból a nyomorultakat segítse, az Isten házait építse. Mire a hitnek ajándékát? Arra, hogy a pogány nemzetet Krisztusnak megnyerje és alattvalóit a világi csendességen kívül az örök üdvösség útjára is igazítsa. Mutat a történelem sok vitézebb, hatalmasabb, hiresebb királyt; de szent Istvánnál keresztényebbet, igazságosabbat, az ő népének mind

testi, mind lelki javára törekedőbbet nem mutat. Ilyen hív szolgák ma is mindnyájan, kik az Istentől vett jókkal Isten dicsőségére, maguk és embertársuk javára élnek; ki tanítással, mivel észszel és tudománnyal bir; ki adakozással, mivel tehetős; ki pártfogással, mivel hatalmas; ki jó példával, mivel méltóságos: kinek-kinek tulajdon ajándéka van az Istentől, egynek ugyan így, másnak pedig amúgy. ¹⁾

Az ellenségeskedők és a hív szolgák közt középuton jár vala a nemes embernek azon rest szolgája, ki a girát keszkenőjébe takarta és nyereség nélkül hagyta. Oh hány ilyen rest szolgája nincsen ma a mennyei nemes embernek, Krisztusnak! Hányan nem dugják vagy ássák el a jó észnek, a hitnek, az isteni kegyelemnek, a földi áldásnak giráját! Nem ellenségei ők Krisztusnak, de nem is buzgók, hanem lágymelegek, és mit várhatnak egyebet, hanem, hogy kivesse őket szájából, majd midőn eljövend, a nemes ember?

HARMADIK RÉSZ.

Lőn, hogy elvevén az országot, megtére a nemes ember, úgymond az evangelium, és eléhivattatta szolgáit, kiknek pénzt adott vala, hogy megtudná, kiki mennyit kereskedett volna. Hiába dolgoztak tehát ellene az ő ellenségei, mint király, úgy jött meg ő, hogy az övével számot vessen; így hiába nyakaskodnak Krisztus országlása ellen a zsidók, hiába irnak és beszélnek a hitetlenek; eljövend ő nagy hatalommal és dicsőséggel a közitélet napján, hogy a jókat és a gonoszokat megítélje; de azelőtt is, mihelyt meghalunk, egy különös ítéllettel számot veszen ő mindenkitől, miképen kereskedtünk a ránk bizott jókkal.

A hív szolgák valának az elsők a számadásban: eljöv-

¹⁾ 1. Kor. 7, 7.

ve az első, mondván: Uram, a te girád tiz girát nyert; és monda neki: örülj jó szolgám, mivelhogy a kevésben hív voltál, hatalmad leszen tiz városon. A második is jöve, mondván: Uram, a te girád öt girát nyert; ennek is monda: te is légy öt városon. Mit teszen itt az öt város és tiz város egyebet, hanem az örök jutalomnak nagyobb vagy kisebb voltát a mi nyereségünknek, azaz: érdemeinknek mennyisége szerént? Jóllehet t. i. minden hív szolgát érdeme felett megjutalmaz az Isten, jóllehet minden üdvözült lelket annyira boldogít, hogy mindenik tökéletesen meg van elégedve az ő sorsával: azt mondja mindazonáltal sz. Pál, hogy a mint különbözik a csillag a csillagtól fényességben, úgy a holtaknak feltámadása is. ¹⁾ Így levén pedig a dolog, mit reméljünk mi szent királyunknak mennyben jutott dicsőségéről? Mily kedvesen fogadta, mily megkülönböztetett örömmel boldogította az Úr ezen hív szolgája üdvözült lelkét, ki megkülönböztetett érdemekkel állott az ő szent színe eleibe? Ne, ne mondjuk mi, KK! hogy elég nekünk, ha bár az ajtó megett lehetünk is mennyországban; kötelességünk a girával, minél többet lehet, keresnünk, magunkat hovatovább mindinkább tökéletesítenünk, a jóban elébb mennünk. Lefelé csúszik az erény meredek útján, ki fölfelé nem törekedik, és féltő, hogy az ajtón sem megy be, a ki csak az ajtó megé készül.

A hív szolgák megjutalmaztatása után a rest szolga áll a elő, a minthogy ítélet napján is előbb a jók, azután a gonoszak fogják elvenni különböző érdemeik különböző bérét. Ihol a te girád, úgymond a rest szolga, eltéve volt az nálam a keszkenőben; mert féltém tőled, mivel kemény ember vagy, elveszed, a mit le nem tettél és megaratod, a mit nem vetettél. Menti

¹⁾ I. Kor. 15, 41—42.

itt magát a túnyaság, a mint az olyan ember szokott legszorgalmatosb lenni a mentség-keresésben, a ki legrestebb az ő tartozásainak teljesítésében; menti magát és urát keménységről vádolja, hogy magát ártatlannak tehesse; oh mely mindennapi dolog ez nálunk is, KK! hogy a magunk hibáját másra kenjük, hogy vétkeinkben már felebarátunkat, már a világot, már az ördögöt okozzuk, sőt alattomban talán még az Isten ellen is gáncoskodunk, hogy sokat kíván és nem eléggé segít. De mit használ a mentetegetés? A te szádból itéllek meg téged gonosz szolga! úgymond a király, ha tudod vala, hogy kemény ember vagyok, miért nem adtad az én pénzemet a pénzváltó asztalra, hogy uzsorákkal vettem volna ki azt? Látjátok, KK! nincs helyes mentsége túnyaságunknak, bűneinknek az Isten ítélőszéke előtt; tudja ő szent Felsége, mennyit tehetünk, mert véghetetlen bölcsesség; nem kíván többet tőlünk, mintsem tehetünk, mert véghetetlen igazság. Kettőzteti tehát hibáját, ki a jobbulás helyett mentegeti magát. — Mi lőn már büntetése a rossz szolgának? Az, hogy elvétetik tőle a gira és ama hív szolgának adaték, ki tiz girát nyert vala. Akarák ugyan erről levetni a királyt a körülállók, mondván: Uram! már ennek vagy on tiz girája, miért neki még többet? De mi rá a felelet? Mindennek, a kinek vagyon, adatik és bővelkedik: attól pedig, a kinek nincsen, a mi je van is, elvétetik tőle. Ez a czikke a példabeszédnek ez életben teljesedik be, KK! Itt veszi el az Isten a maga kegyelmeit attól, a ki azokkal nem akar lelke üdvösségére élni; itt ad több-több malasztot annak, ki az előbbeniekkel szorgalmatosan élni el nem mulatja; itt segíti még nagyobb érdemekre azt, kinek érdeme vagyon; itt fosztja meg a keszkenőben hiába heverő girától az érdemetlent. De a mi ez életben történik, oh mily nagy következése vagyon annak ama más életben! A rest szolgáról, azon kiyül,

hogy elveszté a girát, ily parancsot ada az ura, a mint sz. Máté följegyzí: a haszontalan szolgát vessétek ki a külső sötétségre, ott leszen sirás és fogak csikorgatása. ¹⁾

Ha így bánik a mennyei Úr a haszontalan szolgálával, ki a girát kereset nélkül hagyta: miképen fog bánni az olyanal, ki azt elvesztegette? Ha külső sötétségre és kínokra vettetik a lágy, a hideg, az isteni kegyelmeket nem használó keresztény: micsoda kárhozat nem éri a tobzodót, az igazságtalant, a gonoszéletűt? Ha így büntetődik a rest szolga: mit várhat az ellenség? Ébreszssen minket a számadásnak meggondolása, KH! ébreszssen hívségre az Isten szolgálatában, serénységre az elvett jókkal való üdvösséges kereskedésben, a kegyelmeknek, nevezetesen szent István munkálkodásai által hozzánk behozott hitnek jóra fordításában, hogy midőn eljövend a mennyei nemes ember, nyereséggel állhasunk eleibe, és szent királyunkkal együtt országolhassunk az ő dicsőségében. Ámen.

Kis-Asszony napjára.

Evangelium sz. Máté 1, 1—16.

Ha a dolognak csak külső színét tekintjük, talán csodálhatja valaki, hogy a mai ünnepen a népnek ily száraz evangelium szokott felolvastatni; ha a fülbevett hangnál feljebb nem emelkedünk elménkkel, talán kérddheti magában valaki: mit tanulunk ebből a sereg zsidónévből? De ha mélyebben benézünk az Isten könyvébe, látni fogjuk, mily fontos dolog ez a nemzetségi lajstrom a keresztény religióra nézve, és mily sorban következnek a tanulságok ezen zsidó nevek sorából. Tegyük meg bár a próbát, KK! én előre me-

¹⁾ 25, 30.

gyek az evangelium főbb-főbb cikkelyeit fejtegetvén; ti kövessetek engemet, csendesen figyelmeztvén!

I. Jézus Krisztusnak, ki Dávidnak, az Ábrahám fiának fia, nemzetségének könyve. Így kezdi a maga evangeliumát sz. Máté; szokásuk t. i. az evangelistáknak úgy írni le Krisztus Urunk történeteit és cselekedeteit, hogy egyszersmind a prófétáknak a Messiásról való jóvendöléseit és ezen jóvendöléseknek Krisztusban való beteljesedését szorgalmasan följegyezzék; mivel tehát a többek között meg vala jóvendölve Ábrahámnak, hogy az ő magvában fognának megáldatni minden nemzetségek; és Dávidnak, hogy oly király fogna származni az ő ágyékából, ki uralkodásának soha nem leszen vége: kötelességének tartá sz. Máté legelőször is Krisztus eredetét leírni és az ő Ábrahámtól és Dávidtól való származását megmutatni. Mekkora bizonyosága csak ez is a keresztény religió igazságának, KH! hogy valamit Krisztusról az evangeliumban olvasunk, azt a próféták írásaiban azelőtt több száz esztendővel mind megjövendölve találjuk, és valamit jövendölve találunk a Messiásról, azt mind beteljesedve olvassuk Krisztusban. Érezték ezen bizonyításnak erejét a régi pogány bölcsek: Celsus, Porphirius sat. és csak azt tudák rá felelni, hogy Izaiás, Dávid sat. próféták írásai csak a keresztények költeményei; már pedig hogy ezen jóvendölések a keresztény világ előtt több száz esztendővel a zsidók kezeiben forgottak, oly nyilvánvaló, a milyen nyilvánvaló az, hogy azokat a zsidók a keresztényektől nem vették: Istentől valók tehát ezen jóvendölések, Istentől azoknak Krisztusban lett beteljesedésök; következésképen Istentől való a Krisztus által behozatott szent hit.

II. Ábrahám nemzé Izsákot, Izsák pedig nemzé Jákobot, Jákob pedig nemzé Judát és annak atyafiait, sat. Különböző neveket, de különböző erkölcsű személyeket is teszen itt előnkbe az evangelium, KK! Teszen

előnkbe szenteket, hogy azok példája által a jóra gerjesztessünk; és valósággal, ki ne kívánja követni Ábrahám hitét, Izsák szelid jámborságát, Jákob jószívűségét és az isteni gondviseléshez támaszkodott állhatatosságát? Teszen előnkbe tovább megtért bűnösöket, hogy számtalan vétkeink mellett is kétségbe ne essünk; és valósággal, kicsoda oly nagy bűnös, hogy irgalmasságot ne reméljen, midőn hallja, hogy a házasságtörő és gyilkos Dávid a prófétának egy szivreható intéseire megtér, és az Isten szive szerént való férfiúvá leszen? Avagy midőn olvassa, hogy a királyi székben bálványozó Manasses a babiloniai fogságban az igaz Istennel megbékéllik? De teszen előnkbe oly bűnösöket is, kiknek megtérésök és következésképen üdvösségök is kétséges, hogy soha magunkat akárminemű jóságunk mellett is el ne bizzuk; és valósággal, ki ne rettegjen, midőn ama bölcs Salamonnak vén napjaiban történt megvesztegettetését és istentelenségre való vetemedését olvassa, abbólvaló megtérését sehol nem olvassa? Solon mondja vala, hogy senkit boldognak nem lehet tartani halála előtt: hasonló okból mondhatom én is, hogy senki a jóban való megmaradásáról és üdvösségéről bizonyos nem lehet, míg által nem esik a végórán; ennyire méltó az apostolnak amaz intése: „félelemmel és rettegéssel munkáljuk a mi üdvösségünket.“

III. Josiás nemzé Jekoniást a Babiloniába való költözésben, és a Babiloniába való költözés után Jekoniás nemzé Salatielt. Ez a babiloniai fogság régi dolog egy egész nemzetre nézve; de maig is mindennap tapasztalható dolog egyes személyekre nézve. Megparancsolta vala az Isten a zsidóknak, hogy idegen isteneiket, bálványokat ne imádjának: és imádtak; a próféták által megfenyegeté, ha meg nem térnek: és meg nem tértek; éhséget, háborut bocsáta reájok, hogy megjobbuljanak: és meg nem jobbulnak; végtére a Babilon királyának kezébe adá őket, a ki Jeruzsálemet elpusztítá, a Salamon templomát földig le-

rontá, az egész népet szülőföldéről idegen tartományba általvivé és fogságban tartá egészen hetven esztendeig. És mi lőn ennek kimenetele? Az, KK! hogy megszabadulván Cirus király alatt az Izrael népe, haza mene, az igaz Istennek templomot építe, és soha attól az időtől fogva idegen istenek, bálványok szolgálatjára nem tére; sőt annyira irtóznak vala a bálványoktól, hogy a rajtok uralkodó római katonáknak zászlóit az azokon lévő sasok és a császárok képei miatt országukban nem szenvedheték. Így különös vala büntetésök, de különös jobbulásuk is. Vajjon nem eleven képe-e ez annak, a mi köztünk is gyakorta történik, KK? Vár az Isten, hogy bűneinkből hozzá térjünk, de a világi gyönyörűség elfoglalja szívünket; int prófétái, azaz: sz. igéjének hirdetői által kivülről; dorgál, fenyeget, édesget, biztat szent kegyelmével belülről: de a míg jól van dolgunk, keveset hajtunk reája; mit cselekszik tehát végtére, hogy felserkentsen halálos álmunkból? Kinyújtja sujtogató karját, most kárvallással, majd betegséggel, most üldöztetéssel, majd halállal, vagy más szomorú esettel büntet bennünket. Oh atyai kéz, mily irgalmas a te kegyetlenkedésed! Oh mennyei orvos, mily szeretettel teljesek a te rendeléseid a mi lelki sebeinknek! Ismerjük meg az ilyenén csapások közt a minket magához hívó Istennek jóságát, és ha elfelejtkeztünk róla boldog napjainkban, térjünk vissza hozzá legalább akkor, a midőn már a világban többé vigasztalást nem találunk. Elég szerencsétlenség a bünbe esni: nagyobb szerencsétlenség arra, hogy a bünből felkeljünk, büntetést várni; legnagyobb és épen kétségbeejtő szerencsétlenség a bünben még a büntetés között is megmaradni.

IV. Mátán pedig nemzé Jákobot, Jákob pedig nemzé Józsefet. Innen, azaz: Józsefről, a kin végződik a nemzetség könyve, fölmenvén elménkkel egész Ábrahámig, a kin az kezdődik, két nevezetes észrevételt tehetünk, KK! egyet a zsidó nemzetről, a mászt Krisztus Jézus család-

járól. A zsidó nemzetet a mi illeti, mely szörnyű változásait nem juttatja annak eszünkbe csak a felolvasott nevek lajstroma is? Egy gazdag pásztor, Ábrahám, költözködik Mezopotámiából Kánaán földére, innen Aegyptusba, onnan meg vissza; ennek unokája Jákob hetvened magával beköltözik Aegyptusba, az éhségtől sürgettétvén, ki gondolta volna, hogy ez a maroknyi nép csakhamar egy nagy nemzetté váljék, Kánaán földjét elfoglalja és abban egy oly virágzó országot birjon, a milyen vala a Dávidé és Salamoné? Avagy virágjában levén még országuk, ki gondolta volna, hogy mindjárt Salamon után Roboám alatt kétfelé hasad a zsidó nemzet? Hogy egymást viszont háboru által elgyengítvén, a babilonai királyok prédájává leszen? Hogy visszajövéen a rabságból a Machabaeusok alatt erősködik ugyan egy darabig; de végre a rómaiak által elszélesztetik és azon állapotra jut, a melyben azt ma látjuk? Hasonló viszontagságokat teszen előnkbe mindenfelől mind az ó, mind az új történetek följegyzése. Pigmalion, a tirusi király, megöletti tulajdon testvérét, és gondolta volna-e az ember, hogy a megöletettnek özvegye Didó, hajóra kerekedvén, egy oly hatalmas várost épít, mint Kártágó? Avagy hogy ezen hatalmas város viszont annyira jut, hogy már ma a helyet is nehéz feltalálni, a melyen állott? Olaszországnak egyik szegletében egybeáll háromszáz kőborló, kőfallal bekeríti egy dombnak tetejét, és vélte volna-e az ember, hogy ebből valaha a világ asszonya, Róma, fog kikerülni, a melynek kicsiny vala Európa s mely szerte-szélylyel uralkodott a világon? Avagy hogy ezen iszonyatos roppantságu birodalom holmi apró nemzetecskék által, mint egy tenyeres-talpas vitéz holmi gyermekek által le fogna verettetni és csak hírét hagyni néhai nagyságának? Így folynak az emberek dolgai, KK! a kicsiny szikrából a legnagyobb tűz lobban fel, és a legnagyobb tűznek hamvait a szél szerteszórja. Ne csodáljuk tehát, ha ma is egy ország elnyeli a másikat és ez ismét meghanyatlik a harmadiknak fegyvere

által; a változandóság lényeges tulajdonsága a világnak és csak ott fönn az Istennek boldog országa az, a hol remélhetjük megmaradandó városunkat. A mi Krisztus családját nézi, mily szembetűnők annak is viszontagságai? Már a királyi székekben látjuk az ő eleit, már a fogságban; majd eleinte hatalomban és gazdagságban, majd végtére szegény, alacson, tekintetbe nem jövő állapotban; mekkora ugyanis a különbség a dicsőségesen uralkodó Salamon és az ácsmester József között? Avagy mennyire nem esett a maga szobácskájában imádkozó Mária a királyi palotában negédesen ülő Bethsabeától? Földnek lakosai! tanuljátok meg ebből, minemű ke-reken fordul az emberek sorsa, és ítéljétek a világi fényességéről az ő érdeme szerént; tanuljátok meg egyszersmind, mennyire különböznek az Istennek útai az emberekétől! Nem akarta ő sz. fiát akkor születtetni, a midőn az ő nevezetése a királyi székekben ült; sem annál a királyi méltóságot mindaddig megtartani, míg sz. Fia születtenék; elveszett vala már ezen családnál a méltóság, el a hatalom, el a gazdagság, csak az egy erkölcs vala még hátra és épen ekkor akara születtetni a világ Megváltója, mind azért, hogy megmutatná, hogy nem uralkodni, hanem az embereket erkölcs által boldogítani jött e világra; mind azért, hogy annál inkább tanulnánk tőle a világ javaival mértékletesen élni, minél nyilvánabban látnók, hogy az egész világ az övé volt, és mégis ő abból magának annyit sem vett, a hová fejét lehajthatta volna.

V. Jákob pedig nemzé Józsefet a Mária férjét, azaz: nem valóságos házastársát, hanem csak jegyesét, a kit a nép az ő férjének tartott; mert noha a szent szűz férfiut nem ismert, és nem szent Józseftől, hanem isteni csoda által férfi nélkül fogadta méhébe Krisztust; szükség volt mindazonáltal, hogy ő szent Józseffel jegyre lépjen, és külsőképen úgy látszanék, mintha annak felesége volna; szükség vala ez, mondám, mind azért, hogy meg ne köveztetnék

a zsidóktól, kik az Isten titkát nem tudván, azt gondolták volna a legtisztább szüvről, hogy feslett életének gyümölcsét hozta a világra; mind pedig azért, hogy volna mind a szent Fiúnak nevelője, mind a szűz Anyának gyámola, oltalmazója. De ha ez így van, miért hozza le az evangalista a sz. József nemzetségét Ábrahámától és Dávidtól? miért nem írja a szűz Mária genealogiáját, ki Krisztust igazán szülte? miért írja a Józsefét, kinek abban semmi része nem volt? Nem volt a zsidóknál szokás, KK! hogy az asszonyok nemzetséglajstromát írják; azért sz. Máté is, sz. Lukács is sz. Józsefet hozák le Ábrahámától és Dávidtól; de lehozván sz. Józsefet, lehozták egyszersmind a szűz Máriáét is; mert József, mint igaz, istenfelő ember, nem választott magának jegyest, hanem csak a törvény szerént: már pedig nem vala szabad Mózes törvénye szerént idegen családból feleséget venni; bizonyos tehát, hogy valamint Dávid nemzetségéből származott József, úgy abból származott Mária is, és így elérte célját az evangalista, midőn meg akarta mutatni, hogy a názárethi Jézuson bételjesedett a Messiásról szóló első jövendölés, hogy t. i. Ábrahám és Dávid nemzetségéből volna származandó.

VI. Jákob nemzé Józsefet, Mária férjét, kitől született Jézus, ki Krisztusnak hivattatik. Ime! ezen rövid szókbán foglaltatik egész dicsérete azon sz. Szűznek, KK! kinek születését ma jeles ünneppel tartjuk; ő tőle született Jézus, csak ennyit mond ma Mária magasztalására az evangelium; de mondhatott-e vajjon ennél többet? avagy ezt mondván, nem mondott-e róla mindent, a mit csak egy teremtményről nagyot, felségest, bámulásra méltót mondhatni? Ő tőle született Jézus; tehát ő az Istentől minden teremtmények fölött a mennyei kegyelmekkel gazdagabban fölékesített teremtmény, mivel az Istentől minden teremtmények közül anyául kiválasztott teremtmény; ő tőle született Jézus, tehát valamint leggazdagabb volt ő a kegyelmekben, úgy leghivebb volt ő a kegyelmek-

kel való élésben is. Nincs nyelv, mely illendőképen magasztalhatja az ő tiszta szüzeségét az anyaságban, az ő mélységes alázatosságát a legnagyobb méltóságban, az ő magára vigyázó sanyarú életét a legfeddhetlenebb ártatlanságban, az ő állhatatos békeségéstürését a legérzékenyebb lelki fájdalmakban. Tiszteljük, de főképen az ő erkölcsének követésével tiszteljük ezt a szent Szüzet, KK! Őtet tisztelvén, magát tiszteljük Üdvözítőnket; mert ő az, a kitől született Jézus, ki Krisztusnak hivattatik. Amen.

Szent Mihály napján.

Evangelium sz. Máté 18, 1—10.

Ha ezen kérdésben mennyeknek országán a mennyei dicsőség értetődne; ha arra intéztetett volna az apostolok tudakozódása, ki legyen első ama boldog lelkek közt az egekben: megfelelhetnénk mi is a hit világánál, hogy Isten után mindenek felett vagy on ott az ő szent Anyja, a Boldogságos Szűz után pedig ama milliókból álló angyali seregek közt főranggal ékeskedik szent Mihály, azaz: erős arkangyal, kinek csak neve is sokat jelent, mivel Michael annyit tesz: ki olyan mint az Isten? Az a hiveséges arkangyal, ki a pártos angyalokkal való harcban, mely elmével nem karddal vivotott, vezér volt a Magasságbeli tiszteletének védelmezésében; az az első arkangyal, kinek tiszteletére, de az angyalok urának imadására emeltetett ezen királyi költséggel épült anyatemplom, ¹⁾ melybe ma egybegyültünk. De tudva vagy on egyfelől, hogy ez a kifejezés: mennyeknek országa, az evangeliumban nem teszi mindenkor az eget, hanem sokszor a földön vitézkedő anyaszentegyházat; tudva van másfelől, hogy az apostolok egymás közt az egyházi

¹⁾ A kolozsvári nagy templom, mely Zsigmond király alatt épült a XV. században. — V. K.

elsőségről vetélkedtek, minekelőtte azt kérdék mennyei mes-teröktől: kit vélsz nagyobbnek lenni mennyek-
nek országában? Erre tehát úgy kell felelnünk, a mint
megfelele Krisztus urunk a mai evangéliumban. Nem is ve-
szek én ma más tárgyat rövid beszédemnek, hanem ezen fe-
leletnek megfejtését és további megfontolását. Nem élt soha
emberi testben e földön sz. Mihály, hogy az ő erényeit ma-
gasztalhassuk és az embereknek például a követésre kite-
hessük; de élt az emberré lett Istenfia, hogy minket mind
szavával, mind cselekedeteivel oktasson; fogjunk tehát hozzá
az ő szent igéjének fejtegetéséhez.

Kit vélsz nagyobbnek lenni mennyeknek
országába? Már mondtam, hogy az egyházi elsőségre
néztek ezen kérdéssel az apostolok, ily gyarlók valának ők
is még akkor a tökéletességben; ha pedig meg volt a nagy-
ravágyás azokban is, kik mindenöket elhagyták vala Krisz-
tusért: mennyivel könnyebben belopja magát az annak szí-
vébe, ki mindennel bővelkedik? Ha meg volt Krisztus isko-
lájában: hová nem ágaskodik az, ki a józan okosságot sem
hallgatván, egyedül a világ leczkójét járja? Tűrhetőbb mégis
a fenhéjázás a világban, mely a kevélység országa, mintsem
a szent helyen, a hol az alázatosság az ember hitvallása.—
Tanítványinak kérdésére előbb cselekedettel felelt Üdvözítőnk,
mert magához híván egy kisdedet, közikbe ál-
lítja, a miből már is érthettek; de szóval is felele mond-
ván: bizony mondom nektek, ha meg nem tértek
és nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek
be mennyeknek országába. Már itten az örök bol-
dogságot érti mennyeknek országán Üdvözítőnk, és erkölcsi
megváltozást, a kisdedi állapotra való visszatérést kívánja
tanítványaitól is, tőlünk is, hogy oda bemehessünk. Oh mily
sok gyermek van a megélemedett emberek közt is; gyerme-
kek ők a játék-szeretésben, a változandóságban, a nyalánk-
ságban, az apróságon való kapkodásban, az ügyetlenségben,

cziczomáskodásban, még száz esztendőös gyermeket is emleget a szentírás. De mit ért Urunk, midőn kívánja, hogy olyanok legyünk mint a kisdedek? Azt, hogy legyünk ártatlanok, mint ők; őszintesek, egyenes-szívűek, alázatosak, könnyen taníthatók, mint ők; gyermeknek lenni tehát némely dolgokban hiba, némelyekben tökéletesség.

De még nincs meg a felelet azon kérdésre, ki a nagyobb? Most következik az is: valaki magát megalázza, mint e kisded, az nagyobb mennyeknek országában. Csodálatos felelet! kisdedeknek kell tehát lennünk, hogy nagyok lehessünk; le kell bocsátkoznunk, hogy felemeltessünk. Ne féltse azonban senki se rangját, se vagyonát, se személyes derékségét, nem kívánja az alázatosság, hogy kisebbek legyünk, mint vagyunk, elég kicsinyek leszünk, ha olyanoknak ismerjük magunkat, a milyenek vagyunk és nem elébbvalóknak; hát ha még Isten adományának ismerjük mindazt, a mik vagyunk? Ily könnyűnek látszik az alázatosság; nem teszen ő változást a mi állapotunkban, hanem csak magunk felől való ítéletünkben; nem akadályoztatja rendes növésünket, hanem csak rendetlen ágaszkodásunkat; ily könnyűnek látszik az alázatosság: és mily ritka mégis! Pedig valósággal, a ki megalázza magát, az nagyobb nem csak amott fönn mennyeknek országában, hanem itt is a földi anyaszentegyházban; az nagyobb még a világban is; az nagyobb önmagában; mert mélyen levén megvetve az ő talpköve, magasra megy és állandó az ő tökéletességének épülete; nagyobb az Isten szemeiben, ki felséges levén, az irás kitétele szerént, az alázatosakra tekint, a kevélyeket távolról szemléli; nagyobb az okosabb világ ítélete szerént is, mely el tudja választani a valóságot a szintől, és megkülönbözteti az embert a reáarakott ruhától, czimtól és fényességtől.

Minekutána megfelelt Üdvözítőnk az apostolok kérdésére, és velök együtt minket is alázatosságra intett, tovább

megyen és tanít, miként kelljen magunkat viselnünk a kisdedek iránt: a ki befogad, úgymond, egy ilyen kisdedet az én nevemben, engem fogad be. Mit ért itt Urunk a kisdeden? A természetes kisdedet is ugyan, de azt is, a ki kisdéd alázatosságból, ártatlanságból, jámborságból. Mit ért a befogadáson? A tanítást, vigasztalást, táplálást, szállásadást és mindennemű segítséget. Mily boldog a jótevő keresztény! Krisztusnak adakozik ő, Krisztussal teszen jót, midőn Krisztus kisdéd hiveit gyámolgatja. Melyik gazdag vendégel meg oly nagy Urat, mint midőn a könyörületes szív megenyhíti Krisztust egy jámbor szegénynek nyomoruságos személyében? — De utána veti azt is Üdvözítőnk: a ki pedig megbotránkoztat egyet a kisdedek közül, kik bennem hisznek; itt már nem mondja: engem botránkoztat meg, mert meg nem botránkozhatik, meg nem eshetik az ő isteni tökéletessége, hanem azt mondja: jobb volna annak, hogy egy malomkő köttessék a nyakára és elmerítettessék a tenger mélységébe. Azaz: kevesebb rossz valakinek akármily kínos és erőszakos halállal is elveszni, mint egy ártatlant gonoszságra vezetni; mert a kínos halálra következhetik egy örökké boldog élet; de mi követi a botránkoztató életet, ha nem egy minden halálnál keservesebb örökkévalóság? Ha pedig ily átkot hoz magára, ki gonoszra vezet egy ártatlant, mit várhat az, ki sokakat megejt, és talán botránkoztatására van az egész népnek? Jaj a világnak a botránkozások miatt és pedig hányféle jaj? A botránkozás által megvesztegettetik az erkölcs, elterjed a gonoszság az emberek közt, mint a rühös juh által a nyavalya, ez egy jaj; a megvesztegettetett erkölcsöt nyavalyák, inségek, háborgások, belső nyughatatlanságok követik még ez életben: ez már kettőztetett jaj; a gonosz életet többnyire gonosz halál váltja fel, a megátalkodott lélek bűneinek ideig tartott kedvetlen következtéseiből soha el nem végzendő kínokra általmegyen: ez a legkeservesebb jaj, örökös jaj.

Jaj, úgymond Krisztus Urunk: mert szükség, hogy botránkozások jőjjenek, mindazonáltal jaj annak az embernek, a ki által botránkozás jő. Talán keménynek látszik ez a mondás, KK! talán nem éri fel valaki, miképen lehessen vétkes a botránkoztató, ha szükségképen meg kell lenni a botránkozásnak? De vegyük fel, mit teszen itt ez a szó: szükséges? Csak azt, hogy elkerülhetetlen; azt, hogy ily hajlandó levén a roszra, mégis ily kevés vigyáztán magára az ember, nem lehet a világ botránkozás nélkül; de következik-e ebből, hogy nem vétkezik, a ki botránkoztat? Csak úgy szükséges a világon a botránkozás, mint a lopás; ha kiteszünk egy erszény pénzt az ablakra, bátran elmondhatjuk, hogy szükségképen ellopja valaki; mégis jaj annak, a ki lop, e szerént jaj annak is, a ki botránkoztat; jaj amannak; mert nem kényszerítette őt senki a lopásra; jaj ennek is, mert nem volt szükség neki, hogy botránkoztasson. Jaj annak az embernek, a ki által jő a botránkozás. Istenem! mily sokakra nem terjed ki ez a jaj! Jaj e szerént azoknak a nagyoknak, kiknek példájokra, vagy talán parancsolatjokra is gonoszságot követ el a kisebb, az alattvaló, a cseléd. Jaj azoknak a szülőknek, kiktől roszat lát vagy hall a gyermek. Jaj a fajtalanoknak, kik mézes beszéddei, ígéretekkel, ajándékokkal megejtik a vigyázatlan ártatlanságot. Jaj a semmihitűeknek, kik csufolódo beszédekkel, vagy mocskos írásaikkal kioltják az emberek szíveiből a hitnek és erkölcsnek becsülését; jaj általában mindennek, a ki egy, vagy másképen oka a jámborok megesésének; jaj az embernek, ki által botránkozás jő.

Jaj, úgymond Üdvözítőnk, és ennél a magában is sokat jelentő jaj szónál egyebet most nem is mond, hogy elirtóztasson minket a botránkoztatástól: hanem arra fordítja már beszédét, miképen óvjuk magunkat a botránkozástól. Eddig intett, hogy mást meg ne ejtsünk: most már tanít, hogy magunk meg ne essünk, akár a kezünk, akár a lábunk, akár

a szemünk botránkoztasson minket; mely három tag nevezete alatt három fontos leczkét ad nekünk. Ha a kezed botránkoztat téged, vágd el azt és vesd el tőled, jobb neked az életre bemenned bénán, mint két kezed levén az örök tűzre vettetned, ez egyik leczke. Vágd el tehát, oh keresztény! és vesd el magadtól mindazt, a mi a rosszra vezet téged, ha oly hasznos is az neked, mint a kezed; mondj le ama barátságról, mely téged korhelységre, vallástalanságra ingerel; küldd el ama hasznos cselédet, kivel kelletlenül tovább ment ismeretséged; hagyd el ama jövedelmes szolgálatot, melyben lelked vesztével telik erszényed. Oh hányféle kezecskét nem kell még levágni az embernek magáról! Vágd le ama fősvény kezet, mely oly rest a magáénak kiadására és oly serény a másénak elvételére; vágd le ama pazarló kezet, mely eljátszodja embertársad terhes munkáját, fertelmességre, fitogtatásra vesztegeti a szegénynek véres verejtékét; vágd le ama henyélő kezet, mely nem tud egyebet dolgozni a czifraság igazgatásánál. Vágd le, mert ily kezektől bénának lenni lelki épség; ily kezekkel épnek lenni örök tüzet érdemlő bénaság.

Ha lábad botránkoztat téged, vágd el azt és vesd el magadtól, jobb neked az életre bemenned sántán, hogy sem két lábad levén, az örök tűzre vettetned; ez a másik leczke. Mit teszen pedig botránkoztató lábunkat elvágni, ha nem oly helyekre nem menni, a melyeken veszedelmezzük erkölcsünket? Nem rossz magában a bál; de hát ha némely ifju személy nem úgy jó abból, a mint odament? Nem rossz a színház; de hát ha egy tüzes gyermek nem hoz egyebet haza onnan szívet gyulasztó szerelmes szikrácskákánál? Nem rosszak a kertek, egyéb mulató-helyek; de hátha valakinek a szépen zöldellő fák közt hervadni kezd ártatlansága? Nem rossz ez vagy ama ház; de hátha valakinek titkosabb intézetből esik látogatása, mint másoknak közönségesen? Vágd el ilyenkor botránkoz-

tató lábadat, oh üdvösségedet szerető lélek! jobb neked az örök élet szoros ösvényén sántitva is haladdogálnod, mint a veszedelem tágas útján nyargalnod. — Ha a szemed botránkoztat téged, vájd ki azt és vedd el tőled, jobb neked egy szemmel az életre bemenned, hogysen két szemed levén, a gehenna tüzébe vettetned; ez a harmadik leczke. Ki nem tudja pedig, mikor botránkoztatnak minket a mi szemeink? Ki nem tudja, mivel tölti meg az ember fejét a regények, a szerelmes vagy a hit ellen irt könyvecskék olvasása, és mily ártalmas tüzet nem gyúlaszt a szivben a mezítelen, a buja képek látása, akár a természettől legyenek azok festve, akár az ember ecsetétől? Vagyon e felett irigy szem, mely a más boldogságát szomorúan nézi; vagyon kancsal szem, mely a más szemében a szálkát is meglátja, a magáéban a gerendát sem; vagyon nyughatatlan szem, mely mindent akar látni és tudni felebarátja házánál is; vagyon hunyorgató szem, mely nyelv helyett szolgál a szerelemnek, és ki győzne előszámlálni minden botránkoztató szemet? Vájd ki az ilyen szemedet, oh igazán látni kívánó lélek! eljuthatsz a nélkül az Isten színe látására: ha meghagyod pedig azt, egyenes következtése a lelki vakság és vége a külső sötétség.

Minekutána ilyen leczkéket adott nekünk Krisztus a botránkozás ellen, visszatér megint a kisdedekre, vagyis az ő jámbor hiveire és így végzi beszédét: meglássátok, hogy meg ne vessetek egyet is e kisdedek közül; mert mondom nektek, hogy ezeknek angyalai mennyekben mindenkor látják az Atyám orcáját, ki mennyekben vagyon. Mintha mondotta volna: az Isten annyira becsüli a kisdedeket és az őt szerető jámbor embereket, hogy kinek-kinek angyalt rendel őrzésére; vigyázatok tehát, meg ne vessétek, ne csufoljátok, rosra ne vezessétek, ne nyomorgassátok őket, ha annál alábbvalók is ők a világ szemei előtt. De Krisztus Urunk ezen szavaiból né-

mely megjegyzésre méltó igazságok következnek, KK! Következik, hogy az embereknek őrző angyaluk vagy on, a mit más helyeken is bizonyít a szentírás; ismerjük meg tehát lelkünk méltóságát, és ahhoz képest szabjuk életünket. Következik, hogy az angyalok testetlenek, csupa lelki valóságok; mert mennyekben vannak; csak a képirók vagy faragók adtak nekik emberi alakot, mivel emberi ábrázatban jelentek meg az embereknek; ők adtak az angyaloknak gyermeki alakot az ártatlanság jelentésére; az arkangyaloknak ifjui magasabb képet elébbvaló rangjok ábrázolására; ők mindakét résznek szárnyakat, mivel az Isten követségében gondolati serénységgel eljárnak; ők, a mesteremberek, adtak a gonosz léleknek is egy rút testet, farkat, szarvat; mert egyébként úgy van, a mint a közmondás tartja: hogy nem olyan az ördög, a mint rajzolják; ő is csupa lélek. Csupa lelkek levén az angyalok, következik tovább, hogy ők a mennyei Atyának orcáját nem úgy látják, mint mi egymásét, mert nekik sincsenek testi szemeik, az Istennek sincsen testi orcája; értelemmel látják tehát a főértelmet, az Istent, és ez adja nekik azt a boldogságot, melyet a földön nem csak a szem nem lát és a fül nem hall; de az emberi szív is meg nem foghat; értelemmel látják igenis, de az a kitétel, hogy az Isten orcáját látják, az ő méltóságukat jelenti; valamint egy földi király szolgálói között azok elsők, kik az ő szeme, az ő széke előtt állnak. Következik végtére, hogy az angyalok akkor sem szünnék meg a mennyei örömtől, mikor a földre küldetnek; mert az Isten orcáját mindenkor, félbeszakadatlanul látják. Oh boldog lelkek, mikor jutunk mi hozzátok e siralom völgyéből? Oh Isten színét mindenkor látó csupa lelkek, meddig fogunk mi még viaskodni a világ piacznán a mi romlandó testünk indulatival, vágyódásával, szükségeivel, fájdalommal? Nem messze van szabadulásunk napja, KK! Váljunk azalatt kisdedekké alázatossággal, ártatlansággal, őszinteséggel. Ne botránkoztassunk senkit példánkkal, beszédünk-

kel, ajándékunkkal, incselkedésünkkel; sőt, ha más akarna is minket botránkoztatni, vágjuk le magunkról a vétket mivelő kezét, és a rossz úton jární szerető lábát; vájjuk ki a meg-ejtő szemet; távoztassuk a gonoszra vezető látásokat, hogy midőn elbomlik a mi halandó részünk, tisztán juthasson a mi lelkünk ama legtisztább mennyei lelkekhez. Ámen.

Minden szentek napjára.

Evangelium sz. Máté 5, 1—12.

Nevezetes a nap, melyet ülünk; nevezetes az evangelium is, melyet hallánk, KK! Nevezetes a nap; mert minden dicsőült szenteknek, minden mennyei lelkeknek tartjuk ma egyetemben emlékezetöket; nem ugyan, mintha nekik szükségök volna a mi tiszteletünkre, hanem mivel nekünk hasznos az ő tökéletességök és jutalmuk által az erkölcsös életre ösztönöztetnünk. Nevezetes az evangelium, mert rövid foglatban előadja itt Üdvözítönk az erkölcsiségnek mind főbb részeit, mind jutalmát, vagyis mind a szent életnek mineműségét, mind az abból származó boldogságot, és megmutatja, hogy szentnek és boldognak lenni mindegy. Jertek, KK! fontoljuk meg bővebecskén azon nyolcz boldogságot, melyeket futólag hallánk az evangeliumban, és ez legyen mai elmélkedésünk tárgya. Egy magas hegyen ülve tanítá ezeket Krisztus: emelkedjünk fel mi is egy kevésbé a földiekről ezeknek megtanulására; midőn kinyitá szent száját, hozzá járulának tanítványi: közelítsünk mi is hozzája figyelmetes lélekkel, és őszinte szívvél vegyük Isten oktatásait.

Boldogok a lelki szegények; mert övék mennyeknek országa. Kik ezen lelki szegények? Vajjon a szűkölködök-e? Nem mindnyájan; mert többnyire irigy szemmel nézik mások vagyonát és szegények levén tehetségekben, gazdagok kivánságokban. Vajjon a bővelkedök-e? Ezek

sem mindnyájan; mert ritka közölök, a ki pénzével együtt ne zárta volna ládájába az ő szívét. A lelki szegények tehát azok, a kik nem ragaszkodnak a mulandó jókhoz; igazságosak azoknak keresésében; mértékletesek és könyörületesekek költsésében; engedelmesek, ha Istennek úgy tetszik, elvesztésében; mely szerént lehet valaki kárhozatosan gazdag, ha semmije nincs is, azzá teszi őtet az ő kívánása, az ő irigyszeve: lehet ellenben valaki lelki szegény, ha sokkal bir is, azzá teheti őtet az Istent a mammonnál, az erényt a pénz-nél, a mennyieiket a földieknél előbb becsülő lelke: lehet tehát lelki szegény a koldus is, a király is; a szív határozza meg itt a dolgot, nem a külső vagyonnak különbsége. Tudván már, kik legyenek a lelki szegények: lássuk, miért mondatnak boldogoknak? Mert övék mennyeknek országa. Övék igenis az a sem szem nem látta, sem fül nem hallotta örök dicsőség, melyet készített Isten az őtet szeretőknék; boldogok lesznek ők valaha, midőn a testnek börtönéből oda kiszabadulnak. De nem boldogok-e ők már most is? nincs-e nekik e földön is bizonyos mennyországuk? Vagyon, KK! vagyon az, hogy legalább mentek ők a gazdagság iránti törekedéstől és emésztő gondoktól. Kevéssel megelégedni, az isteni gondviselésen megnyugodni, mekkora boldogság ez a szegénynek! A máséra ásitó szegényre nézve pokol ez a világ; mert kívánja mindenfelé, a mit lát, és nem birhatja, a mit kíván: ilyen poklot költöttek a régi költők Tantalusnak; mindenkor előtte állottak a legízesebb ételek, és valahányszor izlelni akart belőlök, mindenkor eltávoztak előle. A gazdagság közt lelki szegénynek lenni, a kívánságot a birtoknál keskenyebb határok közé szorítani, mekkora boldogság a tehetősnek! A telhetetlent nem engedi nyugodni az ő kincse; mert a mint növekedik pénze, növekedik gondja is és a többnek szomjusága. ¹⁾ Kövessük tehát Krisztus in-

¹⁾ „Crescentem sequitur cura pecuniam
Majorumque fames.“ — Horat.

tését, KK! nem kívánja ő, hogy a szegény ne igyekezzék meglépesedni; nem, hogy a gazdag a tengerbe vesse pénzét, mint egy régi bölcsész: csak szívünknek helyes járását kívánja; a szív tehet minket lelki szegényekké, a szív boldogokká.

Boldogok a szelídek, mert ők birják a földet. Nem minden úgy tetsző jámborság valóságos szelídség, KK! Vagyon természetes szelídség, mely elmebeli tompaságból vagy a testnek lomhaságából származik; ennek csak magában tekintve nincs érdeme az Istennél, haszna sincs az emberek között. Vagyon mesterséges, tettetett szelídség, mely judási csókokat osztogat, hogy eláruljon; nyájasan lebecsül, hogy felünkbe hágjon; úgy teszen, mint a róka a mesében, mely a hollót addig dicsérte, míg a sajtot annak szájából kicsalta. Valóságosan, keresztényi módra szelídek azok, kik senkinek nem vétnek, senkit sem hirenevében, sem személyében, sem vagyonában meg nem sértnek, sőt megszegik komor kedvöket, és őszinte kellemetes magukviselésével igyekeznek vidámságot önteni minden velök társalkodó emberbe. És nem méltán mondja-e Üdvözítőnk, hogy ők birják a földet? Birják ők a maguk szívöknek földét, mert nem adnak abban helyt a hebehurgyás indulatosságnak, és már csak ezzel is annyival boldogabbak ők a zenebonálkodóknál, a mennyivel kellemetesebb a szép, csendes idő a fergetegnél. Birják ők mások sziveinek földét is, mert jó barátok levén, jó barátokat szereznek, és kellemetesek levén, kedvet nyernek. Birják ők a tulajdon értelemben vett földet is, és épen ők birják legbátorságosabban; mert legkevesebb bántódása annak szokott lenni, a ki senkit sem bánt; holott a ki másokat nyughatatlanít, maga sem élhet nyugalomban. Birják ők végtére amaz élőknek földét, amaz örökös országot, a hová várja őket szelídségökért a szelíd Jézus.

Boldogok, a kik sirnak, mert ők megvigasztaltatnak. Oly jótévő tudniillik a vallás, hogy boldogsá-

got hint a sirás közé is. De nem mindnyájan boldogok; mert nem mindnyájan vigasztaltatnak meg, a kik sirnak. Sirnak sokan a játékban elvesztett pénzekben, a rendetlen életben megromlott egészségökön, tobzódva elpazérlott vagyonukon és becsületökön: és ki tartotta valaha az ilyeneket méltóknak a vigasztalásra? Sirnak sokan vétkek nélkül esett kárukban, bűnnel nem keresett nyavalyájokon, nem érdemlett világi inségökön: gyámolíthatja az ilyeneket a keresztyény jótevő, de belső vigasztalást csak a Krisztus szenvedéseit meg-meggondoló elme, csak az Isten akarátján megnyugvó szív adhat nekik. Sirnak sokan házastársuk, gyermekök, barátjok, pártfogójok halálán; oly könyhullatás ez, melyet a természeti gyöngédség facsar ki, megszenved az okosság, enyhít a vallás, elszáraszt az idő. Sirnak végtére, legalább némelyek, bűneiken, és azok boldogok tulajdonképen, a kik ezen okból sirnak, ha türedelmes szívvel sirnak, ha megszűnnek többé elkövetni azt, a miért sirnak; ily könyekkel öntözi vala Urunk lábait a bűnös Magdolna; ily könyeket ejt vala a Mesterét megtagadott szent Péter, midőn Urunknak egy tekintésére magához tére, és kimenvén a pitvarból, keservesen síra. Ha ilyen a mi sirásunk, KK! megvigasztal minket szent országában az a kegyes Isten, a ki nem akarja a bűnösnek halálát, hanem inkább, hogy megtérjen és éljen; de már ez életben is nem nagy vigasztalás-e a terhétől megkönnyült lelkiismeret, az Istennel helyreállott békeség, a halál bátor várhatása? A nagy bűnösből szentté vált bölcs Ágoston tulajdon tapasztalásából mondja, hogy édesebbek a megtérő léleknek könyhullatási, mint a bolondozó világnak minden mulatsági. ¹⁾

Boldogok, a kik éheznek és szomjuhozzák az igazságot, mert ők megelégtettek. Az igazságon itt minden keresztyényi tartozásoknak teljesítését, a feddhe-

¹⁾ „Dulciores sunt lacrimae animae poenitentis, quam omnia spectacula mundi insanientis.“

tetlen életet, az erkölcsi tökéletességet kell értenünk, KK! annyit teszen tehát az igazságot éhezni és szomjuhozni, mint általában az erkölcsös, a szent életben való előmenetelt kívánni és ohajtani. Oh boldog kívánság! Oh emberhez illő éhség és szomjuság! Éhezi, szomjuhozza az ember az aranyat, és hányadik telik be vele? Éhezi, szomjuhozza, a méltóságot, tisztséget, és hányadik elégítettik meg? Ellenben megelégtettünk a lelki jónak éhségében és szomjuságában, ha azt voltaképen kívánjuk; mert meg levén Isten részéről a kegyelem, tőlünk függ bűneinket elhagyni, tőlünk a jót elkezdeni és abban növekedni, tőlünk — egy szent atya kifejezése szerint — az, hogy még ma Isten barátivá legyünk. De ha voltaképen kívánjuk, mondám, mert úgy tetszik, hogy minden ember éhezi és szomjuhozza lelki jobbulását, azonban csak olyan nagyobb részének éhsége, mint a betegé, a ki ételt kíván, és mikor oda viszik, eltaszítja magától. A ki igazán éhezik és szomjuhozik, nem sajnál semmi fáradságot, hogy ételre, italra találjon; a ki voltaképen éhezi, szomjuhozza üdvösségét, kész odahagyni a rozszra vezető alkalmatlanságot, kész mindent megtenni, mindent eltérni erkölcsi jobbulásaért.

Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmaságot nyernek. Az t. i. az isteni végzés, hogy a mely mértékkel mérünk mi másoknak, ugyanazzal mérjenek nekünk is. Mily kegyes az Úr, hogy azon kevés jóért, melyet mi felebarátunkkal tehetünk, bőséges irgalmával megfizet! Az Istenét adjuk, akár kenyeret, akár ruházatot, akár más segítséget adjunk embertársunknak, és mégis úgy fizet meg, mintha a magunkét adtuk volna; úgy fizet meg egy pohár vizért, mintha sokat adtunk volna, csak az ő nevében és ne emberi tekintetből, ne is csupa természeti könyörületességből adjuk. Könyörülj tehát embertársadon, oh ember! mulandó javaidból, hogy rajtad is könyörüljön az Isten az örökkévalókban.

Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent. Tiszta szívnek közönségesen az őszinte, a félre nem faragó, egyenes szívet szoktuk hívni; nem is ok nélkül, mert semmi az emberi szívet inkább be nem mocskolja, mint a tettetés, a ravaszság, a kétszínűség. Azonban az őszinteségen kívül még egyéb is kivántatik a tiszta szívhez. Kivántatik t. i. hogy kitakarítva legyen minden vétkes szokásból, hogy **fel** legyen ékesítve isteni és felebaráti szeretettel, és minden keresztény szent indulattal. Az ily értelemben tiszta szívűek azok a boldogok, KK! a kik meglátják az Istent; tiszta szem látja meg t. i. a testi tárgyakat: tiszta szív a testetlen, az érzékek alá nem eső Istenséget. Úgy vagyon, látják ők az Istent, és pedig néminemüképen már ez életben is önnönmagukon, mert egészséges vagy beteges állapotjokban, gazdag vagy szűkölködő voltukban, örvendetes vagy szomorú óráikban, mindenütt megismerik a Mindenhatónak reájok kiterjesztett atyai karját. Látják ők az Istent az ő munkáiban, ebben az álmélkodtató természet könyvében; legyen tél vagy nyár, eső vagy szárazság, békeség vagy háború, áldás vagy csapás, mindenben imádják ők a mindenre gondot viselő nagy Úrnak bölcsességét. Végre, meglátják ők az Istent holtuk után az ő dicsőségében, nem már homályban és tükörben, mint most, hanem színről színre, a mint van; és ez az, a mi örökre, a mi tökéletesen boldogítja őket. Tapogassuk meg itt belső részeinket, KK! lakik-e azokban oly tiszta szív, mely méltó legyen az Istent meglátni? Ah felettébb nagy okaink vannak, hogy így könyörögjünk a megtérő Dáviddal: „Új szívet teremts bennem, Istenem! és igaz lelket újíts az én belsemben.“

Boldogok a békeségesek, mert Isten fiainak hivattatnak. Békeségeseknek mondattatnak, a kik készebbek boszuságot szenvedni, mint az egyességet felbontani; valamint t. i. szelidek azok, kik senkit nem bántanak; úgy békeségesek azok, kik bántóiknak megbocsátnak; mert

megbocsátván, elejét veszik az izetlenségnek, veszekedésnek, gyűlölségnek, megoltják a tüzet még szikrájában. Drága jószág, miért vagy te oly ritka az emberek között? Nem elég-e egy szó, hogy valakit egy szál kardra, vagy egy pár piztolyra kihivjon némely szeles esztelen, ki azt véli, hogy lehet a becsületet fegyverrel védelmezni? Nem elég-e egy csekélység, hogy hosszas pert indítsunk és tiz annyit költsünk és költessünk? Nem elég-e egy gondolatlan cselekedet vagy mondás, hogy halálos ellenségeskedést kezdjünk és egész házakat, családokat gyűlölségbe keverjünk? És mégis azt mondjuk az Istennek naponkint: Mi atyánk! holott az Isten megenged a bűnösnek, befogadja ellenségét, és csak azok igazán az ő fiai, kik követik atyjokat ezen jószágban, vagyis a békeségesek. A mi több, azt kérjük az Istentől naponkint: „Bocsáss meg nekünk, miképen mi is megbocsátunk“, holott mi egy perczentést sem akarunk elengedni. Próbáld meg egyszer, oh veszekedő ember! egyszer legalább hallgasd el a boszuságot, tapasztalni fogod, ha nem hiszed, hogy ez életben is boldogabbak a békeségesek a boszuálólónál.

Boldogok, a kik üldözést szenvednek az igazságért, mert övök mennyeknek országa. Ez az utolsó boldogság, a szenvedők boldogsága, KK! de nem minden szenvedőké; meg kell különböztetnünk a szenvedésnek tárgyát, okát és módját. Tárgya az üldözés: boldogok, a kik üldözést szenvednek; és ki az, a ki egykor vagy máskor ne szenvedne? Nem üldöz ma nálunk a pogány; de nem üldözi-e, oh fájdalom! a keresztény a keresztényt? nem üldözi-e a gonosz nyelv, a ragadozó kéz, az irigy szív? Nem üldözi-e az embert legalább az ő heves indulatja és helytelen vágyódása? Szent Pál szava az: hogy mindnyájan, kik szentül akarnak élni Krisztusban, üldözést szenvednek. De nem elég üldözést szenvedni, a boldogító szenvedésnek oka az igazság: bol-

dogok, a kik szenvednek az igazságért, azaz: a hitért vagy erényért, a jámborságért, vagy kötelességek teljesítéseért Ellenben, a kik bűneikért büntetődnek, igazságosan szenvednek ők, nem az igazságért. De az igazságért sem elég szenvedni, ha nincs meg a szenvedésnek módja, t. i. az Isten akaratján való megnyugvás, a békeségestűrés, a mi szenvedéseinknek Krisztus szenvedéseivel való egyesítése. Sokszor, úgy látszik, hogy készek volnánk a hitért letenni életünket, s azonban békételenkedünk, ha az Istenért valamicskét fel kell áldoznunk vagyonunkból, nyugodalmunkból, kedvtöltésünkben; pedig a ki kéntelen szenved, csak annyi az ő érdeme, mint annak, ki azért böjtöl, mert nincs mit egyék.

Nincs keresztény, a kit ne illette ez a szenvedésre való bátorítása Krisztus Urunknak; különösen illette az mégis az apostolokat, úgy mint a kik az evangeliumért majd szidalmazásokat és számkivettetést, börtönt és verést, sőt kínos halált is valának szenvedendők; és ez az oka, KK! hogy miután általában hirdette a nyolcz boldogságot Üdvözítőnk, a nyolczadikat különösen az apostolokra alkalmaztatta és így szólította meg őket: boldogok vagytok, mikor szidalmaznak titeket és üldöznek titeket, és hazudva minden rosszat mondanak ellenetek énérettem. Örüljete és vigadjatok; mert a ti jutalmatok bőséges mennyben. Jutalmat ígér itt Krisztus az apostoloknak és velök együtt az igazságért szenvedőknek; mert tudta, hogy akár mint túrközik is a bölcsész, csakugyan a nehéz virtusra (erényre) jutalom nélkül csak a szépség által nem mozdul az ember, sőt restelli ingyen jó lenni, ¹⁾ hát még kárával? Jutalmat ígér az emberi természetnek Alkotója és azért legjobb ismerője, és minemü jutalmat? Világ, világ! te sokat ígérsz és keveset adsz, e mellett mind földi, mind itt hagyandó jók, a miket adsz: el-

¹⁾ Ipse decor recte facti, si praemia desint,
Non movet, et gratis poenitet esse probum. — Ovid.

lenben az Istent szeretőknek jutalma bizonyos jutalom, mert a Mindenható és nem hazudható ígérte; bőséges jutalom, mert az Isten maga az ő bérök, a kiben mindent feltalálnak, a mit kívánnak, hogy ne legyen nyughatatlanságuk, de kívánják is mindenkor, a mit birnak, hogy ne legyen unalmok; végre mennyei jutalom, azaz: örökké tartandó öröm. Oh hány millióval nem szaporodott már e földről amaz Istennek szent városa! Oh mily megszámlálhatlan sereget nem küldött már oda a lelki szegénység, a szelidség, a töredelmes sirás, az igazságnak éhsége és szomjusága, az irgalmaság, a tisztaszívűség, a békeséges lélek, a csendes szenvedés, egy szóval: a keresztényi erkölcs? Vessünk véget gonosz szokásainknak, kezdjük a szentek nyomdokait követni, KK! nincs a földön is minden jutalom nélkül az erény, inkább boldogít ő a bűnnél, mennyekben pedig bőséges lesz ennért a mi jutalmunk. Ámen.

ALKALMI BESZÉDEK.

Új év napjára. ¹⁾

Néhai SZABÓ JÁNOSTÓL.

Várjuk vala a békeséget és nem lön meg a jó; meggyógyulásunk idejét és ime a félelem! — Megismertük Uram a mi istentelenségünket; mert vétkeztünk neked! Jerem. 8, 15. — 14, 20.

Miután Istennek három főbb ostorait éreztük; miután háboru, döghalál és szükség által szorongattattunk a tavalyi szerencsétlen esztendőben: számot tartánk vala boldog időkre, várjuk vala a békeséget, várjuk vala meggyógyulásunk idejét, KH! És valóban jól is kezdette az esztendő. Isten kegyelmességéből elmulék a háboru, megszűnék a döghalál, és a tavasz, oh mily nagy reménységgel biztat vala a szép tavasz! Azonban, hogy állunk ma az esztendő végén? Nem lön meg mind az a jó, melyet várunk vala a békeséggel együtt; várjuk vala egész meggyógyulásunk idejét, és ime a félelem a szegény emberre nézve az éhenhalástól! Vetettünk és keveset arattunk; kapáltunk és nem szürtünk. Oh bár mondanók a siránkozó prófétával: megismerjük Uram istentelenségünket; mert vétkeztünk neked.

Világ, világ! Siránkozol te a mostani idők nyomorúságán és meg nem ismered azoknak gonoszságát; vádolod az elemeket és elnyomod szivedben a kis bíró vádolásait; szerencsétlen vagy a büntetésért és még szerencsétlenebb a bűn meg nem ismeréseért. Emelkedjünk fel a testi okoskodás alacsonyágából, KH! gondolkodjunk keresztény módra ezen mostoha esztendők inségéről, a köznyomoruságról. Ismerjük és valljuk meg, 1) hogy mi azokat megérdemlettük bűneinkkel;

¹⁾ 1815-ki új év napjára.

2) nem enyhítjük jó erkölcsünkkel; 3) nem igyekszünk elfordítani könyörgésünkkel. Három szomorú igazság; de mind a három a tapasztaláson épült valóságos igazság. Hallgassuk békével, hallgassuk üdvösséges megilletődéssel.

I. RÉSZ.

Hogy a közcsapások Isten ostorai, hogy a terméketlenség a bűnök büntetése, régi mondás, de talán mégis igaz mondás, KH! Legalább az ó szövetségben így szól vala az Isten az elfajult néphez: megkezdettelek téged verni veszedelemmel a te bűneidért, vetni fogsz és nem aratsz. ¹⁾ Mit mond a természetes okosság, melynek helye van az új törvényben is? Azt-e, hogy ha áprilisban nyár vagy, májusban tél, aratáskor esőzés, késő őszszel szárazság, ez mind vak történet? Oh ember! ha te más lakhelyet készítesz marhádnak, mást majorságodnak, mást madaradnak, mindenikének az ő természetéhez alkalmaztatván hajlékát: ne tartsd magadnál gondatlanabbnak a bölcs Teremtőt; oly embert tett ő szent Felsege lakóul a földre, kibe belé van vetve az erkölcsiség magva; oly embert, ki nem csak megkülönbözteti a jót a rosztól, hanem szabad akarattal választ is a között, a mi gonosz és a mi helyes; oly embert egy szóval, ki jutalom által ösztönöztetik a jóra, büntetés által rettentetik a rosztól. Ő tehát az a mindentudó, ki magunk viseletét öröktőlfogva látta, lakhelyünknek mivoltát és az egész természetnek folyását hozzánk alkalmaztatta, hogy gonoszságunknak a sanyaruság lenne büntetése is, orvosága is egyszerűsmind. Olvassuk a szent történetekben, hogy a vesző kigyóvá változott, és Mózes futott tőle. Az a mennyei bölcs atya, kinek kenyér van egyik kezében, ostor a másikban, midőn közcsapásokkal látogat minket, mint annyi kigyót, veszővé változtat, hogy távozzunk tőlök. Érezni kell t. i. a bűnösnek,

¹⁾ Mikeás 6, 13.

hogy rossz és keserves dolog neki, ha elhagyja Istenét és nincs nála az Úr félelme. ¹⁾

Úgy, de akármily megvesztegetett is a világ, annyi mégis az istenfélő, annyi az ártatlan, és nemde őket éri inkább a csapás, a szükölködés? Annyi az istenfélő, annyi az ártatlan! Ki beszél így, KH! Oh ti jámbor lelkek kisdéd serege, ti bizonynyal nem. Ti megvalljátok az apostollal, hogy ha azt mondjuk, hogy bűnünk nincsen, minmagunkat csaljuk meg, és igazság bennünk nincsen. ²⁾ Ti tudjátok, hogy a csapás próbája is lehet az állhatatos szívnek, megtartó eszköze a tiszta erkölcsnek. Az istentelen, az istentelen vet reátok, hogy inségét valahogy büntetésnek ismerni ne kényteleníttessék; mert úgy akarna menekedni nyomoruságától, hogy el ne hagyja gonoszságát. Annyi az istenfélő, annyi az ártatlan! Miért beszélünk így, KH! Nem látjuk-e inkább, mennyi a gonosz életű, mennyi az istentelen? Volt-e valaha kevesebb becsben a vallás és isteni tisztelet? Volt-e még a pogányoknál is gyakorabb a házassági hűségnek megszegése? Volt-e oly istentelen az ember szája, hogy a férfiak új káromkodást kezdjenek, mivel az előbbent már az asszonyok is széltében szórják? Mit mondjak az ifjuságnak áhitatlan és fajtalan dőlczegségéről? Az emberi kor álnokságáról, erőszakos hatalmaskodásáról, a véneknek a zsidókét felülmuló uzsoráskodásáról? Nem kiált-e az égbe itt az Ábel vére az elnyomott atyafiságban: ott a munkások, a cselédek bére, a hitelezők tulajdona; itt a vérek közti való fertelmesség: ott a természet ellen való gonoszság? Oh törvények szentsége, hány hamisságot fedez el a te szép palástod! nem fedezi el ama mennyei törvényszéken. Oh sötét éjszakák, hány istentelenséget takar el a ti homályotok! nem takarja el a mindene-

¹⁾ Jeremiás 2, 19.

²⁾ Sz. János.

ket látó előtt. Ismerjük meg, ismerjük meg, KH! a mi istentelenségünket, mert vétkeztünk az Úrnak; valljuk meg, hogy jelenvaló inségünket megérdemeltük bűneinkkel.

II. RÉSZ.

Ismerjük és valljuk meg másodszer azt is, hogy mi a mi érdemlett inségünket nem könnyebbitjük erkölcsünkkel. A mennyire t. i. tapasztalt dolog az, hogy a hideget, meleget egy inkább tűri, mint más; és azonegy kedvetlen esetben egyik sir, a más haragszik, a harmadik nevet, kiki az ő természete, érzése, gondolkozása szerént: épen annyira bizonyos, hogy a közcsapásokat is legalább enyhíthetnők helyes magunk alkalmaztatásával. Mennyit nem tenne p. o. ha a jelenvaló szükölködésben kiki megvonná magát és a kényeségről lemondván, megelégednék a szükségessel? Mennyit nem könnyítené a szegénynek terhét csak az is, ha látná, hogy most a gazdag sem dúskál, mint azelőtt? Hát ha még ez amannak szükségére fordítaná, a mit a maga gyönyörűségétől megvon! Oh de mikor úgy élünk, mint a korinthusiak, hogy egyik éhezik, a másik részeg; mikor az egyik a mostani pénztelenségben is czifra, a másik mezitelen; mikor nem telik úgy az erszény, mint azelőtt; mégis úgy meg kell lenni a vendégségnek, mint azelőtt; a játéknak, időöltetésnek, a fényüzésnek, mint azelőtt: akkor nehezítjük magunknak is, szükölködő embertársainknak is az időnek mostohaságát.

Legtöbbet könnyítenénk pedig jelenvaló nyomoruságunkon, ha megjobbulnánk elkölcsünkben, ha megtérnénk. Mert, KH! ez életben kétféle büntetése van a bűnnek. Némelyek lelki, láthatatlan büntetések, u. m. a lelki vakság, a szívbéli megátalkodottság, az indulatok zabolátlansága, a földiekhez való ragaszkodás, az örökkévalóságnak megvetése; ezekben a bűn büntetődik a bűn által. Más büntetések testiek és érez-

hetők, mint a betegség, a kárvallás, az üldöztetés, a terméketlenség; ezekben az a cél, hogy a bűn megszűnjék a bűnnek keserves következései miatt. Ama lelki büntetések, noha az Isten igazságától jönnek és veszedelmesek: mégis nem hogy irtóznék tőlök, sőt kedvére nyugszik bennök a vesztére indult bűnös, mint a semmi fájdalmat nem érző halálos beteg. Ellenben ezek a testi büntetések, noha az Isten irgalmának munkái: mindazonáltal sirunk, rivunk alattok, mivel keservesen érezzük. Már ha ezen sovány esztendőkből külső, érezhető büntetésekkel érdekel minket az irgalmas Isten, köthe-tünk-e háthatós balzsamot sebeinkre, mintsem ha ostora alatt gonosz akaratumkat megváltoztatjuk és a szenvedés tüzes kemenczében bűneink salakjától megtisztulunk? Oh mekkora könnyebbülés, mily édes vigasztalás volna az, KK! ha az idén így beszélhetne az ember önmaga lelkével: Megcsalá igyekezetünket a föld, vékonyan termett a gabona; de én is megismerém az égi nagy gazdát, imádni kezdém a természet Urát, kit ezelőtt bővelkedésem napjain csak akkor említettem, mikor szent nevét káromoltam, vagy hamis esküvésre fölvettem. Megcsalá a szép tavasz, nem termétt bor; de én is elszokám ama rút részegségtől, a melyből nem hiszem vala, hogy kifeselhessek. Kifogytam a szükségesből, a ki azelőtt a nyálánságban is bővelkedtem; de én is le hagyék a kevélységről, a hivságról, a divatról; ember már előttem a szegény is, felebarátomnak ismerem már a nyomorultat. Elmulék házamnak régi fénye, bősége, elevensege; de én is kitisztítám lelkemnek házát; nem kell nekem többé ama trágár társaság, lemondottam ama botránkoztató ismeretségről, maradjanak el ama lelket-vesztő kedvtöltések, megbékéltem Teremtőmmel. Istenem! mily becsesek volnának a te csapásid, ha így beszélgethetne az idén magával a bűnös ember! KH! ne legyünk mi azok közül, kiknek ily szemrehányást teszen vala szent Ágošton: elvesztettétek szenvedéstekek gyü-

mölcsét; nyomoruságra jutottatok, és egyszersmind a roszban megmaradtatok. ¹⁾

III. RÉSZ.

Ismerjük meg még egy tetemes hibánkat, KH! valljuk meg végtére azt is, hogy mi az Isten ostorát magunkról könyörgésünkkel elfordítani nem igyekszünk. Mert a fiu sirva könyörög bocsánatért az atyjának vesszője alatt; a szolga megalázza magát, midőn érzi urának haragját; a gonosztevő irgalmat kér a biráktól: mely szerént, ha nem jutott is némelyikünknek eszébe az Isten boldog napjainkban; ha az együgyűekre biztuk is a templomot, a míg jól folyt dolgunk: legalább most szorongattatásunk idején megalázott szívvvel, töredelmes lélekkel kellene könyörögve csoportoznunk sujtogató atyánkhoz, mint hibázott gyermekeknek; a mi megbántott urunkhoz, mint vétett szolgáltnak; a mi igaz biránkhoz, mint bűnösöknek. Kiált, kiált az égbe a mi gonoszságunk és bosszúállást kíván az isteni igazságtól: tehát kiáltani kellene oda fel a mi imádságunknak is, hogy kegyelmet nyerjen az isteni irgalmasságtól. Azonban hol a mi részünkről az a megalázódás? hol az a megütődött szív, az a buzgó könyörgés, mely a Mindenhatónak haragját engesztelné, de a mi jobbulásunkat is eszközölné egyszersmind? Mózes vesszeje vizet fakaszt a kősziklából: és az Isten büntetéseinek vesszeje nem tud egy csepp töredelmes könyvet kifacsarni a mi szemeből; olyanok vagyunk, mint némely makaes gonosztevő, ki később két-három anyyi verést szenvedni, mintsem magát megaláznai és kegyelemért esedezni.

Miért nem hirdetnek hát könyörgést, — így beszélnek némelyek — miért nem járunk processiókat? Én Istenem! két-három könyörgő processiót járunk esztendönkint és kijelenik meg rajta? A papság kötelességből, a tanuló ifjuság

¹⁾ Perdidiſtis fructum miſeriarum veſtrarum; miſeri facti eſtis, et peſſimi permantiſtiſ. — S. Aug.

parancsolatból, néhány istenfélő asszonyosság ájtatosságból; a többi az ablakból nézi és talán neveti, legalább megveti ájtatosságunkat: ezért induljunk-e ki egyik szent helyről a másikra? — Miért nem hirdetnek könyörgést? Csodálatos kérdés! Hirdetik naponkint a templomok nyitott kapui, e hányan járnak? Hirdetik az anyaszentegyház szájai, a harangok, és hányan követik? Hirdeti az idején kívül jövő hó és fagy, a rendkívüli esőzés vagy szárazság, a terméketlenség; hirdetik az egymásnak kölcsönös szükölködéseket panaszlok, a város utczáin czellengő éhezettek, a falukból érkezett még retteneseb inségről szóló hírek; hirdeti a háboru, a katonaszedés, a segedelemkérés, a rosz árfolyam; könyörgést, megtérést, megalázódást hirdetnek mindezek: és a mi hidegségünk, azt mutatja a mi hidegségünk, azt a mi érzéketlenségünk, hogy mi ugyan a csapások által megaláztattunk, de alázatosok még nem lettünk; ostorait az Istennek eléggé érezzük, de áldásaiért könyörögni még nem méltóztatunk.

Ha egyszer szólani kezdettem, engedjétek meg, KH! hadd mondjam ki mind, a mi szívemen fekszik. Panaszolunk mi, hogy megszükül mindennapi kenyerünk; azzal érdemelnök-e hát mi testi táplálásunkat, hogy az Úr Jézus kimondhatatlan szeretettel hívott minket az ő szent asztalához, hogy velünk egyesüljön: és mi megvetjük lelkünknek eledelét, az angyalok kenyerét, sokan közölünk husvétkor sem, sőt több esztendő elfolyása alatt egyszer sem akarnak járulni az Úrnak szentséges vacsorájához? Panaszolunk, hogy megvonta tőlünk Isten az ő áldását; azzal érdemelnök-e hát azt, hogy a szent napokon némelyikünk egy fél misére alig érkezik, némelyikünk el sem indul? Hogy várhatni Isten áldását ott, hol a kereskedő panaszol, hogy egész héten majd semmit sem árul, mégis vasárnap már délelőtt a templom helyett a boltjában kuczorog? ahol a mesterember vasárnap délig dolgozik és hétfőn estig korhelykedik? Hogy várhatni Isten áldását ott, a hol a gazda és gazdasszony ünnepnapokon maga

sem megy a templomba, cselédjét sem bocsátja; a hol a szülők, mint a barmok, imádság nélkül feküsznek le és kelnek fel; a hol a gyermek már tud káromkodni és még nem imádkozni; a hol a gazda és a vendég szégyenli, bigottságnak tartja asztal előtt és után egy perczig Teremtőjének és Megtartójának hálát adni? Élnek, élnek gyakran az istentelenek bőségben, élnek jóllétben; de büntetésed ez rajtuk, oh igaz Itélőbíró! nem áldásod, büntetésed; mert megvonod tőlök olyankor a keserü orvosságot, mely által meggyógyulnának; megvonod a serkentő inséget, mely által lelkeknek veszedelmes álmából fölébrednének.

Hozzánk pedig irgalmát mutatja az Úr, KH! midőn ideig tartó inséggel látogat, hogy vétkes szokásainkból hozzá térvén, az örök szenvedésre ne jussunk. Mi vagyunk, mi vagyunk okai, hogy várjuk a jót és el nem jó; várjuk gyógyulásunk idejét és ime a félelem még sulyosb nyavalyától. Oh ismerjük meg gonoszságainkat, mert vétkezünk az Úrnak, és megérdemlettük jelenvaló verettetésünket; ismerjük meg és térjünk el gonoszságaink ösvényeiről, jobbulásunkkal enyhítsük szenvedésünket; ismerjük meg és töredelmes szívvel, megalázott lélekkel könyörögjünk. Oh Urunk! Oh Atyánk! Oh irgalmas Istenünk! elégeld meg már egyszer a te népednek inségét, tedd vissza büntető ostorodat, melynek sulyos csapásait keservesen érezzük. Elfelejtettük, ah sokszor elfelejtettük mi, hogy a te fiaid és leányaid vagyunk: de te el nem felejtethed, hogy Atyánk vagy; ha nagy a mi érdemtelenségünk a vétkekben: annál nagyobb lesz a te dicsőséged a megkegyelmezésben. Oh Mindenható! a ki egy szavaddal parancsolsz és lesznek mindenek; küldj segítséget, küldj szükséges ételmet a kétségbeesett szegénységnek, hogy a mely életet a te kezeidből vettek, azt a te adományidból meg is tarthassák. Oh századoknak halhatatlan királya, ki előtt anynyi ezer esztendő, mint egy nap, szenteld meg, áldd meg, derítsd fel a mi kevés napjainkat, melyeket e siralom öl-

gyében töltünk, hogy tetőled a földi áldásokat megnyervén, a mennyieiket annál bizodalmasban keressük. Ámen.

Alkalmaztatott közintés és könyörgés idejére,

mely tartatott Pünkösdkor, Kolozsvártt, 1815-ben.

Várjuk vala a békeséget és nem lőn meg a jó; meggyógyulásunk idejét és ime a félelem! — Megismertük Uram a mi istentelenségünket; mert vétkeztünk neked! Jerem. 8, 15. — 14, 20.

Esztendeje ma, KH! hogy egybegyülekezvén ezen szent helyre, közhálákat adánk az egek Urának az ő közcsapásainak megszünéseért; esztendeje ma, hogy a lelki örömmnek legtisztább érzései közt dicséretet éneklénk a Magasságbélinek, hogy elvette rólunk a döghalált, megáldotta felséges uralkodónk fegyverét, huszonegy esztendeig tartott veszedelmes hadakozásaink után dicsőséges győzelemmel visszaadá minden vesztésünket. Oh mily édes reménységgel kecségtetjük vala akkor magunkat a jövő iránt! Mily csendes napokat, mily boldog időket várunk vala akkor hosszas szenvedésünkre! Fájdalom! kéntelenek vagyunk ma is a siránkozó Jeremiás panaszára fakadni: várjuk vala a békeséget és nem lőn semmi jó; sőt dühösb háboru újula nyakunkra; várjuk vala a bőséget, egész meggyógyulásunk idejét, és ime a félelem az éhen halástól, ime a köznyomoruság, az országos inség! Oh bár mondanók a kesergő prófétával: megismerjük, Uram! gonoszságinkat, mert vétkeztünk neked.

Világ, világ! Siránkozol te a mostani idők nyomoruságán és meg nem ismered azoknak gonoszságát; vádolod az elemeket és elnyomod szívedben a kis biró vádolásait; szerencsétlen vagy a büntetésért és még szerencsétlenebb a bűn meg nem ismeréseért. Emelkedjünk fel a testi okoskodás alacsonyágából, KH! gondolkodjunk keresztény módra ezen mos-

toha esztendők inségéről, a köznyomoruságról. Ismerjük és valljuk meg 1) hogy mi azokat megérdemlettük bűneinkkel; 2) nem enyhítjük jó erkölcsünkkel; 3) nem igyekszünk elfordítani könyörgésünkkel. Három szomorú igazság; de mind a három a tapasztaláson épült valóságos igazság. Hallgassuk békével, hallgassuk üdvösséges megilletődéssel. Oh Istennek Szent-Lelke, ki vigasztalónak neveztetel és az is vagy, vigasztald meg az elszakadkozott népet bő terméssel; vigasztald meg a háboruk terhe alatt már alig pihegő emberiséget tartós békeséggel, hogy tetőled a földi áldásokat megnyervén, a mennyieiket annál bizodalmasban keressük. Ámen.

Kalaz. szent József napján.

Néhai SZABÓ JÁNOSTÓL.

A ki befogad egy kisdedet az én nevemben, engem fogad be.
Máté 18, 5.

Sokféle és egymástól mivoltosan különböző levén a föld lakosinak állapota, hivatala és foglalatossága, két dolog határozza meg minden ember szerencsés előmenetelét, KK! egyik az, hogy a sok között jól válaszszon; másik az, hogy a mit választott, abban szorgalmatosan eljárjon. Vannak, kik születésük, hajlandóságuk, külső és belső tehetségeik szerint jó állapotot választottak, és még sem ütik meg reménylett boldogságuk tárgyát; mert nem teljesítik állhatatosan állapotjuk kötelességeit. Vannak, kik teljes erejükből igyekeznek, minden követ megmozdítanak, és még sem jutnak oda, a hová sietnek; mert vagy nem dicséretes magában, vagy nem illik hozzájuk azon állapot, melyet választottak. A helyes föltétel, és a föltételre való állhatatos törekedés; ez a kettő tehát az, a mitől függ az ember boldogsága, dicsérete, hasznos volta.

Kinek tiszteletében ma a Szentek Urát tiszteljük, dicsőséges Kal. szent József számtalan más tündöklő érdemei között különösen a kisdedek nevelését vette szent igyekezetének tárgyául, és fáradhatatlanul futotta egyszer fölvevtpályáját mind halálig; jó czélt választott és teljes erejéből eljárta abban, a mit választott: ez tette őt a világon hasznos emberré; ez az anyaszentegyházban munkálkodó és azért érdemes taggá; ez mennyekben boldog szentté. Tanított pedig minket mind azzal, hogy választott; mind azzal, a miképen teljesítette azt, a mit választott. Azzal, hogy különösen a kisdedek nevelését választotta, megmutatá, mily szükség a nevelés és ez első; azzal, hogy a kisdedek nevelését buzgón vitte, megmutatá, mennyibe kerül a jó nevelés és ez második cikkelye ezen szent férfin magasztalására és egyszersmind tulajdon oktatásunkra röviden folytatandó beszédemnek. Legyetek csendességgel!

ELSŐ RÉSZ.

Minél többet fáradozunk e világon, annál elevebben érezzük ama régi mondás valóságát: munkánk, fáradságunk után ad mindent az Isten. Dajkálnunk kell ifju csemetéinket, mivelni kerti és mezei veteményinket, gyámolítani, szoktatni házi barmainkat; mivelés után jutván tehát mindenhez az ember: vajjon gondoljuk-e, hogy nem kíván még nagyobb mivelést maga az ember? Megáld minket okos elmével a Teremtő: de mit hoz egyebet a burjánnál a kövér föld, ha jó magot nem vetünk belé? Felruház minket a jó és rossz között választható szabad akarattal a természet Ura: de merre nem ágazik el idővel az élő fa, ha annak gyenge jövőseit nem nyesegetjük, nem egyengetjük? Isten képe, minden állaton uralkodó ember! ki ne bámuljon halhatatlan lelked felséges tehetségein? Csaknem a mennyei angyalokig főlemel téged értelmed, emlékezeted, mintegy teremtő erővel bíró képzelődéssel: és mégis kevéssel értesz többet a bar-

moknál, ha ezen nemes tehetségeid a tanítás által ki nem fejlődnek, hasznos és ékes ismeretekkel meg nem rakattatnak, miveletlenül maradnak. Hasonlóképen ki tanulhatja ki, oh ember! szívednek minden titkait, minden mozgásait, minden indulatit? E földön az emberek millióit boldogíthatod, mennyekben örök jutalmat érdemelhetsz, akkora az erény, a melyre fel lehet verekedned: és mégis majd csak annyi nálad az erkölcsösség, mint az oktalan állatoknál, ha szíved idején korán nem vezéreltetik, ha indulataid az illő határon túl menni engedtetnek. A mily szembetűnő tehát a különbség egy hottentota és egy Socrates között, és megint egy Socrates és egy szent Pál között: oly kézzel-tapogatható a nevelés, szoktatás és tanítás hathatósága.

Ez az oka, KK! hogy még el sem hagytuk végképen a bölcsőt és már szoktatni, tanítani kezdenek szülőink, dajkáink; nagyobbra növekedvén, az iskolába küldetünk; végre szárnyainkra kelvén, a világ piacznán gyakoroltatunk és nevelésünket mintegy befejezzük. Nincs is szerencsésebb ember, mint a kinek jól megy végbe mind a három azaz: mind a házi, mind az iskolai, mind a világi neveltetése; mert a mely jót oda haza az anyja tejével beszívott, annak okát és módját bőven megismeri az iskolában, annak gyakorlásában megerősödik és mintegy második természetig megrögződik benne a tökéletesség a világban. De fájdalom! hányszor nem ellenkezik egymással ez a három nevelés. Hány növendék nem jár úgy mint a Pharus tornya? Örökkévalóságra akarván bocsátani hírét annak építő mestere Sostratus, felmetszé tulajdon nevét reá egy márványra, azután bekené a követ és a torony urának, Ptolomeus Philadelphus királynak nevét írta feljül. Idő jártával lekopék a kenettel együtt a király neve és meglátszott, meg is maradott az építő mesteré. Szintén így esik a dolog több neveléssel, KK! egy erkölcstelen háznál nem egyéb iratik a kised szívére trágár beszédnél, fajtalan képzelődéseknél; bemázoltatik ugyan ez az iskolában, a hol

tisztaságra, feddhetetlen életre taníttatik a növendék; de mihelyt kikél a világra az ifjú, többnyire levakarja róla a rossz társaság ezen kevés jónak külső mázát, és megtetszik, mit látott, mit hálott volt ő kisdéd korában. Egy békételen háznál mit szív be egyebet a kisdéd indulatosságánál, koczódásánál, embergyülölésnél? Igyekeznek ugyan azután a tanító őt Krisztus sz. religiója szerént indulatinak megzabolázására, szelidségre, embertársainak, még ellenségének is szeretetére szoktatni; de a világnak zürzavara ismét leváslatja róla az új írást, és meglátszik, minemü bélyeg üttetett volt eleinte gyöngge szívére. Igy szólván a többiekről: kevélység, puha kényes-ség, bőven költés iratik sok háznál a kisdéd szívének táblájára; tanulja ő ugyan azután, hogy az embernek alázatosnak, tűrő-szenvedőnek, mértékletesnek kell lenni mindenben: de mihelyt kilépi ő a világ piaczára, eltűnnek ismét elméjéből ezen józan oktatások és megmarad szívében az előbbeni írás.

Igy lévén a dolog, csodáljuk-e már, KK! hogy az emberiség barátja Kal. szent József kiváltképen a kisdédek nevelésével akarta magát mind az Isten, mind a világ előtt érdemessé tenni? Jó keresztényeket akart ő nevelni, és azért jó polgárokat; mert a jó keresztény mindenkor jó polgár: és a rossz polgár soha sem jó keresztény; megadta tehát Istennek, a mi az Istené; de a császárnak is a mi a császáré, azaz: oly tárgynak elérésén fáradozott, a minél semmi kedvesebb nem lehet az Istennél, semmi szükségesebb a világ előtt. Még kisdéd vala és már inteni, jóra vezérelni kezdé kisdéd társait; még tanuló vala és már tanítani kezdé a magánál kevesebbet tudókat; ennyire kitetszett már eleinte, mire hívattatnék jövendőben az Istentől; ennyire kimutatta már növendék-korában, mily elevenen érezné a jó nevelésnek szükséges voltát. Keresztény atyák! nem ma van-e az a nap, a melyen leginkább illik megemlékeznetök arról, hogy inkább igyekezzetek fiaitoknak jó nevelést adni, mint sok gazdagságot hagyni? Szégyen volna nekünk nemteleneb-

bűl gondolkodnunk ama pogánynál, ki kérdeztetvén, ha egy szegény jónak, vagy egy gazdag rosznak adná-e örömelebb leányát? azt felelé, hogy inkább oly férfinak, ki pénz nélkül, mintsem oly pénznek, mely férfin nélkül szűkölködik. Keresztény anyák! Mikor illik inkább, mint ma, eszetekbe juttatnotok, hogy nagyobb gondotok legyen leányotok lelkére, mint testére; nagyobb elméjére, mint bőrére; nagyobb szívére, mint öltözetére? Szégyen volna nektek a kópárulók sorsára jutnotok, kik a vásárra ékes ábrázatokat kiraknak: de elmét, jószívet, elevenséget, munkás ügyességet nem adnak. Eddig a nevelésnek szükséges voltáról; lássuk már annak eszközeit.

MÁSODIK RÉSZ.

Ha helyes Krisztina királynő amaz észrevétele, hogy nincs oly állapot, nincs oly hivatal a világon, melyet az ember meg nem dicsőíthetne vagy az által, a mit abban cselekszik, vagy az által, a mit abban szenved: mennyire nem gondoljuk, hogy megdicsőítette a kisedek atyja szent József az egyszer választott nevelés hivatalát, a melyben tetemesek valának mind cselekedetei, mind szenvedései?

Halljátok, miket cselekedett, és tanuljátok meg, mennyibe kerül a nevelés. Mindenekelőtt kivetkezett a régi emberből és felöltözött a tökéletesség mesterébe, Jézus Krisztusba, hogy a mit tanítandó vala szavával, annak fogamatot adna példájával. Nincs is dicséletebb dolog, mint ha az, ki más szeméből ki akarja venni a szálkát, maga gerendát hordoz; nincs elviselhetlenebb képtelenség, mint ha valaki oly erkölcsöt ajánl, a mely benne épen nincsen. Így dicséri vala régente a római tanácsban a mértékletességet egy korhely, egy vesztegető ember, kinek így felele egy tanácsbeli: ki állhatja a te mondásaidat, ki úgy tobzódol, mint Crassus, úgy divatlankodol az építésben, mint Lucullus és mégis úgy beszélsz, mint Cato? ¹⁾ Oh ha minden gyermek jó példánál

¹⁾ Plut. in Cat. jun.

egyebet nem látna, nem hallana oda haza, mily kevés volna az iskolában a rossz növendék! Oh ha minden ifju jó társaságra akadna, midőn kikel az iskolából, mily kevés volna a rossz ember a világon! Miután magát tökéletesítette, egész erejéből a kisdedek tanításához, tökéletesítéséhez foga a szent férfiú, és mekkora állhatatossággal? Nem volt eszköz, melyet ő ezen végre buzgón meg nem ragadott; nem volt akadály, mely őt elkezdett útjából kitérítette volna. Már egészsége változni, élete hanyatlni kezdett, és mégis tanított; már a tőle — az ifjuságnak megbecsülhetetlen hasznára — felállított szerzet gondviselése ezer gondokkal terheli vala, és mégis az oktatástól meg nem szűnt úgyannyira, hogy ötvenkét esztendő tölte a tanításban. És nem szégyeníti-e meg ezen állhatatosság azon nevelőket, kik inkább néznek a maguk tulajdon könnyebbségére, mint a rájuk bizott kisdedek előmenetelére? De főképen nem pirítja-e meg azon szülők orcáját, kik ha egyszer magzataiknak nevelőt találtak, már többé felőlök nem is gondolkodnak? Oly kötelesség a nevelés, melyet semmi más gond, semmi akadály miatt nem szabad elmulatni, vagy félbeszakasztani; oly csemeték a kisdedek, melyeket szüntelen kell öntöznünk, ha rajtok jó gyümölcsöt reménylünk.

Említsem-e már a nevelők tükörének, Kal. szent Józsefnek, szenvedéseit? Oh valaki meggondolod, hogy lehetnek az embernek a külső, testi kínokon kívül is belső, sokszor még élesebb kínjai: nem képezed-e, mily vas béketűrőssel kell birni annak, ki a gyermekekből embert képez? Egyik a kisdedek közül éleseszű, de rest; mennyit nem kell őt unszolni, ösztönözni? A másik serényebb igyekezetű, de tompasága miatt nem érkezik; mennyit nem kell vele azon egy dolgot újra, meg újra rágni? A harmadiknak jó a feje, de engedtlenséggel, hivsággal, testi hajlandósággal, egyéb helytelen indulatokkal máris megvesztegettetett a szíve; mekkora baj, mekkora törekedés őt a roszból kivenni? A pogányok, kik

elméjökkel is feljebb nem hágtak, hanem csak a mulandó világra, a meddig t. i. testi szemeikkel láttak, közmondásba vették vala, hogy a kit az istenek gyűlölnék, gyermekek tanítójának teszik, és eléggé meg van büntetve; de a mai sz. férfit, ki előbb Krisztus iskoláját járta és csak azután nyitá meg a magáét, úgy nézte a kisdedeket, mint gyöngéd felebarátait, mint az egek jövődöbeli lakosait, mint Krisztus tagjait, kiket befogadván, magát Krisztust fogadná be; úgy is nézte, mint az emberek társaságába tartozó személyeket, kiknek jó vagy rossz, tanult vagy tudatlan voltuktól sok ember boldogsága vagy boldogtalansága függne a világon jövődöben, azértis szent Jób békeségével tűrte terhes bajoskodásait, és szerencsésjének tartotta, hogy szenved; mert látta, hogy embertársainak hasznáért szenved. Sőt annyira vitte őt a keresztényi szeretet és a nagy erénynek dísz adó alázatosság, hogy nem szégyenlé növendékeit a tanulás után személyesen haza kísérni, és nem kénytelenségből, hanem önként; nem egynehány esztendeig, hanem megaggott öreg korában is; nem egészséges, jókedvű állapotjában, hanem a zsémbességre hajló gyengélkedésben is; ennyire megdicsőítette sorsát mind azzal, a mit abban cselekedett, mind azzal, a mit abban szenvedett.

Tanuljatok már ebből, oh nevelők! — akár a magatok, akár a mások magzatait nevelitek, — tanuljatok indulatokon uralkodni, békeségesen tűrni, szenvedni, a boszuságokat csendesen elviselni; a kemény követ is kivési a lassan csepegő, de csepegni soha meg nem szünő viz; a nevelésnek akadályait lassankint meggyőzi a tűrni-tudó állhatatos munka. Hibáztok, ha a nevelésben csak előmenetelt, csak örömet, csak vigasztalást vártok; mert kevesebb munkával válik a hegyek gyomrában elrejtett ércből pengő pénz, mint a fiuból derék ember, a leánykából tökéletes asszony. Tanuljatok ebből ti is, oh növendékek! és látván mennyit kell szülőiteknek, nevelőiteknek érettetek kiállaniok, igyekezzetek szenvedésöket kevesbíteni jó magatok-viseletével. Terhes munka még a föl-

det is, mivelni, de épen kétségbe-ejtő állapot oly földben fáradozni, melybe jó mag vettetik és töviset hoz. Tanuljatok végre ebből ti is, oh felnövekedettek! és megemlékeztvén, meny nyibe kerültetek szülőiteknek, nevelőiteknek, soha a hozzájokvaló háladatosságtok kötelességét szeméitek elől el ne bocsássátok; vehettünk másoktól sokfélét, a mi miénk; de nevelőinktől, úgyszólván, minmagunkat vettük; adhattak nekünk mások, miből élünk; de nevelőink azt szerezték meg nekünk, hogy tudjunk élni. Soha tehát rozsbab embereknek jelét nem adhatjuk, mintha azoknak, kik minket építettek, romlásukat vagy hideg vérrel nézzük, vagy — a mi több — magunk is eszközöljük.

B e f e j e z é s .

Így, KK! ha illetén érzéseket oltunk be ma szivünkbe, úgy vagyunk igaz tisztelői azon nagy szentnek, ki tetemes érdemeinek tárgyául a kisdedek nevelését választotta, és a mit választott, azt példás életének szinte fogytáig állhatatos fáradozással folytatta. Nyerjen ugyanezen tökéletes férfiú, nyerjen nekünk kegyelmet a minden jók Adójától, hogy elevenen érezzük, mily szükséges a jó nevelés, és jó példaadással, fáradhatlan munkával, el nem csüggedő béketűrőssel tegyük meg mindazokat, a miket kíván a jó nevelés. Ámen.

BEIKTATÁSI BESZÉD.

(KOVACS ANTALTÓL).

**Nagyontisztelendő Plébános és ker. Jegyző Úr! Nemes Baróti
Megye, Krisztusban egybegyűlt Keresztény Hívek!**

Telnek a napok, halad az idő, s egyik esztendő után a másik pereg le, soha többé vissza nem térendő. Holnapután leszen hetedik esztendeje, hogy nt. Szabó Ignác urat baróti plébánosnak beiktatám, s ime most megint ugyanezen szent és valóban érdekes ünnepélyre vagyok meghivatva nt. Csató József urat ezen nemes megyébe beiktatni. Alig kormányozá az Úrban elnyugodt derék pásztor, nt. Szabó Ignác úr öt esztendeig ezen terjedelmes megyét, az Úr szőlőjében híven munkálkodva, a midőn tetszett az Úrnak őt az élők sorából kiszólitani s a boldogok hazájába költöztetni, hol minden könyeink letöröltetnek, hol sem irigység, sem harag, sem bánat nem uralkodik; hanem örök csend, nyugalom, világosság, öröm és boldogság lengi körül üdvözült lelkeinket. Ő bevégezte pályafutását; s nekünk nem marad egyéb hátra, hanem hogy még egyszer visszapillantván: multba s megemlékezzvén, hogy a boldogult e nemes megyének hív pásztorja, lelkes papja, gondos szerető atyja volt, lelkünk mélyéből tiszta hálafohászokat emeljünk az élet és halál Urához, mondván: Uram adj neki örök nyugalmat s az örök világosság világoljon neki. Ámen.

Már most szabadabban eresztethetjük meg szivünk örömrárait s jelen ünnepünk tárgyára függeszthetjük figyelmünket. Szerelmes Üdvözítőnk, Jézus Krisztus, drága vérével váltván meg a világot, s váltságának árát ki akarván világ végeig árasztani minden nemzetekre, nem szünik mindez óráig gon-

doskodni mindazokról, kiket a szent keresztség által szent és Isten előtt kedves népül választott ki magának. A nemes baróti megyét sem hagyhatá azért nt. Szabó Ignác úr halálával lelki pásztor nélkül; hanem — és mily bámulatosak az ő útai! csak hamar véletlenül ide hozza egy érdemes férfit, ki mind kitünő tudományos ismereteinek gazdagságával, mind feddhetetlen példás életének tisztaságával szintúgy, mint nyájas leereszkedésének szelídségével annyira megnyeré ezen nemes megye hajlamát, hogy nem sokára választásra kerülvén a dolog, egy szívvel és lélekkel lekipásztornak jelöltett ki első helyen, azután is fáradhatatlan buzgósággal működik nem kevés áldozattal e megye mind szellemi, mind anyagi jóllétén, és ezen megyének kormányával felsőbb helyen is örömmel megbizott. — Azonban nem vala még ezen viszony elég erős, hiányzott még a külső ünnepély, mely a pásztort az ő nyájával, a megyét az ő plébánosával szorosabban egyesítse, s ama szent kapcsolatot, mely a kettőt, a papot t. i. szeretett híveivel egybeköti, törvényesen megerősítse, egybeforraszsza. S ime ezen külső ünnepélyre, ezen szent frigynek törvényesítésére vagyok én ide küldve szer. H! hogy érdemes lekipásztortokat, nt. Csató József urat már néhai nagyméltóságú püspök urunk, tusnádi Kovács Miklós úr ó. excellentiájának folyó 1852. évi szeptember 30-án 1767. püspöki szám alatt kelt kegyes leiratánál fogva, ezen díszes hivatalába ünnepélyesen beigtassam.

Kétszeres öröm és megtiszteltetés ez reám nézve; egyszer azért, mivel ez alkalommal az egek Urának és szerelmes Üdvözítőnk Urunk Jézus Krisztusnak dicsőítésére, szeretve tisztelt nagyérdemű paptársamnak szolgálatjára és ezen szép, nemes megye közörömének emelésére magam is csekélységgemmel járulhatok; azután pedig azért, mivel egy érdemekkel tetézett s általatok szeretve-tisztelt lekipásztort terhes, de mégis magasztos hivatalába ünnepélyesen beiktatni, azon szellemi viszonyt, mely őt e katolikus megyével

szorosabban egybekapcsolja, törvényesíteni és megerősíteni nekem lehet szerencsém. Minekokáért mindenekelőtt szükségesnek tartom a kegyes püspöki leirat felolvasását és magyarítását.

(A püspöki leiratot felolvasása után:)

Már most, hogy kitessék, hogy katolikusok vagyunk s azon egy hittől buzog kebelünk, melyet az egész világon elterjedt római kath. anyaszentegyház mindenütt és mindenkor hitt és vallott, ma is hiszen és vall: illendőnek látom, hogy a nt. úr, mint lelkipásztor, nyilvános vallást tegyen azon szent hitről és tanról, melyre hveit tanítani s melyet szívökbe ültetni szent hivatása tartja. Illik, hogy törvényes előjáróinak is engedelmességet s szent kötelességei hív teljesítését ünnepélyesen ígérje.

(A szószékből:)

Nagyontisztelendő plébános úr! Miután már hitét letette s ezen szent oltár előtt papi szent kötelességeinek hív megtartását ünnepélyesen ígérte: illik, hogy törvényes papi hatalmába s egyházi jogaiba hasonló ünnepélylyel beavattassék; ennek tiszta jeleül és maradandó zálogaúl ezennel átadom a baróti szentegyház kulcsait... Hajdan a házkulcsok átadása valamely ház megvételét s a megesett vásár megerősítését jelentette; a megrohant városok is a vár kulcsaival maguk megadását nyilváníták. — Jézus magasztosb szellemi fogalmat kötött a kulcsokkal egybe, midőn azt mondá Péternek: „Neked adom mennyország kulcsait“. (Mát. 16, 16). Én is ezen kulcsok átadásával lelki hatalmat, szellemi hivatást s azon közbizalmat akarom kijelenteni, melylyel a baróti megye nagyontisztelendősége iránt viseltetve, magát egészen lelki kormányára bizta s minden a baróti plébánost illető jogait ezennel elismerve, engedelmességét, tiszteletét és szeretetét igéri. Nem arany, vas-kulcsok ezek; mert az el-

vállalt papi hivatal terheit és fontosságát jelentik. Azonban oly hatalmat képeznek, melylyel a bűn bilincseiben sinlődő hiveket feloldozhatja, hiveit a Jézus kellemes igája alatt a jámborság útján az Isten országába vezetheti s nekik a Jézus menyegzőjének ajtaját megnyithatja. Azon szent helynek kulcsai ezek, hol a világosság atyja lakozik, hogy mindazokat, kik lélekben és igazságban járulnak hozzá, mint Jézust a Tábor hegyén megvilágosítsa. Ezen örök világosság menyeyei sugarait terjeszteni, az igazság napját — mely maga Jézus — vastürellemmel és buzgósággal előtüntetni, hogy a sötétség, az előítéletek s tévedések, melyek a lelket elvakítják, eloszlattassanak, s az életre ébresztő világosság munkája az isteni malaszt. ereje által gyarapodjék, — erre emlékeztetik leginkább ezen kulcsok.

Ezen célra adom át ezen könyvet is, a Jézus evangéliumának könyvét, mely a tanítói kötelességet jelenti. Menjetek — így szóla Jézus tanítványinak — menjetek az egész világra, hirdessétek az evangéliumot sat. Kettőt kíván t. i. az Üdvözítő Jézus tőlünk arra, hogy szent halálában részt véve bűnbocsánatot nyerjünk és üdvözljünk: hitet, értelmünk áldozatául, hogy mindazt, a mit ő tanított, igaznak tartsuk és valljuk, ha értelmünkkel meg nem is foghatjuk; és engedelmisséget, akaratunk áldozatául, hogy mindazt, a mit parancsolt, teljesítjük, ha szinte erőlködésünkbe is kerülne ezt cselekednünk; a hit és engedelmisség föltételezi földi és jövődő boldogságunkat; a hitből a remény származik; az engedelmisség maga a szeretet; mert nyilván mondotta Jézus: a ki szeret engem, parancsimat megtartja. E kettő tehát oszlopa, talpköve a Jézus religiójának, talpköve minden boldogságunknak.

Plátó világbölcscről mondják, hogy valamely köztársaság eszméjéről és szabályairól álmodott, melyeket ha életbe lehetne léptetni, a társadalom valóban boldogulna. Azonban mindeddig nem létesülhete ezen boldogság. Az első keresz-

tények boldogok valának, noha három század alatt szüntelen üldözés és véres viharok között éltek; azután felszabadulva ugyan az anyaszentegyház, de csak hamar bekövetkezének a barbár nemzetek vándorlásai és pusztító dúlásai. A középkor, melyet a mostaniak oly igen szeretnek butának nevezni és sötétnek kürtölni, boldog vala, mert megadá mindennek az övét. Azonban bekövetkezék Amerika feltalálása, a Jézus nevéről híres szerzetes atyák is eljutottak oda, s felkeresvén a vad embereket is az erdőkben és barlangokban, a Jézus evangéliuma által megszelidíték, falukba és városokba szállíták és lassankint földmivelés- és mesterségekre taníták, és ezen Paraquai neven ismeretes tartományról írják hiteles tanuk, hogy az minden tekintetben boldog vala; nem volt itt szükség bíróra, nem irott polgári törvényekre; lopás, gyilkolás, paráznaság, perlekedés még névre is ismeretlen vala közöttök; mert kiki az evangélium szerint élvén, híven teljesítette kötelességét, — és ez a nép boldog vala.

És mi boldogok vagyunk-e? Oh mily fájdalommal kell tapasztalnunk, miként dúlja a családokat a békételenség, egyenetlenség! A gyermek az atyja ellen támad, az apa a fiát árulja el, a cseléd gazdáját rontja, a gazda szolgájának az övét megtagadja. Hát a házasok között mennyi viszongás, per és patvar? A családokról átszivárog e méreg az államokba, innen egész világrészekre, sőt az egész világra. És mi ennek az oka? Az, hogy Istentől elfordultunk és Isten is elfordult tőlünk; nincs sikere, nincs áldása semmi iparunknak, sőt minmagunk által érezteti az Úr büntető karját. Azért ismételve kérem nt. plébános urat, ne sajnálja fáradságát, intse, oktassa az Isten ezen népét, emelje ki a tudatlanság ezen káros állapotjából; mert hogyan féli az Urat, ki őt nem ismeri? hogyan teljesíti parancsait, ha azokat nem tanulta? Nem fog talán fáradozásinak gyümölcse azonnal feltűnni; de azért el ne lankadjon szent igyekezetében, előbbutóbb dús aratása leendő jutalma ernyedetlen fáradságának,

vagy ha itt nem is, ott a siron túl majd elveszi bőséges jutalmát. Kivált a gyenge kort ajánlom e végre, hogy a Jézus evangéliumát a még fogékony keblekben meggyökeresíteni el ne mulasztja.

Végtére átadom itt ezen szent könyvet, a szertartások és szentségek kiszolgáltatása könyvét, azon kéréssel: hogy a mint eddig is dicséretesen tette, legyen ezen Isten népének papja, lelki orvosa, barátja és jótevője.

Papja; mert nincs, nem is lehet Isten előtt kedves ájtatosság; nincs, nem is lehet Istenhez méltó tisztelet és imádás, hanem csak áldozat által. Áldozatot kívánt Isten mindjárt az ember teremtése után Kaintól és Ábeltől; áldozatot parancsolt az ő törvényben a zsidóknak; kedves, tiszta áldozatot ohajtott a megtérendő népektől is, midőn Malachiás próféta által így szólott a zsidókhöz: „Nincs többé kedvem bennetek, így szól a seregeknek Úra, és nem fogadok el több áldozatot kezeitekből; mert napkelettől nyugotig dicsőítve lesz az én nevem a népek között, mindenütt áldozandának az én nevemnek és tiszta áldozatot fognak bemutatni.“ Malach. 1, 10. 11. Szent Pál szerént: „Oltárunk is van, melyről nem ehetnek azok, kik a frigyszekrényénél szolgálnak.“ Zsid. 13, 10. S micsoda áldozat, micsoda oltárról van itt említés? Azon tiszta áldozatról, melyet Jézus maga, mint Melchisedek rendje szerénti főpap, mutatott be az Istennek, midőn utolsó vacsoráján a kenyeret vevén, hálát ada az Istennek, megáldá azt, tanítványinak adá, mondván: vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely érettetek adatik; hasonlóképen vevén a kelyhet is sat. ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Tehát Jézus, az élő Isten fia, forró szeretetének örök zálogát kívánván nekünk hagyni, saját testét és vérének nekünk emlékül a kenyér és bor színe alatt, hogy a keresztfán bűneinkért bemutatott véres

áldozat szüntelen ismételtessék a szent mise áldozatjában, az ő szent halálának és kiontott vérének bére minduntalan bemutatván az irgalom atyjának, a mi bűneink bocsánatjára naponkint alkalmaztassék, — a mint ezt az egész róm. katli. anyaszentegyház minden időben s mindenütt, az egész világon hitte s vallotta, s mint az apostolok által vett Krisztus nyilvános rendelményét mindez óráig szeplőtelenül megőrizte és megtartotta. Minthogy pedig áldozat és oltár pap nélkül nem lehet; azért ezennel felszólítom nt. urat: legyen ezen megyének valódi, igaz értelembeni papja, s valamikor csak lehet, ne mulassza el ezen szent és tiszta áldozatot, a kenyér és bor színe alatt az Urnak mély alázattal bemutatni. Oh! mert nincs, nem is lehet ennél egy Istentől adott szent hitnek magasztosb fénypontja; nincs, nem is lehet ennél hatatosb szeretet záloga. Avagy lehetne-e a világ minden öszszes ékesszólási remeke, az emberi bölcseségnek minden gazdagsága lehetne-e képes a bűnös ember kebelében oly szent, oly tiszta, oly üdvös érzelmeket támasztani, mint mikor a hittel teljes, noha bűnös keresztény, itt ezen szent helyen, a szent oltár előtt leborulva, a szent mise áldozatjánál, szemével látja, miként alázza meg magát annyira az Isten fia, hogy érette nem csak emberi testbe öltözött, hanem még a legkínosabb, gyalázatos halálra is elszánta magát s drága vérért kiontotta, hogy az ő bűnös lelkét, az örök kárhozattól megszabadítván, Istennek megint visszaadja, üdvözítse? Hol van az a bámult híres szónok, bármi vallásu, vagy nyelvű legyen, ki megfeszített minden ékes-szólásával képes lenne azt a boldogító hatást előidézni, melytől ezerenként elragadtatnak a hívő keresztények akkor, midőn megszenteltetvén a pap kezeiben a kenyér s felmutattatván a Úr teste, minden kebelből ugyanazon egy sohaj fakad ki a mennyből leszállott isteni vendéghez: Uram, légy irgalmas az én bűnös lelkemnek! Mások, egészen mások az Isten és mások az ember útai!

De legyen egyszersmind hiveinek lelki orvosa is. Már Jézus idejében jövének hozzá vakok, süketek, bénák, bélpoklosok, hogy meggyógyítsa; megholtakhoz is vitték, hogy feltámaszsza. Ma is vannak lelki értelemben vakok, kik a hitben kételkednek s a Jézus irgalmának nagyságát nem látják. Vannak süketek, kik az Isten igéjének hallgatására restek és az elől bedugják füleiket. Vannak némák, kik az Istent dicsérni elmulasztják; bénák, kik az Urban kételkednek; bélpoklosok, kik, valahol megjelennek, ocsmány beszédeikkel, káromlásaikkal vagy illetlen viseletökkel másokat botránkoztatnak; vannak megholtak is, kik halálos bűnbe esvén, abban megátalkodtanak. Ezeknek szükségök van a Jézus által rendelt orvos-szerekre; ezekről szól szent Pál is Timótheushoz irván, hogy intse, dorgálja, kérje és gyógyítsa a szó- és gyónató-székből és még különös beszélgetésben is megerősítvén a hitben és szeretetben, bűnbánatra, jobbulásra serkentvén s ha lehet a bűn halálából is életre támasztván.

Legyen végre hiveinek barátja s jótevője. Oh! mert hová is folyamodjék a belsőjében háborgatott, kétségtől hányattott vagy a lelkiismerettől zaklatott bűnös inkább, mint lelki atyjához? Kitől kérhet bizodalmasabban tanácsot, oktatást; kinek fedezheti fel inkább lelki sebeit, mint lelki atyjának, Isten fölkent szolgájának, hogy enyhét és vigaszt nyerhessen? Kinek ajánlhatja kedves magzatának a keresztény tudománybani oktatását inkább, mint annak, ki a gyermekszerető Jézus tanítványa? Kitől várhatja a vigasztalást még akkor is, midőn mindenektől elhagyatva, halálos ágyában sinlődik, mint a paptól, ki a jó pásztor példája szerént kész az ő juhaiért életét is feláldozni?

De nem terhelem tovább mindezen kötelességek elészámításával, jól tudván, hogy ezekben úgy sem szorult oktatásomra, lankadatlan buzgósággal tetteleg gyakorolván mindezeket; annyit mégis engedjen nekem, hogy a kifogyhatlan kegyelem Atyja bőséges mennyei áldásával szállja meg a nt.

urat, hogy terhes szent hivatalában az ő dicsőségére és híveinek üdvére mindvégig híven és istenesen eljárván, valaha méltán elmondhassa Üdvözítő Urunkkal: Atyám, a kiket nekem adál, a tieid s egyet sem vesztettem el közölők. Úgy legyen!

Hozzátok fordulok már barátai KH! E mai nap nem kétlem, örömnép rátok nézve, és ebben érzékeny részt vesznek magam is; mert valamint a völegény és menyasszony egybekelését az esketés törvényesíti s válhatlan szövetségbe egyesíti s — ha főleg szerencsés volt a választás — mindkettejőkre nézve örömnépnek marad a menyegző napja: szintúgy a megyei pap is beiktatása által köttetik a megyével szorosabban össze, s ha szerencsés volt a választás, örökre örvendetes leend azon nap, melyen egymással tartós lelki kapcsolatba jöttek. Megvagyok pedig győződve, hogy a még 1849-ki június 11-kén történt választás, még mind áldásban áll; mert nt. Csató József urban oly lelkipásztort nyertetek, ki tetteleg bebizonyította, hogy juhait ismeri s nem oldalasan jött az akolba, hanem az ajtón, mely maga Krisztus. Oly pásztor ő, ki juhait a legjobb legelőre viszi, a Jézus tanításának mennyei eledelével elteti s a híves forrásra, az örök élet forrására vezet; oly pásztor, ki, ha valamelyik juha eltévedne, kész odahagyni a kilenczvenkilenczet s eltévedt juha után indulván, hogy azt fölkeresse, vállaira vegye s megint az akolba vezesse. Oly pásztor ő, ki, mint Jézus, kész a maga juhaiért életét is feláldozni, ki szent Pál szerint: az Úrnak szolgálja, az isteni titkok sáfárja lévén, naponként szolgál nektek az Úr asztalánál, vérnélküli áldozatot mutatván be a ti bűneitekért. Oly pásztor, ki a valódi értelemben pap, tanító, lelki orvos, legjobb barát és jótevő atyátok. Oh és valljátok meg igazán, lehetne rátok nézve nagyobb áldás, mint egy ilyen pappal szerencsétetni, kinek szívetek redőit feltárni, kitől üdvös oktatást és tanácsot remélni, kire, mint egy gyertyatartóra

állított szövétnekre, tekinteni, s kit az üdvösség útján mint vezért követni, legnagyobb nyereségtek, nem áldás-e egy népre, ha oly papja van, kire legdrágább kincsét, az ő gyermekeit méltán bizhatja? Hát még mikor a vész napjaiban ragadó nyavalyák között még saját rokonainktól is elhagyatva az síncs, ki egy kalánvizzel enyhítse epedő szomjunkat beteg ágyunkban, mert mindenki fél s irtózik felénk csak közelíteni, nehogy a halált magával elhozza: a pap mégis, koczkára tévén egészségét, élete veszedelmével mintegy Isten angyala, jelenik meg előttünk, hogy a halál küzdelmei között a haldoklók szentségeivel megerősítsen, vigasztaljon s az örökkévalóság nagy útjára méltóképen elkészítsen.

Valóban, csak az Istenembertől szerzett intézettől telhetik ki az a sok áldás, mit Jézus anyaszentegyháza reánk áraszt mindjárt születésünkkor, mint egy gondos anya, szerető karjaira vevén minket, ápoló kezeit soha azután tőlünk meg nem vonja, s ha csak elbizott vagy megátalkodottszívvel el nem fordulunk tőle, az élet legterhesebb viszonyai közt velünk van; oktat, vigasztal, erősít, bátorít, vezet egészen a sírig, sőt még itt is, mikor már mindenki elfelejtett, halálunk után is szeretettel emlékeztet meg rólunk, nem szűnik meg évenként ájtatos fohászokat emelni érettünk az irgalom atyjához, a Jézus drága vérének és halálának bérét mutatván be érettünk, hogy lelkünkre mennyei öröm derüljön.

S ennyi szeretetre, ennyi kegyességre ne lennénk-e mi is háládatosak; ne adnók-e meg az Úr szolgájának az illető tiszteletet és szeretetet? Baróti Atyámfiai! mindenek fölött arra kérlek: ne kívánjatok többet a ti papotoktól, mint a mennyit emberi vállak elbirhatnak; nem angyal ő, hanem — a mint szent Pál mondja — töredékeny edényekbe vannak letéve a mennyei kincsek; ha tehát némiben kívánságtoknak eleget nem tehetne, meg ne ítéljétek, ne rágalmazzatok, ezzel más ember iránt is tartoztok, mennyivel inkább a pap iránt?

Továbbá: legyen bizalmatok iránta, mert valamint a

testi orvos nem segíthet a betegen, ha ez bizalmasan föl nem fedezi sebeit: szintúgy hiába fáradozik a pap is, ha hivei aggodalmukat s lelki sebeiket előtte eltakarják.

Azonban egészen a papra támaszkodni szintoly hiba, mint dolog és munka nélkül gazdaságot folytatni. Sokan azt gondolják, elég nekik, ha a pap imádkozik érettök, bűneiktől feloldozza, s Istennek áldozik, maguk pedig semmit sem tesznek, sőt inkább esznek, isznak, dorbézolnak s lelki üdvösségökről semmit sem gondolnak. Nagy hiba volna ez, KK! A pap kötelessége az üdvösség útját kimutatni: a hiveké pedig ezen utat követni; a pap tartozik az üdvösségre szolgáló eszközöket kijelölni: a hivek pedig tartoznak azokat elfogadni s alkalmazni; arról a pap fog számolni: erről pedig a hivek számadásra vonattatni. Kiki a maga terhét hordozandja és kiki magáról fog számot adni, azt mondja szent Pál.

Végre, noha örömmel látom, hogy a baróti hivek elég szívesek tisztelve-szeretett papjoknak kedvében járni s az omlásnak indult papilakról is gondoskodtak az áldozatokra kész plébános vezérlete alatt: mégis szükségesnek látom némelyekre nézve megemlíteni, hogy a szentírás szerint, az oltárról kell annak élni, ki az oltárnál szolgál, hogy a papnak is élni kell, s annálfogva nem lehet, nem szabad az őtet illetőket tőle megvonni, sőt Isten elleni véték volna e részben a papot megrövidíteni. Ugyanazért, miután oly terhes a papi hivatal s annyira megkívánja a pontos szolgálót: önként következik, hogy a hivek is kötelesek neki ezen terhet könnyebbíteni. Oh és ki volna, ki ezt tenni nem akarná? S hogyan lehet ez? Úgy és azáltal, ha az ő tanítására figyelmezttek, az isteni tiszteletre szorgalmasan és ájtatosan megjelentek, gyermekeitekre a plébános úr útmutatása szerint ügyelendetek. Könnyebbíteni fogjátok leginkább azáltal, ha bölcs tanításának gyümölcseit jó cselekedetekben mutatandjátok, intéseit megfogadjátok, levetvén a sötétség műveit, isteni félelemben, jámborságban és józan életben naponkint

növekedtek, Krisztus Jézust öltöztén magatokra. Könnyeb-
bíteni fogjátok, ha szent Pál szerint megemlékeztek könnyör-
géseitekben azon előjárókról, kik nektek az Isten igéjét hir-
dették. Zsid. 10. Oh mert kinek van isteni malasztra na-
gyobb szüksége, mint a papnak! Könnyörögjetez igenis érette,
emeljétek fel sziveiteket az irgalom atyjához, hogy valamint
hajdan apostolaira a Szent-Lelket küldötte: úgy adja s erő-
sítse ötet is mennyei szent kegyelmével, hogy tanításával és
példájával azon ösvényre vezessen titeket, melyen megnyilik
a boldogok hona, a mennyei pásztor akla, az Isten dicső or-
szága. Ámen.

BESZÉD VÁZLATOK.

BIRÓ MÁRTONTÓL. ¹⁾

Keresztjáró-hétre.

Értelmet adj nekem és élek. Zsolt.

Kérjük az Istent világi jókért, de kiváltképen kérjük az értelemért; mert ha meg vannak a világi jók, a tiszta értelem azokkal jól tud élni; ha nincsenek meg, azok nélkül is tud élni.

I. A tiszta értelem a világi jókkal jól él; mert mértékletesen él, jóra él, üdvössége eszközlésére él. Holott az esztelen vagy vesztegetve, vagy szorongatva áthágja a mértéket; költségeket tesz olyasokra, a mik sem neki, sem övének nem válnak hasznára; vagyonával kárhozatot vesz, és épen azért lesz valaha boldogtalan, hogy most boldog.

II. Ha a világi jók nincsenek meg, a tiszta értelem azok nélkül is él és pedig vígan él, szabadon él, bőségesen él; vígan él, mert nemesebb tárgya van az ő kedvének, mint a gazdagság; szabadon él, mert minél kevesebb bir, annál kevesebb lánczoktól tartatik; tarthatja a világ rablásában a testet, csak a lélek legyen ment és szabad azon szabadsággal, melylyel minket az Isten fia megszabadított; bőségesen él, mert határt tud szabni kiyánságának. Hogy valaki bőven éljen, vagy mindent meg kell nyernie, a mit kíván, vagy csak annyit kell kívánnia, a mit megnyerhet; ez nehéz ugyan, de amaz lehetetlen.

¹⁾Lásd az „Erdélyi katolikus hitszónok“ I. kötete XVIII. lapját. — E vázlatokat Szabó János, ki a legnemesb értelemben vett vetélytársa volt, jegyezte.

Ugyanazon napra.

Ugyanattól.

Pater dabit spiritum bonum petentibus se.

Az evangelium biztat, hogy kérjünk s a végén mondja meg, mit ad a mi atyánk; mi készülünk vala világi jókat kérni s ő jó lelket ígér. Felettébb szükölködőknek véljük magunkat a földiekben, azért könyörgünk többnyire azokért; felettébb gazdagoknak a lelkiekben, azért ritkábban és lankadtabban ezekért; pedig gazdagabbak vagyunk testiképen, mintsem gondoljuk, szegényebbek lelkipépen, mintsem véljük.

I. Hogy magunkat oly igen szegényeknek tartjuk a földiekben, egyik oka az, mert mindenkor a tehetősbekekkel vetjük össze sorsunkat, soha sem a nálunknál szegényebbekekkel; más az, mert szaporítjuk szükségünket és nem ismerjük meg, hogy *divitias et paupertatem ne dederis mihi* etc. Egyébként, ha látjuk a házakban és ruházatban a gyönyörködtetőt, nem következtethetjük-e, hogy vagy meg van ott a szükséges, de még a hasznos is, vagy nincs józan elme? Ha látjuk, hogy az ember nem dolgozik, ítéljük-e, hogy szükölködik? Ha meggondoljuk a grönlandiak, vagy az újseelandiak sorsát, nem ismerjük-e meg, mennyivel többet nyujtott nekünk az Isten?

II. A testiképen gazdagnak vagyon mindennemű pénze; de még a régi pénzeket, sőt edényeket, fegyvereket is egybegyűjti. Így tennénk mi is, ha gazdagok volnánk lelkipépen, birnánk a lelki jóknak, az erénynek minden, ma szokásban levő nemével: igazsággal, könyörületeséggel sat. sőt gyűjteményt csinálnánk a régi keresztények erkölceiből is, a túrésból, böjtölésből, magaelszántságból. De mi 1) ha ez, amaz erényt birjuk, a többi nélkül szükölködünk; 2) a birt vagy biratni látszó erényekből is hány nem hull ki a szándék, a szokás, a mód, a körülmény fogyatozásából? 3) lelki sze-

génységünket bizonyítja a bűn, mely nem valami vagyonság, hanem fogyatkozás.

A lelki jók, a lelki gazdagság legyen tehát könyörgésünk főtárgya, caetera adjicientur vobis.

Ugyanazon napra.

Ugyanattól.

Uram, taníts meg minket imádkozni.

Élni is, imádkozni is tanított minket Krisztus, mikor élni, imádkozni is, mikor imádkozni, élni is. Azért mondja szent Ágoston: recte novit vivere, qui novit orare. Ez oly igaz, hogy megfordítva is igaz; oka is, következése is levén az imádságnak a jó élet. Tehát I. jól imádkozik, a ki jól él. II. jól él, a ki jól imádkozik.

I. A jól élőben jó, jót és jól kér. Jó és azért fogantatosan, mint mi kisedünknek nehezen tagadunk meg valamit, azért is, mert ártatlan, azért is, mert gyermekünk. — Hogyan kell érteni, hogy az Isten a bűnösöket meg nem hallgatja? Adunk-e valamit a korhelynek, ha tudjuk, hogy rosra fordítja? — Jót, mert van könyörgése a cselekedetnek, mint volt szava Ábel vérenek; ha tehát helytelent találna is kérni a jó embernek szája, mivel nem tudjuk többnyire, mit kérünk, azt adja meg inkább az Isten, a mit érdemel az ő cselekedete, azaz: a valóságos jót. És így a sok panasz mellett is igaz, hogy minden, a ki kér, elveszi, nem a mit kér szája, hanem a mit érdemel szíve. Aliquando iratus dat, aliquando propitius negat. S. Aug. — Jól, mert alázatos a maga érzésében, mértékletes kívánságaiban.

II. A jó életre tudás és akarás szükséges. A ki jól imádkozik, van világossága elméjének, van ösztöne és ereje szívének, mind magában az imádságban természet szerént, mind az imádsággal nyert természet feletti malasztokban.

Ugyanazon napra.

Ugyanattól.

Petite et dabitur vobis. — Date et dabitur vobis.

Mit kell adnunk az Istennek? Mit kell kérnünk az Istentől?

I. Adnunk kell a) dicsőséget, magunkat megaláztatva; b) hálát a rosszban is, az ő irgalmát megismervén; c) engedelmisséget; mert a ki tusakodik az Istennel, ellene fejezt, erőt kér, midőn tőle egészséget, gyermeket, szerencsét kér.

II. Kérnünk kell a) bocsánatot; mert a legnagyobb rossztól megmenekedni, legnagyobb jó; b) kegyelmet: dabit spiritum bonum; c) élelmet.

De merito animae.

Ugyanattól.

Serva in mansuetudine animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum. — Eccl. 10, 31.

1.

Eleget adozánk a testnek és sokan talán többet is, mint eleget. Szenteljük ezen napokat a léleknek, igyekezzünk azt megismerni és érdeme szerint megbecsülni. Megérdemli; mert a világban legnagyobb az ember, az emberben a lélek. Lássuk ma a lelket természetére nézve, nevezetesen annak okosságát, szabadságát, munkásságát.

I. Az ember eszes állat; eszes, ezzel közelít az Istenhez; állat, ezzel részes az állatokkal. Lelkedtől kiválva, mivel vagy, oh ember! elébbvaló az állatoknál? Serény vagy? Serényebb a szarvas. Erős vagy? Erősebb az ökör. Messze látsz? Messzebb a sas vagy hiúz. Bátor vagy? Bátrabb az oroszlán. Szép vagy? Szébb a páva. Az okosság, az ész teszi a te méltóságodat, ha élsz vele erkölcsi tökéletességedre. Az

okosság ismerteti meg veled a Teremtőt; az okosság, a religió által segített okosság az ember kötelességeit; az okosság sat. Az van irva az Isten könyvében: Az ember midőn tiszteletben volna, nem értette, hasonlónvá lett a barmokhoz; rosszabb hasonlítottatni, mint lenni. Az esztelenség a barmoknál természet, az embernél a lélek bűne; esztelenség pedig minden, a mi nem jó.

II. Az emberben oly szabadság van, mely sem a menyeyei lelkekben, sem a földi állatokban nincsen; szabad ő mind a kényszerítéstől, mind a kénstelenségtől; ezért érdemesek tettei. O mily édes a szabadság! de különböztessük meg azt a szabadosságtól. Sokszor, ki másoknak parancsol, maga egy indulatnak, egy divatnak, egy mulandó jónak rabszóján nyög. Igazán szabad az, kin sem a balvélekedések, sem a délczeg indulatok és vágyódások erőt nem vesznek.

III. Az Isten szüntelen munkálkodik; szüntelen az ember lelke is; még álmában sem nyugszik. Oh, ha mindenkor jól munkálkodik! A lélek ezen munkásságának az egész emberre kell kiterjednie. Sok azt véli, hogy nem illik a nagyokhoz a munkásság: azért megveti a munkát; fájdalom, a munkást is. Holott az ember csakugyan foglalatosság nélkül nem lehet; és ha jót nem, bizonyosan rosztat mivel.

2.

Minden oktató szereti a maga munkáját, és minél nemesb a munka, annál inkább. A mit az Isten a világon leginkább szeret, az a mi lelkünk; mert ez az ő képe. Az Istenképét I. meg kell őriznünk; II. ki kell ábrázolnunk (művelnünk); III. ki kell ékesgetnünk a mi lelkünkben.

I. A lélek nem romolhatik el a természet rendében; de el a kegyelem rendében, a véték által. Kié ez a kép? ezt kérdezze meg kiki a maga lelkétől; talán az Istené helyett egy kevély páva, egy mérges kigyó, egy ravasz róka sat. képét fogja találni. Elváltoztatták Isten hason-

latosságát az ember és barmok hasonlatosságára.

II. Ki kell magunkban ábrázolnunk az Isten képét. *Sequere Deum*. Az igazán Isten képe, ki igazságos, mint az Isten; könyörülő, övéire gondviselő, szent sat. mint az Isten. Kevés része az embereknek, mely nem majmozna a nagyobbakat, a divatot; mindent követ az ember, csak az Istent nem követi. Legyetek tökéletesek, mint sat.

III. Egy görög festő kérdeztetvén, miért jobbitgatna mindennap valamit egy munkáján, azt felelé: *aeternitati pingo*. Emberek! azon ékességek, melyekkel testetöket, házaitokat, szekereiteket díszesítitek, mind veszendők; csak a lelket díszesítitek örökkévalóságra. Mindenben szépet szerettek, csak a lélek rútsága nem gerjeszt bennetek undort. A sarúról lehányja az ember a tegnapi sárt: a lelkén megrögzik régi vétke. Az erkölcs útján mindenkor elébb kell mennünk.

3.

Minden halandó a világon, csak a lélek halhatatlan: és mégis mindent megakarnánk tartani, csak a lelket megölni nem sajnáljuk. A lélek I. halhatatlan a halálban; II. halandó a hallhatatlanságban.

A tökéletesedés akadályai.

Ugyanattól.

Nincsen-e gyógyító olaj Galaadban? Avagy nincsen orvos ott?
Miért nem gyógyult meg tehát az én népem leányának sebe?

J e r e m.

Az ember tökéletesedésre rendeltetett. Nincsen-e elég tanítás a népben? Nincsen-e tanító, kivált ezen szent napokon, a templomban? Miért nem gyógyul be tehát Krisztus népének lelki sebe?

Első akadály

a nevelés fogatkozása. A majorkodásban a termésre jó föld, jó mag, jó gondviselés kívántatik. Arra is, hogy derék ember legyen a gyermekből, szükséges ez a három: a jó természet, a jó oktatás, a jó szoktatás. A jó természet talpköve, az oktatás kifaragja, a szoktatás fölépíti a nevelés alkotványát.

I. Természetet jobbat, mint vagyon, gyermekeinknek nem adhatunk; de megtehetjük, hogy ne rontsuk azt, sőt hogy jobbitsuk is. Különféle a természet; egy rámára nem lehet huzni: tartsa meg és tökéletesítse kiki a magáét. De többnyire megvesztegetjük a természetet a gyermekekben 1. testökre nézve a kényeztetés által; a meleg ruha elpuhítja tagjaikat; a válogatott étel elgyöngíti gyomrukát; a légtől való őrizkedés erőtlenné teszi őket; holott vannak keresztény erények, melyek gyakorlására megkívántatik az erő. A szerencse üldözéseit ki állja ki nagylelkűség nélkül? A gúnyt, a rágalmat ki türi el állhatatosság nélkül? A kisérteteket, fájdalmakat ki szenved el szívbeli erősség nélkül? Keress már nagylelkűséget, állhatatosságot, szívbeli erősséget oly keresztény vitézben, kit inkább egy üveg alatt tartandó bábának készítettek szülői 1. indulatjokra nézve; mert azokat vagy elnyomják, vagy szabadon bocsátják. Két ellenkező dolog, de egy a következése. A szabadon-bocsátott indulatok megrögzének úgy, hogy maga az ember sem bír magával; az elfojtottak csakugyan kiszabadulnak annak idejében.

II. Az oktatást némelyek szükségtelennek tartják, gyermekeiket a természetre bizzák; miként ismertessék és szeretessék meg velök az Istent, holott a haszonveendő fákat és füveket sem hagyják csupán a természet kezében? De mit is tanulhat a csupa természettől egyebet állatiságnál a gyermek? -- Mások oktatják magzataikat; de mire? Mutassátok meg nekik az eget, mint a Machabaeusok anyja és értessétek meg, hogy nekünk teremtette azt az Isten. Ok-

tassátok őket kisdek korukban az isteni felelemre, mint a vén Tóbiás, hogy öreg korukban se kopják le az sziveikről.

III. Mindenben megismerjük és gyakoroljuk a korai szoktatás erejét a csemetékben, az állatokban, sőt gyermekeinkben is, a mi a világot illeti; de az áhitatosságot, az önmegtagadást, a türeést későbbre hagyjuk, mivel még igen gyengék, holott *adolescens juxta* etc. — Mi az oka, hogy az ember inkább siet a bálházba, mint a templomba? A szoktatás. Mi az oka, hogy inkább tud gúnyolódni, mint könyörölni? A szoktatás.

Második akadály.

Sokat árt a rossz példa, legtöbbet a nagyok rossz példája. Nagyok pedig a szülők a gyermekekre, az elüljárók alattvalóikra s az urak szolgálókra nézve.

Harmadik akadály.

Ha megakarsz jobbulni, ismerd meg, hogy rossz vagy. Akadályoz minket a tökéletesedésben a magunk nem ismerése; mert többnyire nem ismerjük hibáinkat, sőt sokszor tökéletességnek tartjuk azokat.

Negyedik akadály.

A religió megorvosolná nem csak nyavalyáinkat, hanem gyógyulásunk elészámlált akadályait is; de nem engedünk neki. Orvosságot nyújt nekünk a szentségekben: nem vesszük, a mint illenék; tanítást ad nekünk Isten igéjében: nem hallgatjuk, a mint kellene. Biztat is, fenyeget is a jövő élettel: nem hiszszük el úgy, hogy szívünkre hasson.

Ötödik akadály.

A cselekedetekben való hitetlenség elrontja előbb az élet fájának, az elmebéli hitnek gyümölcsét, azután a fát magát is.

Hatodik akadály.

A lelki vakság a bűn munkája s a bűnnek büntetése. Vakabb az a vak, ki a vakot vezeti, mint a kit vezet.

Az élet nyomorúságairól.

Ugyanattól.

I.

Minden embernek van keresztje. A ki legboldogabbnak látszik, annak többnyire legnagyobb a keresztje.

II.

Némely keresztjeink elkerülhetlenek; ezek az Istentől jönnek s az Istenhez vezetnek. Más keresztjeink elkerülhetők volnának; de magunk nem csak nehezítjük az előbbieneket, hanem sokasítjuk is azokat. Sok terhet bocsát reánk az Úr, még többet veszünk mi magunkra.

III.

1. Sokképen kívánják az emberek magukról lerázni a keresztet, némelyek pénzzel, mások hivatallal vagy magános étellel, ezek házassággal, amazok nőtelenséggel, ezek foglalatossággal, amazok nyugodalommal. 2. De csak Krisztust követve könnyebbíthetünk keresztjeinken. Mi nem tetszik itt? Az, a ki vezet? Isten. Mi az, a hová vezet? Mennycsászár. Mi úton vezet? Tagadja meg magát előítéleteiben és idulataiban, ítéljen helyesen, érezzen keresztény módra; ez a kettő eltávoztatja az elkerülhető keresztet, könnyebbíti az elkerülhetleneket.

IV.

A nyomorúságok viselésének módja: a ki könnyebben is, üdvösségesen is akar szenvedni, 1-ször tagadja meg magát, zabolázzván mind képzelődéseit, mind indulatait; 2-szor vegye fel a maga keresztjét, ne vonszolja a magáét, ne a másét; 3-szor kövesse Krisztust, ki előre rákészülve, hallgatva, örömmel hordozta.

V.

A nyomoruságok hasznai: 1-ször gyógyítják az eltévedt elmét, megismertetvén vele, mily nagy az Isten, mily mulandó a világ; 2-or gyógyítják a megvesztegetett szívet.

VI.

Három kereszt van a Kálvárián; egyiken függ az ártatlan, másikon a megtérő, harmadikon a megátalkodott bűnös. Kálvária az egész világ és épen e hármas keresztet szenved az egész emberi nemzet. Lássuk tehát, hogyan szenved a bűnös, hogyan a megtérő, hogyan az ártatlan.

Az evangéliumi boldogságokról.

Ugyanattól.

I.

Boldogok a lelki szegények. Sz. Máté 5.

A boldogságot mindnyájan keressük, de bajos megtánálása; mert egyéb keresésben a vertúton boldogulunk: itt pedig az az igaz út, a mely legjáratlanabb. Krisztus, ki az út, az igazság, azt mondja: Boldogok a lelki szegények. A világ előtt ez paradoxon. Lássuk, melyiknek van igaza. Lássuk ma a lelki szegénységnek I. tulajdonságát, II. boldogságát.

I. Midőn Urunk a lelki szegénységet tanította, szívünk, nem erszényünk körül kereskedett; azt tanította, hogyan kell a világi jók iránt magunkat viselnünk; mert hiába tisztítod a kutnak vizét, ha tisztátalan marad forrása. Kitetszik ebből, ki a lelki szegény a szegénységben, ki a gazdagságban.

II. A lelki szegénynek egy mennyországa van a földön. Regnum Dei non est esca et potus, sed gaudium et pax spiritus. A fősvény olyan, mint a vízkórsá-

gos, iszik és mégis szomjuhozik, orvosság kell neki, nem víz. A köntös nem melegít, a szép saru nem veszi el a podágrát, sem az aranygyűrű a körömmérget, sem a korona a főfájást. — Mennyországa van az élet után. O mors! quam amara est memoria tua!

II.

Boldogok a szelidek, boldogok a békeségesek.

A szelidség és békeség egy pár szövetséges jószág. Vajha úgy szövetkeznénk mi az erkölcsökkel, mint az erkölcsök egymással! Szövetséges jutalmuk is. Szóljunk I. a szelidekről és a nekik ígért birodalomról; II. a békeségesekről s az őket követő méltóságról.

I. Szelidek nem a gyávák, nem is az udvariasak, nem is a ravaszok, kik bárányok a farkasok előtt, de farkasok a bárányok közt: hanem kik elvből nem háborgatnak senkit. Ismerik az embert, ismerik magukat. Lám az nem akad fel a más hibáján, a ki látja a magáét. Végre ismerik Krisztust. Venite ad me! — Birodalmuk a föld; akár értsd ezen az eget, akár a földet, akár szívöket, akár a velök élőket. A szelidség birodalma tágasabb, mint az erőszaké, édesebb is; mert nem zár ki másokat a birtokból, sem nem záratatik ki: de tartósabb is. *Violenta non durans*.

II. A szelid nem gerjeszt háborgást, a békeséges lecsendesíti a gerjedettet a) a jó lelkiismérettel: *non est pax impiis*; b) önnönmaga ellen való háborúval: *si vis pacem, para bellum*; c) áldozatokkal. — A békeséges: Isten fia, az Istent követi, az Istent örökli.

III.

Boldogok, a kik sirnak.

A sirás jele a boldogtalanságnak; mégis boldogok, a kik sirnak. Mai elmélkedésünk a sirásnak a) szüksége, *quo fonte*

manavit nefas, fluent perennes lachrimae, b) tulajdonsága, c) vigasztalása.

IV.

Boldogok, a kik éheznek az igazságot.

Mit jelent itt az igazság? Mit teszen azt éhezni és szomjuhozni? Mit azzal megelégtetni?

V.

Boldogok az irgalmasok.

Az irgalmasság a) kötelezettsége, b) indoka, c) rendje.

VI.

Boldogok a tiszta-szívűek.

A nap a világ szíve; a szív a kis világnak napja: nem csoda, hogy tisztának kell lenni. Mi a tiszta szív? Miképen látja az Istent a tiszta szív?

VII.

Boldogok, a kik üldözést szenvednek az igazságért.

1. Az igazak szenvednek vagy maguktól, a mi nem volt Krisztusban, vagy mástól, vagy az Istentől. 2. Az igazságért szenvedők boldogok, ha a szenvedő Krisztust követik; mert vigasztalja őket az ok, melyből szenvednek, a mód, melylyel szenvednek, az Isten, kiért szenvednek.

Krisztus I. példánya, II. boldogsága az igazságért szenvedőknek. — Ha nem szenvedünk, mint igazak, szenvedjünk mint megigazultak.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

171

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

7

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Demjén Lászlónál Kolozsvártt kapható:

1. Erdélyi egyháztörténelmi adatok. Szerkeszti és kiadja Vészely Károly, szentszéki ülnök és baróti plébános. — I. kötet. — Bolti ára 2 ft. 50 kr. o. ért.

Ujfehértóvári füzetek:

- I. a) Erdélyi levelek, a szerkesztőtől.

Magyar nemzet eredete, Imets Jákótól.

Magyar nyelv története, Ignác groi, erdélyi püspök élete, a szer-

kesztőtől — csillagda —

Magyar nyelv története, és

Magyar nyelv eredete, Imets Jákótól. — I. kötet. — Bolti ára 1 ft. o. é.

Magyar nyelv története, Imets Jákótól.

Magyar nyelv története, Nagy Ignácztól.

Magyar nyelv története, Nagy Ignácztól.

Magyar nyelv története, Nagy Ignácztól.

Magyar nyelv története, a szerkesztőtől.

Magyar nyelv története I. 1859. II. 1862. Lönhárt Ferencztől. Ára 1 ft.

Erdélyi katolikus hitszónok vagyis egyházi beszédek gyűjteménye.

Szerkeszti és kiadja Vészely Károly. I. és II. kötet.

Néhai Szabó János, apát, károly-fejérvári kanonok,

királyi tanácsos és az erdélyi főkormányshéknél az is-

kolai és alapítványi ügyek előadójának **Ünnepnap i Homiliái.**

Bolti ára: I. köt. 2 ft. 20 kr. — II. köt. 1. ft. — kr.

A szerkesztőnél Baróton.